ARMA ÖYKÜ

yaman adam

miguel de unamuno

TÜRKÇESİ
BEHÇET NECATİGİL

ARMA: 2
Edebiyat Dizisi: 2

YAMAN ADAM
Miguel De Unamuno

Çeviren
Behçet Necatigil

Ofset Baskıya Hazırlık
ARBA

Kapak Düzeni
ERHAN PALDIMOĞLU

Baskı
Damla Ofset - 513 64 09

Birinci Baskı
Şubat, 1954 - İstanbul

İkinci Baskı
Ekim, 1990 - İstanbul

ARMA Yayınları
Ebusuud Cad. Akifbey İşhanı, No: 4-6/29 Sirkeci
Tel: 519 16 61

MIGUEL DE UNAMUNO

YAMAN ADAM

Çeviren: Behçet Necatigil

MIGUEL DE UNAMUNO
(1864-1936)

İspanya'nın yetiştirdiği en büyük yazarlardan biri olan Miguel de Unamuno, 29 Eylül 1864 de Bilbao'da doğdu. 1891'de Salamanca üniversitesine profesör oldu; Yunan - Lâtin kültürü, İspanyol edebiyatı okuttu. 1901-1914 yılları arasında aynı üniversitede rektörlük yaptı. Diktatör Primo de Rivera'nın hükümet darbesi esnasında (1923) siyasi mücadeleye atılarak diktatöre karşı cephe aldığı için profesörlüğünden uzaklaştırılıp tutuklandı, 1924'de kuzey batı Afrika kıyılarına yakın Kanarya takımadalarından Fuerteventura'ya sürüldü. 1925'de Paris'te yayımlanan «De Fuerteventura» isimli eserinin Avrupa fikir dünyasında derin yankılar yaratması, Gabriele d'Annunzio (1863-1938) ve Romain Rolland (1866-1945)'in protestoları, Fransanın aracılığı sonucu 1925'de serbest bırakıldı. Bir yelkenli onu bu taşlık adadan kurtarıp Fransaya getirdi. Unamuno, önce Paris'te, sonra Hendaye'de oturdu. Bakışları yurdunun dağlarına çevrili, bu güney Fransa şehrinde diktatörün düşmesini bekledi. 1930 'da beklediği olunca yurdunun davetine uyarak İspanyaya döndü. Sevgili şehirleri Bilbao ve Salamanca'da şenliklerle karşılandı, 31 Aralık 1936'da Salamanca'da ödü.

Unamuo, sahasında tanınmış bir bilgin olduğu kadar kuvvetli bir şair; deneme, hikâye, roman ve piyes yazarıdır. Avrupa fikir çevrelerinde gerçek değeri asıl siyasi mahkûmiyetinin uy-

andırdığı meraktan sonra bilinen, yurdunu modern Avrupa'ya bağlamış bir fikir adamı olduğu için büyük bir önem taşıyan Unamuno; bu fikir cephesini bilhassa «Vida de Don Quijote y Sancho» Donkişot'la Sançonun Hayatı (1905), «Del sentimento tragico de la vida» Hayatın Uyandırdığı Facia Duygusu (1913), «Ensayos» (1916-1918, 7 cilt), «L'agonie du christianisme» (Fransızcası 1925, İspanyolcası 1931) isimli eserlerinde gösterir. Şiir ve hikâye kitaplarıyla romanları arasında «Poesias» (1907), «Niebla» Sis (1914), «Abel Sanchez» (1917), «Tres Novelas ejemplares y un Prologo» Örnek Olacak Üç Hikâye (1920), «La Tia Tula» Tula Hala (1921), «El espejo de la muerte» Ölümün Aynası (1925) isimleri sık sık geçer. İspanya ve güney Amerika sahnelerinde büyük başarı kazanan dramları arasında «Öteki Adam», «Tulio Montalban», «Rachel» isimli üç tanesi için en kuvvetli dramlarıdır deniyor.

Okuyucularımız bu kitaba alınan ilk dört hikâyede Unamuno'nun aşka, kadın-erkek münasebetlerine bakışındaki orijinalliği bulacaklardır. Yazarın şu cümleleri, âdeta Yaman Adam hikâyesi için söylenmiş gibidir: «Büyük bir aşkın tabiî neticesi, ölümdür. Aşk aldanışın kızı, hayal kırıklığının annesidir. Aşk gerçek bir ihtirasla sevilen erkekte, o erkeğin çok uzağında bulunan bir şeyler arar, bulamayınca da ümitsizliğe kapılır.»

İki Ana hikâyesinin iyi anlaşılması için Ahd-i Atik'deki Hazreti Süleyman'ın kararını bildiren kıssayı hatırlamamız gerekir; orada bu olay şu şekilde anlatılmaktadır (Mülûk-i salis, III, 16-28) :

«O zaman iki kadın Melîk'in (Hazreti Süleyman'ın) nezdine gelip huzurunda durdular. Ve bu karılardan biri aman efendim ben ve bu karı bir hanede yalnız olarak; o hanede onun yanında bir çocuk doğurdum. Ve benim doğurmamın üçüncü günün bu karı da doğurdu, biz beraber idik, yanımızda bizden başka kimse bulunmayıp hanede ikimiz yalnız idik. Ve bu karının çocuğu geceleyin öldü zira üzerine yattı. Ve gece yarısı kalkıp cariyen uyur iken oğlumu yanımdan aldı ve kendi koynuna yatırıp kendi ölü oğlunu dahi benim koynuma yatırdı. Ve ben

sabahleyin oğlumu emzirmeğe kalktığımda işte ölü idi ve sabahleyin ona dikkatle baktığımda işte o doğurduğum oğul değil idi dedi. Lâkin öbür karı: hayır diri çocuk benim oğlumdur ve ölü olan senin oğlundur der iken bu: hayır ancak ölü olan senin oğlun ve diri benim oğlumdur diyerek Melîkin huzurunda söylerler idi. O vakit Melîk: bu karı diri çocuk benim oğlumdur ve ölü olan senin oğlundur diyor ve öbürü: hayır ancak ölü olan senin oğlundur ve diri benim oğlumdur diyor dedi. Ve Melîk: bana bir kılıç getiriniz, dedikte Melîk'in huzuruna bir kılıç getirdiler. Melîk dahi: diri çocuğu ikiye bölünüz ve yarısını birine yarını diğerine veriniz, dedi. O zaman diri çocuğun annesi oğlu için yüreği yanarak Melîk'e hitaben: aman efendim, diri çocuğu ona veriniz ve onu öldürmeyiniz, dedi ama öbürü: ne bana ne sana olsun, onu ikiye bölünüz, dedi. Ve Melîk cevaben: diri çocuğu ona veriniz ve öldürmeyiniz, annesi odur, dedi. Ve bütün İsrail, Melîk'in verdiği hükmü işittiklerinde Melîk'ten korktular, zira gördüler ki hükmetmek için anda Allah hikmeti vardır.»

Sessizlik Mağarası ise Unamuno'nun bir felsefî görüşünü hikâye şeklinde açıklıyan bir deneme yazısıdır.

*Unamuno'nun Sis romanı Behçet Necatigil tarafından çevrilmiş, bu ünlü İspanyol yazarından Türkçede ilk kitap olarak, Millî Eğitim Vekâleti Klâşikler Serisi'nde yayımlanmıştı (1948).**

BEHÇET NECATİGİL

*Behçet Necatigil *Sis*'i gözden geçirmiş ve 1968 yılında Bilgi Yayınevinden basılmıştır. Unamuno'nun Tula Teyze, Abel Sanchez ve Yaşamın Trajik Duygusu Türkçeye çevrilmiştir. Metindeki bir kaç eski sözcük bu baskıda değiştirilmiştir.

(Yayıncının Notu)

YAMAN ADAM

Julia'nın üstün güzelliği, tarihi bir şehir olan Ronda ve dolaylarında dillere destan olmuştu. Memleketin güzellik kraliçesi gibiydi Julia; daha çok bir anıt şehrin bunca yapı hazineleri arasında canlı, diri bir anıttı sanki. Civar halkı: "Katedrali ve Julia Yanez'i görmeye Ronda'ya gidiyorum." derlerdi. Hal böyle iken güzel kızın gözlerinde, yaklaşan bir faciayı önceden hissetmeye benzer bir ifade okunuyordu. Onu seyredenlerin hepsi, halinde tavrında ruhu tedirgin eden bir taraf buluyorlardı. Yoldan geçişini, peşi sıra bakışları sürükleyişini gördükçe yaşlılar mahzunlaşıyor, gençler geceleri yataklarında rahatsız. sağa sola dönüyor, uykuya her zamankinden geç dalıyorlardı. Kuvvetini biliyordu Julia ; şu var ki ruhunda felâketlere gebe bir kaderin ezici yükünü de hissetmiyor değildi. İçinde, şuurunun ta derinliklerinden kopup gelen hafif bir ses ona şunu fısıldıyordu sanki: Güzelliğin seni mahvedecektir! Ve Julia bu sesi işitmemek için gönlünü eğlendirmeye bakıyordu.

Bu harika güzelin babası Don Victorino Yanez, geçmişi bir hayli karanlık bu adam, bütün ümidini kızına bağlamıştı; enikonu bozuk mali durumunu kızının yardımıyla düzeltebile-

ceğini düşünüyordu. Ticaret ajanıydı, işleri de günden güne kötüleşiyordu. Son ve en önemli işi, elinde kalan son koz , Julia idi şimdi. Bir de oğlu vardı ama hayırsız çıkmış, yıllardır kayıplara karışmıştı. Karısına: "Elimizde Julia'dan başka bir şey kalmadı." diyordu. "Her şey onun bulacağı kocaya, yahut bizim onu evlendireceğimiz adama bağlı! Bir aptallık etti mi korkuyorum, eder de hani!- mahvolduğumuzun resmidir ."

"Aptallık dediğin ne meselâ"

"Meselâ işte şimdi senin yaptığın. Sana şunu söylemeliyim ki Anacleta, sende akıl namına zerre yok!"

"Ben ne yapayım Victorino? Açıkla, anlat bana; burdakiler içinde biraz aklı olan biri varsa o da sensin."

Bu işin nasıl olması gerektiğini sana belki yüz defa söyledim şüphesiz. Julia'ya dikkat et, gönlünü o sersemsepet âşıklardan birine kaptırmasına mâni ol. Şehrimizin kızları bu gibi oğlanlarla vakit geçirir, ölçüyü kaçırırlardı. İşveydi, cilveydi, pencereden bakıp aşnalişnelik etmekti; böyle şeylerden anlamam ben! O beş para etmez talebelerden, kur yapmaktan bahsetme bana!"

"Peki ne yapayım ben bu kızı?"

"Ne mi yapacaksın? Ona şunu hissettir ki bizim istikbalimiz, hepimizin rahatı, senin benim rahatımız, hattâ namusumuz, şerefimiz... Anlıyorsun ya!"

"Tabii anlıyorum."

"Yok yok henüz anlamıyorsun sen beni. Şerefimiz, anlıyor musun, ailemizin şerefi onun yapacağı evlenmeye bağlı. Haline yoluna girmeli, kendine kıymet verdirmenin çarelerini aramalıdır."

"Zavallı çocuk!"

"Zavallı çocuk mu? Kendini dermeçatma âşıklara kaptırmaması; boyuna sinirlerini bozmaktan başka bir işe yaramayan, kafasını olmayacak hayallerle dolduran o saçmasapan romanları okumaması lâzım."

"Peki, ne yapsın istiyorsun?"

"Aklını başına toplasın, sonunu düşünsün, güzelliğinin imkânlarını hesaplasın, bundan lâyıkıyle faydalanmasını bilsin."

"Ben onun yaşında iken..."

"Yeter Anacleta, saçmasapan konuşma. Ağzını ne zaman açsan aptalca bir lâf edersin, işte o kadar... Sen onun yaşındayken... Sen onun yaşındayken... Yani beni tanıdığın sıralarda..."

"Öyle, öyle, ne yazık ki...

Ve güzel kızın anası babası, aynı konuşmaya ertesi gün tekrar başlamak üzere birbirlerinden ayrılıyorlardı. Beri yanda zavallı Julia çok acı çekiyordu; babasının tasarladığı bütün iğrençliği, tehlikeli çirkinliği anlıyordu çünkü, "Beni satmak istiyor." diyordu. "Sarsılmış bütçesini düzeltmek için, hattâ belki de hapse girmekten kurtulmak için..." Aslında da böyleydi nitekim.

Ve Julia, bir nevi isyan içgüdüsüyle karşısına çıkan ilk gönüllüye olur cevabını verdi. "Yavrum, Allah aşkına!" dedi annesi. "Olup bitenin farkındayım; delikanlının evin etrafında dolaştığını, sana işaret ettiğini gördüm. Ondan bir mektup aldığını, bu mektuba cevap da verdiğini biliyorum..."

"Peki, ne yapayım anne? Bir cariye, bir esir gibi yaşıyayım da bir paşanın gelmesini, babamın beni ona satmasını mı bekliyeyim?"

"Böyle söyleme yavrum."

"Başka kızlar gibi benim de bir âşığım olmasın mı?"

"Evet ama uygun birisi."

"Uygun mu, değil mi önceden nasıl bilirim ben? Ne de olsa bir başlangıç yapmak gerekmez mi? Kendini sevdirmek istedi mi insanın, önce birisiyle tanışması, görüşmesi lâzım."

"Ah ah, aşk! Aşk..."

"Tabii. Bir müşteri mi bekliyeyim yoksa?"

"Ne seninle ne de babanla doğru dürüst konuşulmaz ki. Siz Yanyez soyu böylesinizdir zaten. Hay evlenmez olaydım!"

"Ben de günün birinde böyle demek istemiyorum işte ya!"

Annesi, sonunda onu kendi haline bıraktı. Julia da göğsünü gere gere, alt katın penceresinden, cumbamsı bir yerden, ilk gönüllüsüne, kendisiyle bir konuşma fırsatı bahşetti. "Babam üstümüze gelecek, bizi bastıracak olursa," diye düşünüyordu. "Beni bir güzel pataklar mı, pataklar. Ama daha iyi ya; herkes onun kurbanı olduğumu, benim güzelliğimle işler çevirmek istediğini anlar o takdirde!" Julia pencereden sarkıyor, Renada'nın yeni yetişme çapkınlarından Enrique'ye, ailesinde hüküm süren yüz karası ahlâk düşüklüğünü bir bir anlatıyordu. İşte derken o çıkagelmişti: O, kurtarıcısı, Enrique! Kendisini kızın güzelliğine kaptırmış olmakla beraber Enrique, cesaretinin sönmeye başladığını hissediyordu. "Bu kızın feci kaprisleri var." diyordu içinden. "Fazla hissi romanlar okuyor." Ve Enrique işi ilerletip de meşhur ve harika güzelin, kendisine, penceresi altına gelmek izni verdiğini Renada'da duymayan kalmayınca, sözünden caymak için bahane aramaya başladı. Derken böyle bir fırsat da çıktı nitekim. Bir sabah Julia kızartılı, ıslak gözlerle deli gibi merdivenlerden indi, ona şöyle dedi:

"Enrique, artık dayanamıyacağım. Ne bir baba ocağı, ne de bir aile burası... Burası bir cehennem. Babam aramızdaki

münasebeti öğrenmiş ateş püskürüyor. Düşün, bu akşam işi o kadar azıttı ki beni dövmeye kalkıştı; neymiş, kendimi haklı çıkarmaya çalışıyormuşum!"

"Ne de zalim adam!"

"Dur hele, gerisi var. Senin de hesabını görecekmiş. Öyle dedi."

"Benim de mi? Buyursun! Bir bu eksikti!"

Fakat içinden şunları ilâve etti Enrique: "Bu işe bir nihayet vermeliyim. En kıymetli elmasının çalınmak üzere olduğunu çakarsa bu haydut herifin elinden bir kaza çıkar mı çıkar. Hem ben onu züğürtlüğünden kurtaramayacağıma göre..."

"Söylesene Enrique, beni seviyor musun?"

"Var git, bu da sorulur mu?"

"Yok, cevap ver, beni seviyor musun?"

"Bütün kalbimle, bütün ruhumla yavrucuğum!"

"Sahi mi?"

"Elbette!"

"Benim için her şeyi göze alır mısın?"

"Hiç şüphesiz, her şeyi!"

"Eh öyleyse, beni buradan al götür, kaçır beni!Uzaklara, çok uzaklara, babamın bizi bulamayacağı yerlere kaçalım."

"Sakin ol, yavrum."

"Hayır hayır, seviyorsan kaçır beni. Babamın hazinesini çal götür de satmasın. Ben satılmak istemiyorum; ben senin beni kaçırmanı istiyorum. Kaçır beni!"

Nasıl kaçacaklarını konuşup sözleştiler.

Kaçmak için kararlaştırdıkları ertesi gün Julia bohçasını bağlamış, gizlice bir araba peylemişti; fakat ortalarda yoktu Enrique.

Julia kendini yataklara atarak, hırsından yastıkları kemirerek: "Ne pısırık!" diyerdu. "Pısırıktan da beter! Alçak, rezil; rezilden de beter serseri! Bir de tutmuş, beni sevdiğini söylüyor. Ne gezer sevdiği mevdiği yok; güzelliğime imrendi, işte o kadar. Bu bile değil! Julia Yanyez, evet, ta kendisi, benimle evlenmeyi vadetti, diyerek Renada'lılara fiyaka yapmak istedi. Şimdi de gidip orda burda kendisine, beni kaçırmasını teklif ettiğimi söyleyecek. Ah alçak, alçak! Ah alçak namussuz! Tıpkı babam gibi... Bir erkek bundan daha alçak olamaz; alçak namussuz!" Ve Julia, gittikçe artan bir kızgınlık ve ümitsizlik içinde söylendi durdu.

"Görüyorum ki yavrum," dedi annesi. "Bu iş de böylece bitti, çok şükür. Nasılmış, baban haklı. Eğer böyle gidersen daha çok rezil, maskara olursun."

"Böyle gidersem mi? Ne gibi?"

"Yani yanına her sokulana güler yüz gösterirsen. Adın kötüye çıkar ve..."

"Daha iyi ya anne, daha iyi ya! Allahın bana bahşetmiş olduğu bu şirinlik bende oldukça daha pek çok âşık bulurum ben."

"Evlâdım, baba ocağını düşün, soyunu sopunu düşün."

Nitekim çok sürmedi, Julia kendisine yeni bir âşık buldu. Enrique'ye yaptığı gibi onun da önünde açılıp saçıldı, önüne düşüp ona da aynı şeyleri yaptırdı. Fakat yeni gönüllü Pedro birincisinden daha sert karakterde, daha dik kafalı çıktı. Yine eski düşüncelerden hareket ederek Julia, bir müddet sonra

Pedro'ya kendisini kaçırması teklifinde bulundu.

"Bak Julia !" diye cevap verdi Pedro. "Kaçmaya itirazım yok. Bir itirazım olmadığı gibi tasarlanmasına da bayıldım inan ki! Ama burdan kaçtık diyelim, nereye gideriz, sonra ne ile geçiniriz?"

"Bir çaresi bulunur elbet!"

"Hayır bulunmaz. Bizim bunu şimdiden düşünmemiz lâzım. Ben şimdilik ve daha bir müddet için para bulabilirim. Bizim eve almazlar bizi. Bunu biliyorum. Senin babana gelince, malûm! Şu halde, de bakalım, kaçarsak ne yaparız?"

"Nasıl? Yoksa sözünden dönüyor musun"

"Fakat ne yapalım?"

"Cesaretini kaybetmiyorsun ya?"

"Orası öyle, ama sen söyle haydi ne yapalım?"

"Şey...İntihar edelim!"

"Sen çıldırmışsın Julia!"

"Evet çıldırdım...Ümitsizlikten, nefretten, korkudan, beni satmak isteyen babama karşı duyduğum dehşetten çıldırdım...Sen de çıldırmış olsaydın, aşktan çıldırmış olsaydın benimle beraber canına kıyardın."

"Beni dinle Julia, söylediklerini bir düşün. Aşkımdan, sana olan aşkımdan çıldırmamı, seninle birlikte canıma kıymamı istiyorsun. Ama demiyorum ki: Sana olan aşkımdan çılgına döndüğüm için seninle beraber öldürmek istiyorum kendimi. Hayır böyle demiyor; sadece babama, baba ocağıma duyduğum nefretten çılgına döndüm, diyorsun. İkisi aynı şey değil ki!"

"Maşallah, ne de güzel düşünüyorsun! Aşk düşünmez!"

Birbirleriyle ilişkilerini kestiler. Ve Julia içinden şöyle dedi: "Bu da beni sevmedi, bu da! Bunlar benim güzelliğime âşık oluyorlar, bana değil. Ben onların çalımları için güzel bir yaftayım sadece." Ve Julia acı acı ağladı,

"Gördün mü," dedi annesi. "Ben sana söylemedim miydi? Sıraya şimdi bir yenisi gelecek."

"Sıraya daha yüzlercesi gelecek; evet, sahiden benim olacak birini, beni sizin elinizden kurtaracak birini bulana kadar daha yüzlercesi. Siz beni satmak istiyorsunuz."

"Bunu babana söyle."

Ve Donya Anacleta, odasına gidip orda bir başına ağladı.

"Bak yavrum!" dedi Julia'nın babası nihayet. "Bu âşıklar dalgasına ses çıkarmadım, sabrettim; tedbir almam gerekirdi almadım; ama şimdi ihtar ediyorum. Artık bıktım bu divanelikelerinden; fazlasına tahammül edemem. Bunu böylece kafana koy!"

Meydan okurcasına, gözlerini babasının gözlerine dikerek, acı bir alayla, Julia haykırdı:

"Fakat bir suç daha işledim!"

Tehditli bir sesle sordu babası: "Ne suçu?"

"Yeni bir âşık peyledim."

"Yeni bir âşık mı? Kim?

"Kim mi Kim olduğunu anlamadın mı? Nasıl?

"Bırak alayı, yeter! Yoksa sabrım tükeniyor."

"Peki o halde... Don Alberto Menendez de Cabuerniga'nın ta kendisi."

"Hay allah!" diye haykırdı annesi.

Don Victorino bir şey diyemedi, sapsarı kesildi.

Don Alberto Menendez de Cabueringa müthiş zengin bir çiftlik sahibiydi; gömlek değiştirir gibi kadın değiştiren sefih uçarı bir adam. Hoşuna giden bir kadını elde etmeyi aklına koydu mu varını yoğunu harcar deniyor, karısından ayrı yaşadığı söyleniyor, avladığı kadınları sonradan evlendirdiği, onlara külliyetli drohamalar verdiği de ilâve ediliyordu.

"Ne dersin bu işe baba, susuyorsun?"

"Sen aklını kaçırdın galiba!"

"Hayır, ben ne aklımı kaçırdım, ne de kuruntuya kapılıyorum. Sokakta gidip gelip boyuna bizim evin önünden geçiyor. Ona söyleyeyim de gelsin seninle pazarlıkta anlaşsın mı?"

"Ben gidiyorum yoksa sonu fenaya varacak."

Adam kalkıp evden dışarı gitti.

"Fakat yavrucuğum!"

"Bak sana söylüyorum anne, babam bu işten hoşlanmadı değil. O beni Don Alberto'ya satmaya çoktan hazırdır."

Zavallı kızcağızda arzu, irade kalmamış; Julia hattâ satılmanın kendisi için bir kurtuluş demek olduğunu anlamaya başlamıştı. Esas mesele onun bu evden uzaklaşması, babasının elinden kurtulabilmesiydi; kurtulsun da nasıl olursa olsun...

O sıralarda Alejandro Gomez adında zengin bir adam, Renada dolaylarında bir çiftlik satın almıştı; oraların en değerli, en büyük çiftliklerinden biriydi bu. Alejandro Gomez'in nereli olduğu hakkında kimse doğru dürüst bir şey bilmiyor; anası babası soyu sopu hakkında; doğduğu, gençliğini geçirdiği yere dair bilgi veren birisi de çıkmıyordu. Şu kadarı biliniyordu

ancak: Çok küçükken anasıyla babasıyla önce Küba'ya, sonra Meksika'ya gitmiş; oralarda, ne şekilde olduğu meçhul muazzam bir servet elde etmişti. Bu servet masallardaki miktarı buluyor, bir kaç milyon duro'dan dem vuruluyordu. Alejando Gomez bu parayı daha otuzuna basmadan toplamış, sonra da çift çubuk almak karanıyla İspanya'ya dönmüştü. Dul ve çocuksuz olduğu söyleniyor, hakkında inanılmıyacak rivayetler dolaşıyordu. Kendisini tanıyanlar, haris büyük plânlar peşinde, bildiğinden şaşmaz, inatçı, müthiş irade ve azim sahibi bir adam olduğunu söylüyorlardı. Alejandro, kaba saba oluşuyla övünmekten de hoşlanıyordu, "Paran varsa dünyada her şey senin!" diyordu.

Ona: "Her zaman ve herkes için değil!" diye cevap veriyorlardı.

"Herkes için bu böyle. Yani parayı bizzat kazanmasını bilmişler için. Büyük bir mirasa konmuş bir beyzadecik, bir kont parçası yahut bir dükcağız, isterse bir o kadar daha milyonu olsun, olduğu yerde sayar. Ama ben? Ben? Kendime yalnız ellerimin emeğiyle, tek başıma bir servet yapmayı bilmiş olan ben?"

Onun bu "ben" sözünü nasıl söylediğini bir işitmeliydiniz. Kendini anlatırken belirttiği bu vurgularda yaman adamın ta kendisi bulunuyordu.

"Kafama koyduğum şeylerin hiçbiri elimden kurtulmamış, boş çıkmamıştır; hepsini başarmışımdır. İstesem bakan bile olurum. İstemiyeyim yoksa!"

Alejandro'ya, Renada'nın eşsiz güzeli Julia'dan da bahsettiler.

"Bir göreyim hele!" dedi içinden. Görünce de şunu söyledi: "Bu kız benim olmalıdır."

Günlerden bir gün Julia: "Biliyor musun, baba!" dedi. "Hani şu adı dillerde gezen Alejandro var ya... tanırsın canım, son zamanlarda herkesin ağzında onun lâfı; hani Carbejedo'yu satın alan..."

"Evet, evet, kimden bahsetmek istediğini anladım. Ee, ne olmuş?"

"Haberin var mı, o da peşimde dolaşıyor."

"Sen benimle eğleniyor musun Julia?"

"Yoo, şaka değil, vaziyet ciddi, peşimi kolluyor."

"Sana söylüyorum; alayı bırak!"

"İşte! İşte yolladığı mektup."

Ve Julia koynundan bir kâğıt çıkarıp babasının yüzüne doğru fırlattı.

"Peki, ne yapmayı düşünüyorsun?" diye sordu babası.

"Ne mi yapacağım? Kendisine seni görmesini, pazarlıkta seninle uyuşmasını söyleyeceğim."

Don Victorino, kızına yiyecekmiş gibi baktı, hiçbir şey demeden evden dışarı çıktı.Aradan birkaç gün geçti; bu birkaç gün evin içinde gamlı sükutlar, dilsiz gerginliklerle yüklü bir hava esti. Julia, yeni gönüllüsüne alaylar, mağrur küçümseyişlerle dolu bir cevap göndermişti. Bir iki gün sonra kaba bir el tarafından iri iri, köşeli, fakat okunaklı bir yazıyla yazılmış bir mektup aldı; mektupta şu kelimeler vardı sadece: "Eninde sonunda benim olacaksınız. Alejandro Gomez, aklına koyduğu her şeyi elde etmesini bilir." Mektubu okuyunca, kendi kendine şöyle dedi Julia: "İşte erkek dediğin ! Acaba o mu benim kurtarıcım olacak, yoksa ben mi onu feraha çıkaracağım?"

Mektubun gelmesinden birkaç gün sonra Don Victorino,

kızını çağırdı, onunla bir odaya kapandı; nerdeyse diz çöküp yalvararak, gözleri dolu dolu, onunla konuştu:

"Bak yavrucuğum, şimdi her şey senin kararına bağlı: Hepimizin istiktbali ve benim şerefim. Alejandro ile evlenmezsen iflâs etmiş olduğumu daha fazla gizleyemiyeceğim; evet, hattâ belki de..."

"Söyleme, dur!"

"Yok, hayır artık gizleyemiyeceğim. Vade günü yaklaşıyor, sonrası hapsi boylamak benim için. Darbeden bu güne kadar kendimi koruyabildimse bu, sana dayanmam sayesindedir. Güzelliğin benim kalkanım oldu. Herkes, çocuğa yazık, diyordu."

"Peki, ben buna olur dersem?"

"O vakit her şey düzelir. Sana bütün hakikatı söylemek isterim. Alejandro benim durumumu biliyor, her şeyi öğrendi; ben bu gün tekrar eski hürriyetime kavuştum, rahat nefes alabiliyorum. Ona minnettarım, benim bütün borçlarımı ödedi. Ben artık şeyden de kurtuldum, şeyden..."

"Biliyorum, biliyorum, söyleme! Peki şimdi?"

"Şimdi ben ona bağlıyım, hepimiz ona bağlıyız. Ben onun parasıyla yaşıyorum. Sen de, sen de onun parasıyla yaşıyorsun."

"Yani bu demek ki sen beni çoktan sattın öyle mi?"

"Hayır, o bizi satın aldı."

"Demek sen istesen de istemesen de ben çoktan onun oldum, öyle mi?"

"Hayır, onun böyle bir şey istediği yok; o hiçbir şey istemiyor, hiçbir talepte bulunmuyor."

"Ne kadar da âlicenap!"

"Julia!"

"Evet evet, her şeyi anladım. Söyle ona, ne zaman isterse gelebilir; bana göre hava hoş!"

Julia bunları söylerken vücudundan bir ürperme geçti.

Bu sözleri kim söylemişti, kendisi mi? Hayır hayır, bir başkasıydı söyleyen; ruhunda barındırdığı, kendisine zulmeden bir başkası.

"Affet yavrum, affet beni!"

Adam, kızını öpmek için ayağa kalktı, ama Julia onu geri iterek haykırdı:

"Çekil, kirletme beni!"

"Fakat yavrum!"

"Git, git, vesikalarını yahut kâğıtlarının külünü öp daha iyi o kâğıtlar yüzünden hapsi boyladın ya neyse!"

"Julia; ben size Alejandro kafasına koyduğu her şeyi elde eder, dememiş miydim? Bana karşı gelmeye kalkışmak ha? Bana!"

Amerikalı genç zenginin, Don Victorino'nun evinde, Victorino'nun kızına yaklaşırken söylediği ilk sözlerdi bunlar. Kız bu sözleri dinlerken ürperdi: Ömründe ilk defa hakiki bir erkek görüyor; sonra bu erkek beklediğinden çok daha kibara, çok daha az kaba ve hantala benziyordu. Alejandro'nun üçüncü gelişinde Julia'nın annesiyle babası kızla onu başbaşa bıraktılar. Julia titriyor, Alejandro susuyordu. Bu korku ve bu sükut, bir müddet devam etti.

"Galiba biraz rahatsızsınız, Julia!" dedi Alejandro.

"Yo hayır, bir şeyim yok."

"Neden titriyorsunuz ya?"

"Belki soğuktan..."

"Hayır, korkudan."

"Korkudan mı? Ne korkusu?"

"Benden korkuyorsunuz!"

"Sizden ne diye korkacakmışım?"

"Değil işte! Siz benden korkuyorsunuz."

Julia'nın korkusu şiddetli bir ağlama nöbeti halinde dışarıya boşaldı. Julia ağlıyor , gözyaşı seli ruhunun ta derinlerinden dışarı taşıyordu. Can-ü gönülden ağlıyordu Julia. Hıçkırıklar onu boğuyor, nefesini kesiyordu âdeta.

"Yoksa ben bir canavar mıyım?" diye mırıldandı Alejandro.

"Beni sattılar!"

"Bunu da kim söylüyor?"

"Ben, ben söylüyorum. Fakat hayır, ben aslâ sizin olmayacağım, ölmedikçe sizin olmayacağım!"

"Sen benim olacaksın Julia, benim olacaksın... Ve beni seveceksin. Nasıl? Beni sevmek istemiyor musun? Beni? Bu imkânsız!"

"Beni" sözünde öyle bir vurgu vardı ki Julia'nın gözyaşı pınarını kurutuverdi; Julia kalbinin durduğunu hissetti âdeta. Alejandro'nun yüzüne baktı, bir ses ona fısıldar gibiydi: İşte hakiki erkek!

"Bana istediğinizi yapınız."

Alejandro, ona sen diye hitabetmekten ısrar ederek: "Bununla ne demek istiyorsun?" diye sordu.

"Bilmiyorum.. Ne söylediğimi bilmiyorum."

"Sana istediğimi yapayım, ne demek?

"Yani ne istersen onu..."

"Fakat ben seni ne mi yapmak istiyorum?" Ben kelimesini tok ve muzaffer bir sesle söylemişti. "Karım olacaksın!"

Julia bir çığlık kopardı. Hayretten ışıldıyan o şahane iri gözleriyle uzun uzun erkeğin yüzüne baktı: Alejandro gülümseyerek kendi kendine söyleniyordu: "İspanya'nın en güzel kadını benim olacak."

"Demek şuna inanıyorsunuz ki..."

"İnanıyorum... inanıyorum..."

Ve yeniden, Julia'nın gözyaşları göğsünü paralıyacak, nefesini kesecekmiş gibi akmaya başladı.

Derken Julia dudaklarında ansızın bir çift dudak hissetti, bir sesin kendisine şunları söylediğini duydu: "Evet, karım. Nikâhlı karım. Her şey açık, ortada. Kanun benim arzumu tasdik edecektir. Ah, benim arzumu başlıbaşına kanundur, kanun."

"Evet, karınım."

Julia yenilmişti, düğünü kutlamak için söz kesildi.

*

Bu kaba saba, sımsıkı kapalı adamda ne vardı ki insana korku salıyor, kendini saydırıyordu? İşin en korkunç tarafı, nasıl oluyordu da Julia'yı bir nevi garip ve bambaşka bir aşka zorluyordu? Çünkü erkeğinin milyonlarıyla gösteriş yapsın diye en güzellerden biriyle evlenmeyi aklına koymuş bu macera düşkününe âşık olmamak için dayatıyordu Julia. Böyle bir aşktan korunmaya çalıştığı halde kendini âşıklığa benzer bir teslimiyete mecbur hissediyor; bu hissinde atak. Mağrur bir başbuğa karşı bir cariyenin sevgisini andıran bir şeyler bulunuyordu.

"Ama o," diyordu Julia kendi kendine. "O beni sahiden seviyor. Beni seviyor ha? Onun söylediği şekilde: Beni? Ya bunu söyleyişi! Beni derken sesindeki o başkalık! Beni seviyor mu? Yoksa sadece benim güzelliğimle övünmek mi istiyor? Ben onun için sadece nadir ve çok kıymetli bir mobilya mıyım yoksa. Bana sahiden âşık mı? Biraz zaman geçince güzelliğimden bıkmayacak mı? Şu veya bu, yakında evlenmiş olacağım; bu musibet baba ocağından, babamdan kurtulacağım; babam bizim yanımızda oturacak değil ya! Bir gelir sağlarız ona, zavallı anneciğime yapmadığını komayıp uşaklarla çekişmekte devam eder. Biz yalnız tekrar borçlanmamasına göz kulak olalım, kâfi. Bense zengin olacağım, zengin, alabildiğine zengin!"

Fakat bunlar Julia'yı tatmin etmiyordu. Julia, Renada'lıların kendisine gıpta ettiklerini görüyor, herkes onun inanılmaz saadetini konuşup, güzelliğinin elde edebileceği en yüksek şeyi elde ettiğini idia ediyordu. Ama bu adam onu seviyor muydu? Sahiden seviyor muydu. Julia: "Aşkını kazanmam lâzım!" diyordu kendi kendine. "Onun beni gerçekten sevmesi, benim için bir mecburiyet. O beni sevmezken ben onun karısı olmam; çünkü kendini satmanın en iğrenç şeklidir bu. Hem ben de onu seviyor muyum acaba?" Julia, Alejandro'ya mağlup olduğunu hissediyor, çünkü ruhunun derinliklerinden gelen esrarlı bir sesin fısıltısını işitiyordu: "İşte erkek dediğin!" Alejandro, "ben" dedikçe aşktan titriyordu Julia. Bunun bir başka sebebi bulunduğunu zannettiği, yahut neden böyle olduğunu bilmediği halde aşktan titriyordu.

Düğün yapıldı. yeni evliler kente gittiler. Alejandro muazzam servetine uygun olarak pek çok kimselerle münasebet ve dostluk kurmuştu, ama bu biraz da tuhaftı doğrusu. Evine girip çıkan, içerinde Julia'ya tutkun birçok soydan kişiler de bulunan erkeklerin çoğu; ipotek karşılığı borç para veren kocasına borçlu kimselerdi herhalde. Ama Julia, kocasının işleri hakkında hiçbir şey bilmiyor, çünkü kocası hiçbir zaman onunla bu konuda konuşmuyordu. Hiçbir şeyi eksik değildi Julia'nın; her dileği yerine geliyor, yalnız bir şeyden mahrum bulunuyor, en çok onu işitiyordu. Kendisine bağlandığı, büyüsüne kapıldığını duyduğu erkeğin aşkı değildi derdi; hayır, bu aşktan emin olmak. "Beni seviyor mu, sevmiyor mu? Hediyelere, iltifatlara gömüyor, bana karşı saygılı davranıyor; ama bunu bir hükümdar tavrıyla, gayet hâkim bir şekilde yapıyor. Hattâ şımartıyor beni, ama seviyor mu?"

Şu var ki bu adamla aştan muhabbetten bahsetmek hiçbir netice vermiyordu.

"Bu gibi şeyleri yalnız aptallar konuşur." diyordu Alejandro. "Ruhum, canım, şekerim, sevgilim... Ben... Ben böyle şeyler söyleyeceğim ha. Bana böyle şeyler söylenecek ha. Bana? Bunlar roman palavraları. Bilirim, sen bu gibi şeyleri okumaktan hoşlanırsın."

"Ne yapayım, sahiden hoşlanıyorum."

"Güzel, oku istediğin kadar. Bak, sen bunlara bu kadar kıymet veriyorsan söyle de sana bitişikte kütüphane olarak büyük bir pavyon yaptırayım. Hazreti Adem'den bugüne kadar yazılmış bütün romanları oraya doldurtayım."

"Daha neler!"

Alejandro öyle basit, kalender, alelâde giyiniyordu ki, eh bu kadar olur. Giyimiyle mümkün olduğu kadar az dikkati çekmek, göze batmamak istediğinden değil, aşağı tabakaya bağlı

görünmekten zevk adığı için böyle yapıyordu. Elbise yenilemek onun zoruna gidiyor, evet, hattâ eskimiş giysilerine karşı âdeta şefkatli bir muhabbet ve yakınlık gösteriyordu. İnsanın şöyle diyesi geliyordu: Bu adam yeni bir elbise giydiği gün hemen o gün, eskice ve giyilmiş görünsün diye aşındırmak için üstünü başını evde, sokakta duvarlara sürtüyor herhalde. Beri yanda, kendinden güzelliği daha da tesirli olsun diye, karısının azami derecede güzel ve şık giyinmesi için gayet titiz davranıyordu. Tutumlu yahut hasis ruhlu bir adam değildi aslâ; ama ödemekten en çok hoşlandığı, bilhassa zevk duyduğu şeyler; moda mağazalarının, kadın terzilerinin faturalarıyle Julia'nın giyim kuşam masrafları oluyordu.

Sokakta karısının yanında yürümek onu memnun ediyor, ama bu takdirde kari kocanın giyinişleri, halleri tavırları arasındaki ayrılık bilhassa göze çarpıyordu. Yanlarından geçenler karısını seyretmek için durdukça, karısı işveli işveli, halkın bakışlarını üzerine çektikçe Alejandro keyifleniyordu. Görmezden geliyor, daha doğrusu hiç haberi yokmuş gibi davranıyordu. Karısını arzulu bakışlarla süzenlere şöyle demek istiyordu âdeta: "Hoşunuza mı gidiyor? Buna pek memnun oldum, çünkü o benimdir, yalnız benim. Âlâ, hiçbir itirazım yok, köpürün köpürebildiğiniz kadar, yitirin aklınızı!" Bu düşüncelerden birazını sezinliyormuş gibi, kendi kendine soruyordu Julia: "Bu adam beni sahiden seviyor mu, yoksa sevmiyor mu." Çünkü kendisi hep onu, bu adamı, kocasını yahut daha doğrusu sahibi olan, efendisi olan erkeği düşünüyordu. Ve ruhu zamanla değişe değişe, bir gözde ruhu efendisinin tek cariyesi olmakla beraber yine de cariye olmaktan bir adım ileri geçemeyen bir odalığın ruhu haline geldi.

En küçük ölçüde bile olsa sırdaşlığa benzer bir şey yoktu aralarında. Julia, efendisini, kocasını ilgilendiren, meşgul eden şeyler nedir hiç bilmiyor, ancak bazan ona ailesini sormak cesaretini gösteriyordu.

"Ailem mi?" diyordu Alejandro. "Şimdi aileden yana sen nasılsan ben de öyleyim; buna da zerre kadar üzüldüğüm yok hani. Benim ailem benim: sen ve ben; sen de benimsin çünkü."

"Ya annen, baban?"

"Unutma ki annem babam olmadı benim. Benim ailem benimle başlar. Ben kendi kendimi yarattım."

"Sana bir şey daha sormak istiyorum Alejandro, ama cesaretim yok."

"Niçin yok. Seni yiyecek değilim, korkma! Hiç gücendim yahut bana bir şey söyledin de kırıldım mı sana."

"Hayır, hiçbir vakit, ben şikâyet etmiyorum ki zaten..."

"Bir bu eksikti sanki..."

"Hayır, şikâyet etmiyorum, fakat..."

"Peki peki, çabuk sor da bitir şunu!"

"Hayır, sormam, daha iyi!"

"Sor!"

Bunu o şekilde söyledi, kelimede öyle kuvvetli ve sınırsız bir bencilliğin yankısı vardı ki Julia, korku ve aşkla; uysal, hakir bir aşkla, bir cariye aşkıyla titriyerek ona şunları söyledi:

"Peki o halde söyle bana, sen dul musun?"

Kocasının alnında bir gölge gibi hafif bir çizgi belirip kayboldu sanki, ve Alejandro cevap verdi:

"Evet, dulum."

"Birinci karın ne oldu?"

"Sana bazı şeyler anlattılar galiba?"

"Hayır, fakat..."

"Bazı şeyler anlattılar, söyle haydi!"

"Peki; evet, bazı şeyler işittim."

"İnandın mı."

"Hayır, inanmadım."

"Elbette, inanamazdın, inanmana müsaade etmezdim."

"Hayır, inanmadım."

"Tabii, beni senin gibi seven, senin gibi benim olan bir kimse, bu şişirme yalanlara inanamaz."

"Ben seni elbette seviyorum!" Julia bu sözü, onun da aşkına açığa vurmasına önayak olurum ümidiyle söylemişti.

"Âlâ, bu hissi roman tabirlerinden hoşlanmadığımı sana evvelce de söyledim; bir insan, sevdiğini ne kadar az söylerse o kadar iyidir."

Kısa bir sessizlikten sonra Alejandro devam etti:

"Sana, henüz pek gençken Meksika'da evlendiğimi anlattılar. Müthiş zengin, yaşlı bir kadınla; yaşı geçkin ve milyoner bir kadınla evlendiğimi anlattılar. Sana, mirasçısı olabilmem için kadını zorladığımı, dileğime kavuşunca da çok geçmeden kadını öldürdüğümü söylediler. Sana buna benzer şeyler anlattılar, değil mi."

"Evet, baha söyledikleri bundan ibaret."

"Sen de inandın mı?"

"Hayır, inanmadım. Karını öldürdüğüne inanamadım."

"Görüyorum ki zannettiğimden daha iyi muhakemen var senin. Ben karımı nasıl öldürebilirdim; benim olan, benim malım olan bir şeyi nasıl öldürebilirdim."

Bu sözleri işitince zavallı Julia'yı titreten ne olmuştu. Ürpermesinin sebebini anlayamadı, ama ilk karısından bahsederken kocasının kullandığı "mal" kelimesiydi sebep.

"Hem bu yüzde yüz bir çılgınlık olurdu." diye devam etti Alejandro. "Niçin. Mirasına konmak için mi. Servetinden nasıl olsa faydalanacaktım, nitekim bugün hâlâ faydalanıyorum. İnsanın kendi karısını öldürmesi! İnsanın kendi karısını öldürmesi için en ufak bir sebep yoktur ki!"

"Buna rağmen karılarını öldüren erkekler var." diyerek, Julia itiraz cesaretini gösterdi.

"Ne maksatla? Neden."

"Kıskançlıktan yahut aldatıldıkları için."

"Bak hele, kıskançlık! Bu sadece aptalların harcıdır. Yalnız ahmaklar kıskanç olabilirler; yalnız bu gibilere karıları ihanet edebilir de onun için. Fakat bana, bana? Benim karım beni aldatamaz. Bunu ne birinci karım yapabildi, ne de sen yapabilirsin."

"Böyle sözler söyleme, konuşacak başka şey mi kalmadı?"

"Neden?"

"Senin böyle konuşman karşısında üzüntü duyuyorum, seni aldatmak rüyamda bile olsa aklımdan geçmiş gibi!"

"Biliyorum, sen söylemesen de biliyorum. Senin beni hiç bir zaman aldatmayacağını biliyorum."

"Tabii aldatmam."

"Zaten aldatamazsın ki! Nasıl? Beni aldatmak? Karım ha. İmkânsız! Birincisine gelince, ilk karım benim öldürmeme gerek kalmadan o kendisi öldü."

Alejandro karısıyla böyle uzunca binde bir konuşurdu; o konuşmalardan biri de buydu işte. Julia bu konuşmadan sonra ürkek ve düşünceli oldu. Bu adam kendisini seviyor muydu, sevmiyor muydu.

*

Zavallı Julia! Yeni yuvası, baba evi kadar korkunçtu tıpkı. Hürdü, tamamen hür; istediğini yapabiliyor, gezip tozabiliyor, kadın dostlarını, hattâ en çok hoşlandığı erkek ahbaplarını evine çağırabiliyordu. Ama kocası, efendisi seviyor muydu onu? Bu adamın, kendisini sevdiğinden emin olmamak; onu kopanılamaz bir şekilde kendi hayal ülkesine zincirliyor, kapıları daima açık bu şahane zindandan onu âdeta mahpus tutuyordu.

Günün birinde karnında efendisinden, kocasından bir çocuk taşıdığını anlayınca cariyeleşmiş ruhunun fırtınalı karanlığına, güneşten bir ışın düştü sanki. "Onun beni sevip sevmediğini şimdi öğreneceğim!" dedi içinden.

Sevinçli haberi verdiği zaman Alejandro haykırdı:

"Ben de bunu bekliyordum, şimdi bir mirasçım var, onu tam adam olarak yetiştireceğim, kendim gibi bir adam; ben de bunu bekliyordum."

"Ya çocuksuz kalsaydık?" diye sordu Julia.

"İmkânsız! Başka türlü olamazdı. Ben muhakak bir evlât sahibi olacaktım. Ben!"

"Ama evlenip de çocukları olmayanlar çok."

"Başkaları için evet. Ama benim için hayır! Ben muhakkak bir oğul sahibi olacaktım. Ben!"

"Neden muhakkak?"

"Çünkü senin bana bir oğul doğurmaman imkânsızdı da ondan."

Ve oğlan dünyaya geldi. Fakat baba, hep aynı kapalı haliyle kaldı. Yalnız çocuğun, annesi tarfından emzirilmesine müsaade etmedi.

"Hayır hayır, benim senin sıhhatinden, kuvvetinden şüphe falan ettiğim yok; ama emziren kadınlar çabuk yıpranırlar; ben senin pek erken çökmeni istemiyorum. İstiyorum ki genç kalasın, mümkün olduğu kadar uzun zaman."

Doktor, çocuğunu kendisi emzirirse Julia'nın yıpranmak şöyle dursun, bundan istifade edeceği, evet, daha da toplanıp daha da güzelleşeceği hakkında teminat verdikten sonradır ki Alejandro, bu işe razı oldu.

Baba, oğlunu öpmeyi reddediyordu, "Öpmek, çocukları taciz etmektir" diyordu. Ama arasıra çocuğu kollarına alıyor, Bir müddet seyrediyordu.

"Hani bir kere bana ailemi sormuştun!" dedi Alejandro, günün birinde karısına. "İşte benim ailem. İşte şimdi ailem var benim. İşte şimdi mirasçım olacak, eserimi devam ettirecek bir kimsem var."

Julia, kocasından, eser dediği şeyin ne olduğunu sormak istediyse de cesaret edemedi. Eserim; bu adamın eseri ne olabilirdi? Julia, işte ikinci defadır ki onun bu kelimeyi kullandığını işitiyordu.

Evlerine en çok gelip giden misafirlerden biri de kont Bordaviella ailesiydi; başta Alejandro ile mali temasları olan kon-

tun kendisi. Alejandro, konta yüksek faiz karşılığı külliyetli bir para vermişti. Kont, bu oyunun tiryakisi olan Julia ile satranç oynar; alacaklısının karısı olan bu dostuna, kendi evindeki dertleri, geçimsizlikleri anlatıp açılarak içini dökerdi. Çünkü Bordaviella kontunun aile ocağı içinde yanan ateş pek zayıf olmakla beraber bir küçük cehennemden farksızdı. Kontla kontes anlaşamıyorlar, birbirlerini sevmiyorlardı. Her biri kendi başına buyruk bir hayat sürüyor. Kontes akla gelebilecek her türlü rezalet dedikodularına bol bol fırsat hazırlıyordu. Her zaman için çözülecek bir bilmece vardı ortada: Kont Bordaviella'nın aile dostu olmak sırası, şimdi acaba kimdi? Zavallı kont ise satranç oynamak için güzel Julia'nın evine sığınıyor, teselisini yabancı konaklarda arıyarak kendi bedbahtlığını unutmaya çalışıyordu.

Alejandro: "Şu kont yine mi geldi." diye soruyordu karısına.

"Şu kont, hangi kont?"

"Hani şu. Hem zaten olup olacağı bir kont vardır, bir dük, bir marki... Benim için onların hepsi bir; hepsi birden tek ve aynı şahıs sanki!"

"Evet, yine geldi."

"Seni eğlendiriyorsa memnun olurum. O takdirde hiç değilse bir işe yarıyor, zavallı ahmak!"

"Bende çok anlayışlı, okumuş bir adam tesiri bırakıyor. Çok terbiyeli ve sempatik."

"Öyledir öyle, al sana roman okuyan biri daha. Neyse canım, seni eğlendirsin de..."

"Çok bedbaht."

"Genç, kabahat kendisinde."

"Neden?"

"Salağın biri de ondan. Görünen köy kılavuz istemez. Karısının, kont gibi bir serseni aldatması pek tabii bir şey. Herif erkek değil ki! Bir kadın, koca diye bu adamla nasıl evlenir, şaşarım. Ama belki de kadın adamın kendisiyle değil, ünvanıyle, evlendi. Kontesin bu biçareye yaptığını, bir kadın bana yapmalıydı!"

Julia, kocasının yüzüne baktı; ne söylediğinin âdeta farkında olmaksızın: "Bir kadın sana yapsaydı." dedi. "Karısının konta yaptığını, karın sana yapsaydı?"

"Saçma!" Ve Alejandro gülmeye başladı. "Hayatımıza kitaplarının tuzundan serpmek istiyorsun galiba? Ama kıskançlığımı uyandırıp beni denemek istiyorsan aldanıyorsun. Ben o tip insanlardan değilim. Bana böyle bir şey yapmak... Bana! Var git, bu Bordavielle serserminin başını döndürerek eğlen eğlenebildiğin kadar!"

"Bu adam, acaba kıskançlık nedir bilmez mi sahiden?" dedi Julia kendi kendine. "Kontun boyuna bize gelişi, bana pervane oluşu, kur yapışı; onu hiç huylandırmıyor mu? Hem kont cidden yapıyor da bunları! Kocam sadakatimden aşkımdan bu derece emin mi. Üzerimdeki etkisine bu kadar güveniyor mu? Yoksa kayıtsızlık mı bu sadece. Beni seviyor mu, sevmiyor mu." Ve Julia, âdeta çılgına dönüyor, çünkü efendisi ve kocası ona müthiş azap çektiriyordu.

Zavallı kadın, kocasının kıskançlığını uyandırabilmekte ille ısrar ediyor, çünkü kocasının aşkını anlamakta kıskançlığın bir denek taşı olacağını sanıyordu. Fakat boşuna. Başaramıyordu.

"Seninle kontlara gidelim mi."

"Ne yapmaya?"

daha fazla ben seninim."

Ve karısını sıtmalı, sıcak, hayvani bir coşkunlukla deli gibi öperken kekeliyordu: "Julia, Julia, benim melek Julia'm, her şeyim benim!"

Kocasının ruhunu olanca açıklığıyla böyle önünde görünce Julia neredeyse çıldıracağını zannetti. Başını erkeğinin omuzuna yaslayarak, erkeğinin kulağına fısıldadı: "Şu anda ölmek isterdim, Alejandro!"

Bu sözleri duyunca kocası uyandı, derin bir rüyadan kendine geldi sanki. Sanki gözlerinde ışıldayan o iki damla yaşı yutmuşcasına şimdi yine soğuk ve keskin bakıyordu.

"Aramızda böyle bir şey geçmedi değil mi Julia? Anlıyorsun değil mi,söylediklerimi söylememiş olayım...Unut bunları."

"Unutmak mı?"

"Peki sanki hiç bir şey duymamışsın gibi hepsini kendine sakla."

"Susacağım!"

"Hattâ kendinden bile gizle!"

"Olur fakat..."

"Yeter!"

"Fakat Allah aşkına Alejandro, bırak da bir dakikacık... hiç değilse bir dakika... Beni ben olarak mı seviyorsun? Başkasının olsaydım beni yine sever miydin? Yoksa sadece senin malınım diye mi seviyorsun beni?"

"Söyledim ya, unut bunu. Beni daha fazla sıkma, çünkü bu takdirde seni burada bırakırım. Ben buraya seni almaya geldim, ama burdan iyileşmiş olarak çıkmanı istiyorum."

Julia, heyecan içinde: "İyileştim tabii!" dedi.

Ve Alejandro, karısını alıp eve götürdü.

*

Julia akıl hastanesinden kendi evine döndükten bir kaç gün sonra Bordaviella kontu, Alejandro'dan, öğle yemeğini birlikte yemek üzere kendisine gelmesini isteyen bir davetiye, daha doğrusu bir emir aldı.

"Öğrenmiş olacağınız üzere Bay Kont," diye yazıyordu Alejandro. "Karım tamamen iyileşmiş olarak, deliler evinden çıkmıştır. Zavallı, hastalığı esnasında, bir hakaret etme niyeti gözetmemekle beraber, şahsınıza, bir centilmen sıfatıyla aslâ elinizden gelmiyecek bir şerefsizlik yüklemekle, sizi ağır şekilde gücendirmiş olduğundan, size, bir centilmen sıfatıyla hakkınız bulunan özür dileyebilmesi için onun namına ben, sizden öbür gün -perşembe- bize gelmenizi, öğlen yemeğini bizimle birlikte yemenizi rica ediyorum.

Gelmenizi karım rica, bense emretmekteyim. Çünkü ilgili açıklamaları içeren bir özürü kabul etmek üzere o gün gelmeyecek olursanız bu hareketinizin neticelerinden bizzat sorumlu olacaksınız. Neler neler yapabileceğimi pekâlâ bilirsiniz. Alejandro Gomez."

Bordaviella kontu davete boyun eğdi; sararmış, titrek ve perişan, öğlen yemeğine geldi. Yemek sıkıcı bir hava içinde, kasvetli konuşmalarla yendi. Pek sudan şeyler konuşuldu; Alejandro uşakların önünde en bayağı, en çirkin şakalara girişti. Julia da ondan geri kalmıyordu.

Meyva yedikten sonra Alejandro, uşaklardan birine döndü: "Çayı getir!" dedi.

Kont, şaşırmış, sordu: "Ne çayı?"

"Bu son, dedim ya!"

"Ne olursunuz müsaade ediniz de hiç değilse sizi görmeye geleyim; sizi seyredebilmeye, size bakarak gözyaşlarımı içime akıtmaya, kendi kendime sessiz sedasız ağlamaya geleyim."

"Ne Hoş!"

"Size söyledim, sizi bu derece incitmişe benzeyen şeye gelince... "

"Benzeyen mi? Sözleriniz beni hakikaten incitti."

"Ben sizi hiç incitebilir miyim?"

"Kont cenapları..."

"Size söylediğim, sizi bu derece inciten şey sadece şundan ibaret: Ben karıma, siz de kocanıza ebediyen bağlanmadan önce tanışmış olsaydık ben sizi o zaman da bugünkü gibi çılgın bir aşkla severdim. Müsaade ediniz de kalbimi açayım size! Evet, sizi bugünkü gibi çılgınca bir aşkla sever, bu aşkımla günlünüzü fethederdim. Ben sizi değerim yahut meziyetlerimle değil, sadece aşkımın kuvvetiyle kazanırdım. Çünkü Julia, bir kadına değer ve meziyetleriyle, bulundukları durumla sahip olabileceklerini, hükmedebileceklerini sanan insanlardan değilim ben. Karşılık olarak aşklarını takdim etmeden sevilmek sevdasına düşenlerden değilim. Ben zavallı düşkün aristokratın gönlümde bu gururun zerresi yoktur."

Julia, tatlı zehiri ağır ağır, damla damla içine çekiyordu.

"Çünkü bazıları vardır, sevmedikleri halde sevilmek isterler; kendini feda eden kadından uçsuz bucaksız bir sevgi ve sadakat beklemekte haklı olduklarını sanırlar. Bazıları vardır, meşhur bir güzelle evlenirler; niçin? Onunla böbürlenmek, onu yanlarında bulundurmak, ehlileşmiş bir dişi aslan gezdirir gibi onu beraberlerinde gezdirmek ve: İşte benim kraliçem! Bakın, bana ne kadar da itaatli, ne kadar bağlı.. Diyebilmek isterler de

onun için. Hiç bu kafada bir insan, kraliçesini sevebilir mi?"

"Kont cenapları, şimdi öyle bir sahaya giriyorsunuzki... yolunuzu kaybedeceksiniz."

Sözün burasında Kont, Julia'ya az daha yaklaştı, ona bir şeyler fısıldadı; dudakları neredeyse Julianın kulağına değiyor, parlak kestane rengi bir saç buklesiyle çevrili gülpembe bir et parçası halinde o güzelim kulak, Kont'un hızlı soluklarının esintisini hissediyordu.

"Nerde, kimde kaybediyorum yolumu? Sende! Sende, senin ruhunda!" dedi Kont hafifçe.

Bu "sen" sözü, günahkâr kulağı bir alev kızılına boyayıverdi. Julia'nın göğüsü, kudurmuş poyrazla kamçılanan bir deniz gibi dalgalanıyordu.

"Evet Julia, senin gönlüne, senin ruhuna giriyorum."

"Bırakın beni, Allah aşkına, rahat bırakın beni, Kont! Ya içeri girerse..."

"Ah o şimdi gelmez buraya. Sen onun umurunda mısın. O bizi baş başa bırakıyor... Hayır, o seni sevmiyor. O seni sevmiyor Julia... seni sevmiyor!"

"Bana karşı tam bir itimadı var..."

"İtimadı sana değil, kendine! karşı aslâ sarsılmaz bir itimadı var. Basireti bağlanmış bu adam, ben Alejandro Gomez'im diyerek -ne şekilde olduğunu hadi bilmeyiverceyim- kendisine büyük bir servet çırpıştırmış olan Alejandro Gomez'in, karısı tarafından aldatılması imkânsızdır sanıyor. O beni de hor görüyor, biliyorum."

"Evet, sizi hor görüyor..."

"Bunu biliyorum. Ama benim gibi seni de hor görüyor."

kendi içine yığıldı kaldı.

"O halde bayım," dedi Alejandro konta dönerek, "biz gidelim de doktor beyleri teşhislerini tamamlamaları için zavallı karımla yalnız bırakalım."

Kont, Alejandro'yu takibetti. Odadan çıktıklarında Alejandro ona şunları söyledi:

"Anladınız ya Bay Kont, karım çıldırmıştır. Aksi takdirde ikinizin de, hem sizin hem onun. kafanızı parçalarım. Tercihi size bırakıyorum."

"Benim yapacağım şey sadece şudur: Sizinle artık hiçbir alış verişim kalmaması için, size borçlu olduğum parayı ödemek."

"Yoo hayır, sizin yapacağınız şey dilinizi tutmaktır. Demek ki karımın iflâh olmaz bir hasta, sizinse bir budala olduğunuzda anlaştık. Şu halde ihtiyatlı olunuz!" Alejandro, bunları söylerken yanında taşıdığı bir tabancayı gösterdi.

Doktorlar, biraz sonra Alejandro'nun odasından çıktıkları vakit aralarında şöyle konuştular: "Korkunç bir facia. Ne yapsak dersin?"

"Kadının deli olduğuna hükmetmekten gayri ne yapabiliriz ki? Aksi takdirde bu adam hem kadını öldürür, hem de şu uğursuz kontu."

"Ya bizim doktorluk vicdanımız?"

"Vicdan bizi bu durumda büyük bir cinayetin önüne geçmekle vazifelendirir."

"Onu yani Alejandro'yu deli diye göstersek daha iyi olmaz mı?"

"Hayır, o deli değil, onunkisi başka türlü. Kendisi de diyor

ya, o yaman adamın ta kendisi."

"Zavallı kadın! Sözleri yürekler acısıydı! Benim korktuğum, bu iş kadının sahiden çıldırmasıyla bitebilir."

"Deli roporu verirsek onu belki kurtarabiliriz. Hiç değilse bu evden uzaklaşmış olur."

Nitekim öyle oldu. Julia'ya deli teşhisi kondu; bu teşhis konunca da kocası onu bir Akıl hastanesine yatırdı.

*

Akıl hastanesinde kendine gelince zavallı Julia'nın ruhu üstüne koyu,karanlık, buz gibi bir gece yayıldı. Ona kalan tek teselli, görsün diye hemen her gün getirdikleri oğlu oluyordu. Sebebini bilmeden çocukcağız da ağlıyordu.

"Yavrum, sevgili yavrum!" diyordu Julia. "Ah damarlarından babanın kanını çekebilseydim! O neden senin baban oldu?"

Sonra tek başına kaldı mı, çıldırmanın eşiğinde bulunan biçare kadın şöyle diyordu içinden: "Ben burada sonunda sahiden delireceğim, sonunda bu alçak kontla münasebetlerimin sadece bir hayal, bir kuruntu olduğuna mı inanacağım acaba? Ah alçak, rezil alçak! Beni böyle yüzüstü bıraktı ha! Beni buralarda hapsetmelerine müsade etti ha! Nonoş! Öyle ya, Nonoş! Kocam haklı. Ya Alejandro? Bizi neden öldürmedi acaba? Ah hayır, pek korkunç bir intikam olurdu bu. Öldürmek mi? O rezil, alçak Nonoşu öldürmek mi? Hayır, onu kepazeye çevirmek, onu yalan söylemeye mecbur etmek, ona beni müşkül durumda bıraktırmak! Kocamın karşısında titriyordu evet, karşısında titriyordu! Bir erkek çünkü benim kocam! Peki beni neden öldürmedi? Othello olsaydı öldürürdü beni! Ama Alejandro Othello değil ki, hayır, Othello'daki o hayvanlık, o hırs yok onda. Gözü dönmüş bir zenciydi Othello, zekâsı az? Ale-

davi eden doktorun hesabını göndersin. Doktor masrafını verir, gördüğü zarar ve ziyanı öderim."

"Fakat Don Alejandro."

"Daha ne istiyorsunuz?"

"Biz... Biz hiçbir şey. Hakaret ettiğiniz kişi istiyor. Hakareti geri almanızı, kendisine özür dilemenizi, gönlünü hoş etmenizi istiyor."

"Ne dediğinizi anlamıyorum... anlamak da istemiyorum..."

"Aksi halde sizinle düello etmek arzusundadır."

"Mükemmel, ne zaman isterse... Lütfen söyleyin ona, ne zaman isterse derhal. Fakat bunun için sizler buraya kadar yorulmasanız da olurdu. Şahide hiç de lüzum yok. Lütfen söyleyin ona, kafası düzelir düzelmez, yani yediği şişenin yarısı iyi olur olmaz bana haber versin. Nereye isterse gider, bir yere kapanır, yumruk tekme döğüşürüz. Başka silâh kabul etmem ben. Alejandro Gomez'in kim olduğunu işte o zaman anlar..."

Şahitlerden biri: "Don Alejandro, siz bizimle eğleniyorsunuz!" dedi.

"Fakat rica ederim, katiyen. Siz başka bir dünyadansınız. Sizi analarınız babalarınız kibar soyunuz sopunuz asildir. Ama benim? Ne anam var, ne babam; ne de kendi kurduğumdan başka bir ailem. Ben hiçlikten geliyorum. Bu numaralara, bu şan şeref unvanlarını karnım tok benim. Bunu böyle bilesiniz. Baylar!"

Şahitler ayağa kalktılar, içlerinden biri gayet resmi bir tavır takındı; ne'de olsa hakiki bir milyoner ve mazisi karanlık bir adam karşısında bulunduğu için hürmette kusur etmemeye de çalışarak, oldukça azimli, şöyle dedi:

"O halde Bay Alejandro Gomez, müsaade buyurunuz da size şunu söyleyeyim..."

"Ne arzu edersiniz hepsini söyleyin; fakat sözlerinizi iyi tartın, çünkü şurada bir ikinci şişe daha var..."

"Şu halde" Şahit sesini yükseltti."Şu halde siz bir centilmen değilsiniz, Don Alejandro Gomez!"

"Değilim tabii, değilim tabii. Ben mi centilmen olacağım? Ne zaman? Ne münasebet? Ben bir eşek çobanı olarak doğdum, bayım, centilmen olarak değil. Ben ikindi kahvaltımı almak için, babam dedikleri adama eşek sırtında gitmedim, yayan gittim, yayan. Bir centilmen olmadığım yüzde yüz. Centilmen! Ben kim, centilmenlik kim! Ben... Gidin... Gidin haydi..."

Şahitlerden biri ötekine: "Evet, gidelim!" dedi. "Çünkü burada artık hiçbir işimiz yok. Yakışık almaz hareketinizin neticelerinden bizzat sorumlu olacaksınız, Don Alejandro!"

"Tamamen sizin fikrinizdeyim, kabul! Şu adama, hani şu dilini tutamadığı için kafasına şişeyi yapıştırdığım centilmeninize gelince; lütfen söyleyin ona, tekrar ediyorum, bana doktorunun hesabını göndersin, bir daha da sözlerini tartarak söylesin. Ve siz baylar, bu lâf anlamaz adama, bu barbara centilmenlerdeki onurun zerresi bulunmayan bu kaba saba milyonere; dünya hali, günün birinde bir işiniz düşerse lütfen derhal geliniz. Şimdiye kadar beylere, centilmenlere yaptığım şekilde sözlere de hizmet etmekten haz duyarım."

Şahitler: "Olur şey değil, gidelim!" dediler ve gittiler.

*

Aynı günün akşamı Don Alejandro; karısına, önce adamın başına şişeyi nasıl fırlattığını, sonra da şahitlerle neler konuştuğunu, o sahneyi anlattı; sözleri yaptığı kahramanlığın memnu-

Julia ise gülümsüyordu.

"Ben ölüyorum Alejandro, ölüyorum!"

"Hayır ölmüyorsun!" diyordu Alejandro. "Sen ölemezsin."

"Sanıyor musun ki senin karın ölemez?"

"Evet, benim karım ölemez. Daha önce ben ölürüm. Gelsin hele ölüm, gelsin hele. Ama bana, bana! Gelsin hele!"

"Ah Alejandro, şimdi her şeyi ıstırabım uğruna verebilirim. Ben ki beni sevdiğinden şüphe ediyordum."

"Doğru. Ben seni sevmedim. Aşk denen şey, sana bunu bin kere söyledim, bir aptallıktır Julia, kitap bilgiçliği. Hayır hayır, ben seni sevmedim, hayır hayır! Aşk... aşk... Aşktan dem vuran o sefil korkaklar karılarının ölmesine göz yumarlar. Hayır, aşk değildir bu. Ben seni sevmiyorum."

Gayet ince, ipince bir sesle sordu Julia: "Nasıl olur?" Ve tekrar eski üzüntülerine kaptırdı kendini.

"Hayır hayır, ben seni sevmiyorum Julia. Ben... Ben... Ben... Ah, bunu ifadeye kelime yok!"

Ve Alejandro kuru bir hıçkırığa; daha çok bir hırıltıyı andıran; korkunç bir acı, çılgın bir aşkla dolu bir hırıltıya benziyen bir hıçkırığa tutuldu.

"Alejandro!"

Ve bu zayıf seslenişte zaferin olanca acı sevinci bulunuyordu..

"Hayır hayır, sen ölmeyeceksin, sen ölemezsin. Ben ölmeni istemiyorum. Beni öldür Julia, sen yaşa. Hadi öldür beni, öldür!"

" Fakat Alejandro, ölüyorum..."

"Ben de seninle beraber!"

"Ya çocuğumuz, Alejandro?"

"O da ölsün varsın; sensiz ne yapayım onu?

"Allahım, sen çıldırmışsın!"

"Evet, hakkın var, çıldırdım, çılgıncasına sana tutuldum. Sana Julia! Evet, ben ben çılgınım! Öldür beni, beni de beraber götür!"

"Elimden gelseydi!"

"Beni öldür de sen yaşa!"

"Ya sen?"

"Ben mi? Ben senin olamadıktan sonra ölümün olayım daha iyi." Ve Alejandro, bırakmamak azmiyle Julia'yı daha kuvvetle bağrına bastı.

"Alejandro! Bana son olarak şunu söyle: Kimsin sen?" diye fısıldadı Julia, kocasının kulağına.

"Ben mi? Sadece senin erkeğin. Senin yarattığın adam."

"Alejandro..."

Karısı tarafından fısıltıyla söylenen ismi; sandal karanlık göl üstünde kayıp giderken, hayatın öte yakasından, ölüm diyarından esip gelen bir mırıltıyı andırıyordu.

Az sonra Alejandro güçlü atlet kollarında artık sadece cansız bir vücut tutmakta olduğunu hissetti. Ruhunda karanlık gece ile keskin bir soğuk hüküm sürüyordu. Ayağa kalktı, katı ve cansız güzelliği seyretti. Onu hiç bu kadar şahane ve pırıl pırıl görmemişti. Sanki nurlarda yunmuş, son gecenin peşindeki

ye kadar senden bir şey istediğim oldu mu?"

"Hayır, hattâ seni sevmemi bile istemiş değilsin benden."

"Elbette! Bir kimseden böyle bir şey istenemez çünkü. Hem ben, senin beni sevdiğini, bir başkasını sevemiyeceğini biliyorum. Beni tanıdıktan, erkekliğin ne olduğunu benim şahsımda öğrendikten sonra artık bir başkasını sevemezsin; istediğin kadar niyet et, imkânsız! Kalıbımı basarım ben. Ama artık kapatalım şu kitaplar bahsini Söyledim ya, bu romantizme tahammül edemiyorum. Çocukluk bunlar; sıska bir kontla çay içerken konuşmaya yarar olsa olsa."

Kocasının, yüzüne bile bakılmaz, basit bir hizmetçi kızla gönlünü eğlendirmekte olduğunu farkedince zavallı Julia'nın üzüntüsü daha da arttı. Bir akşam yemekten sonra baş başa kaldıkları vakit Julia, birdenbire kocasına şöyle dedi:

"Sen zannediyor musun ki Simona ile olan münasebetlerinin farkında değilim ben?"

"Ben de bunu gizlemeye kalkışmadım ki zaten. Ama hiç de mühem değil bu."

"Ne demek istiyorsun?"

"Sana her gün sahip olamayacağım kadar güzelsin."

Julia ürperdi, işte ilk defadır ki kocası onun için örtüsüz, açık: "Güzel" diyordu. Fakat... Kendisini sahiden seviyor muydu acaba?

"Ama böyle bayağı bir kızla..." dedi Julia, sırf bir söz söylemiş olmak için.

"Asıl sebep de bu zaten. Hattâ onun pis oluşu bile hoşuma gidiyor. Unutma ki ben âdeta bir gübre yığını üzerinde büyüdüm; bir dostumun pislikteki rahatlık dediği şeyden var bende.

Şimdi bu köy çerezinden sonra senin güzelliğini şirinliğini, cazibeni daha iyi takdir edebilirim."

"Sözleriniz iltifat mı yoksa hakaret mi tayin edemiyorum doğrusu!"

"Âlâ. Bunlar hep sinirden, ben de seni iyileşmiye doğru gidiyor sanıyordum."

"Tâbii, siz erkekler canınızın istediğini yapabilir, bizi aldatabilirsiniz."

"Seni aldatan kim?"

"Sen!"

"Aldatmak dediğin şeye bak! Ah bu kitaplar... Simona beş para etmez benim gözümde."

"Şüphesiz! Senin gözünde onun değeri bir köpek yavrusundan, bir kediden, bir maymun parçasından fazla değildir!"

"Bir maymun parçası. Tabii. Ancak bir maymun, Maymuna da öyle benziyor ki! İyi söyledin: bir maymun parçası! Ama bu böyle diye senin kocan olmaktan çıktım mı?"

"Bu böyle diye benim senin karın olmaktan çıkmadığımı söylemek istiyorsun galiba."

"Görüyorum ki Julia, tekrar akıllanıyorsun!"

"Tabii. Akıl denen şey bulaşıdır."

"Fakat inşallah bunu benden aldın, nonoşundan değil!"

"Elbette senden aldım."

"İyi o halde, bu köy macerası sanmam ki seni kıskandırmış olsun. Sen kıskanacaksın ha, sen? Benim karım? Bu maymunu kıskanacaksın! Şunu da söyliyeyim, kendisine güzel bir hediye

zi kesecek olursak bunun ne kötü bir tesir bırakacağını takdir edersiniz. Hem karım şimdi gayretlerim sayesinde tamamen iyileştiği için, bize gelmenizde bir tehlike de yok artık. Karımın tamamen iyileştiğinden emin bulunduğumu size ispat etmek üzere şimdi ikinizi yalnız bırakıyorum. Olur a, size söyleyeceği, ben varken söylemekten çekineceği yahut benim işitmem yakışık almaz başka şeyler vardır belki."

Alejandro onları karşı karşıya bırakarak odadan çıktı. Bu hareketin, odada kalan iki kişiden hangisini daha çok şaşırttığı söylenemezdi. "Ne adam!" diye düşündü kont; Julia ise: "Erkek dediğin böyle olur!" dedi içinden.

Sıkıcı bir sessizlik başladı. Julia ile kont, yüz yüze bakmaya cesaret edemiyorlardı. Bordaviella kontu, gözlerini kocasının çıkıp gittiği kapıya dikmişti.

"Hayır!" dedi Julia. "Kapıya bakmayınız böyle. Siz Alejandro'yu bilmezsiniz. Kapı arkasına saklanıp da konuşmamızı dinlemez Alejandro."

"Nasıl emin olabilirim, gidip şahit bile getirir."

"Neden böyle söylüyorsunuz Bay Kont?"

"Siz zannedersiniz ki ben onun o iki doktoru getirdiği, beni alabildiğine rezil kepaze ettiği, sizin için deli raporu verdirmek soysuzluğunu gösterdiği o korkunç sahneyi unuttum?"

"Ama sahiden de öyle değil miydi, ben hiç delirmemiş olsaydım kont benim âşığım der miydim?"

"Ama..."

"Ne aması Bay Kont?"

"Siz benim delirdiğimi söylemek mi, yoksa beni delirtmek mi istiyorsunuz? İnkâr edebilir misiniz ki Julia..."

"Donya Julia yahut Senyora de Gomez!"

"İnkâr edebilir misiniz Senyora de Gomez, sonunda benim tekliflerimi kabul etmiş olduğunuzu? Yalnız tekliflerimi değil, hattâ aşkımı da..."

"Bay Kont!"

"Sade kabul de değil onları siz kendiniz çağırdınız, hattâ iş o dereceye geldi ki..."

"Size evvelce de söyledim Bay Kont, o zaman delirmiştim ben; bana bunu tekrar ettirmeyiniz!"

"Âşığınız olmak üzere bulunduğumu inkâr mı ediyorsunuz?"

"Bir daha tekrarlıyorum, çıldırmıştım."

"O halde artık bir dakika bile evinizde kalamam."

Kont elini Julia'ya uzattı, Julia bu eli geri çevirir diye korkuyordu, fakat reddetmedi Julia, dedi ki:

"Kocamın size söylediklerini biliyorsunuz. Bize istediğiniz zaman gelebilirsiniz. Çok şükür, Alejandro'nun gayretleri sayesinde hastalığımdan tamamen kurtulduğum, iyileştiğim için ziyaretlerinizi kesmeniz, çok kötü bir tesir bırakır."

"Fakat Julia!"

"Nasıl? Dönüp dolaşıp yine başladığımız noktaya mı geliyorsunuz? O zaman çıldırmış olduğunu söylemedim mi ben size?"

"Sizinle kocanızın daha delirteceğiniz biri varsa o da benim."

"Siz mi? Siz nerde, delirmek nerde? Bu iş bana o kadar kolay görünmüyor."

buna beni de inandırmak istiyorsun. Sanki benim karım beni aldatabilirmiş gibi!Beni! Alejando Gomez bir Nonoş değildir, yaman adamdır o. Hayır, muradına ermiyeceksin. Benim evim tiyatro değil!"

"Alçak, alçak! Alçak!" diye bağırdı Julia deli gibi. "Alçak!"

Kocası, kendi kendine: "Bu durum karşısında sıkı tedbir almalıyım." ve gitti.

*

Bu olayın üstünden iki gün geçmişti; Alejandro, karısını iki gün odasında kapalı tuttuktan sonra ansızın yanına çağırdı. Zavallı Julia korka korka içeri girdi. Kocasının çalışma odasında Alejandro, Bordaviella kontu, daha iki erkek; onu bekliyorlardı.

Kocası, ürperten bir sükunet içinde: "Bak Julia!" dedi. "Bu iki bey, sinir doktorudur. Senin akli durumunu muayene edip gereken tedaviyi yapmak üzere, rica ettim, geldiler. Aklında bir bozukluk var senin; şuuruna sahip olduğun dakikalarda sen de bunun farkına varacaksın."

Julia, kocasına aldırış etmeyerek Konta sordu:

"Peki, senin burda işin ne Juan?"

Kocası doktorlara dönerek: "Görüyorsunuz ya," dedi. "Sabit fikirleri var, inat ve israr ediyor ki şu bey, kendisinin..."

Julia, kocasının sözünü kesti: "Evet, o bey benim âşığımdır. Değilse söylesin kendi."

Kont, önüne baktı.

"Görüyorsunuz ya, Bay Kont," dedi Alejandro, Bordaviella kontuna. "Ne kadar da saplanmış bu çılgınca fikre. Karımla aranızda bu çeşit bir münasebet aslâ olmamıştır, olamazdı da zaten!"

"Tabii!" dedi Kont.

Alejandro, doktorlara dönüp ilâve etti: "Görüyorsunuz ya, baylar!"

"Nasıl... nasıl olur?" diye bağırdı Julia. "Cesaret ediyorsun ha? Sen, sen Juan, sevgilim, senin olduğumu inkâr cesaret ediyorsun ha?"

Kont, Alejandro'nun soğuk bakışları altında titredi:

"Sakin olunuz sayın Bayan, kendinize geliniz. Biliyorsunuz ki yok böyle bir şey. Biliyorsunuz ki ben bu eve gelip gidiyorsan bu işi bir dost sıfatıyla yapıyorum. Hem kocanızın, hem de sizin dostunuz sıfatıyla! Sayın Bayan, bir Bordaviella kontu, bir dostuna karşı aslâ böyle bir hakarette bulunmayacağına göre... Bir dostuna karşı..."

Alejandro, kontun sözünü kesti: "Benim gibi bir dostuna karşı." dedi. "Bana, Alejandro, Gonez'e karşı hiçbir kont hakarette bulunamaz; hiçbir kadın da beni aldatamaz. Görüyorsunuz ya baylar, bu zavallı kadın aklını kaçırdı."

"Nasıl sen de mi? Juan, sen de mi Nonoşum?" diye haykırdı Julia. "Alçak, alçak, alçak! Kocam seni tehdit etti herhalde, sindirdi seni; korkudan, alçakça bir korkudan dolayı hakikati söylemeye cesaret edemiyor, sonunda beni deli diye ilân edip çıkacakları bu rezil komediye boyun eğiyorsun! Alçak, alçak, rezil alçak! Kocam gibi sen de..."

"Görüyorsunuz ya, baylar!" dedi Alejandro doktorlara.

Zavallı Julia'nın gücü kuvveti kesildi, mahvolmuş gibi

kendi içine yığıldı kaldı.

"O halde bayım," dedi Alejandro konta dönerek, "biz gidelim de doktor beyleri teşhislerini tamamlamaları için zavallı karımla yalnız bırakalım."

Kont, Alejandro'yu takibetti. Odadan çıktıklarında Alejandro ona şunları söyledi:

"Anladınız ya Bay Kont, karım çıldırmıştır. Aksi takdirde ikinizin de, hem sizin hem onun. kafanızı parçalarım. Tercihi size bırakıyorum."

"Benim yapacağım şey sadece şudur: Sizinle artık hiçbir alış verişim kalmaması için, size borçlu olduğum parayı ödemek."

"Yoo hayır, sizin yapacağınız şey dilinizi tutmaktır. Demek ki karımın iflâh olmaz bir hasta, sizinse bir budala olduğunuzda anlaştık. Şu halde ihtiyatlı olunuz!" Alejandro, bunları söylerken yanında taşıdığı bir tabancayı gösterdi.

Doktorlar, biraz sonra Alejandro'nun odasından çıktıkları vakit aralarında şöyle konuştular: "Korkunç bir facia. Ne yapsak dersin?"

"Kadının deli olduğuna hükmetmekten gayri ne yapabiliriz ki? Aksi takdirde bu adam hem kadını öldürür, hem de şu uğursuz kontu."

"Ya bizim doktorluk vicdanımız?"

"Vicdan bizi bu durumda büyük bir cinayetin önüne geçmekle vazifelendirir."

"Onu yani Alejandro'yu deli diye göstersek daha iyi olmaz mı?"

"Hayır, o deli değil, onunkisi başka türlü. Kendisi de diyor

ya, o yaman adamın ta kendisi."

"Zavallı kadın! Sözleri yürekler acısıydı! Benim korktuğum, bu iş kadının sahiden çıldırmasıyla bitebilir."

"Deli raporu verirsek onu belki kurtarabiliriz. Hiç değilse bu evden uzaklaşmış olur."

Nitekim öyle oldu. Julia'ya deli teşhisi kondu; bu teşhis konunca da kocası onu bir Akıl hastanesine yatırdı.

*

Akıl hastanesinde kendine gelince zavallı Julia'nın ruhu üstüne koyu,karanlık, buz gibi bir gece yayıldı. Ona kalan tek teselli, görsün diye hemen her gün getirdikleri oğlu oluyordu. Sebebini bilmeden çocukcağız da ağlıyordu.

"Yavrum, sevgili yavrum!" diyordu Julia. "Ah damarlarından babanın kanını çekebilseydim! O neden senin baban oldu?"

Sonra tek başına kaldı mı, çıldırmanın eşiğinde bulunan biçare kadın şöyle diyordu içinden: "Ben burada sonunda sahiden delireceğim, sonunda bu alçak kontla münasebetlerimin sadece bir hayal, bir kuruntu olduğuna mı inanacağım acaba? Ah alçak, rezil alçak! Beni böyle yüzüstü bıraktı ha! Beni buralarda hapsetmelerine müsade etti ha! Nonoş! Öyle ya, Nonoş! Kocam haklı. Ya Alejandro? Bizi neden öldürmedi acaba? Ah hayır, pek korkunç bir intikam olurdu bu. Öldürmek mi? O rezil, alçak Nonoşu öldürmek mi? Hayır, onu kepazeye çevirmek, onu yalan söylemeye mecbur etmek, ona beni müşkül durumda bıraktırmak! Kocamın karşısında titriyordu evet, karşısında titriyordu! Bir erkek çünkü benim kocam! Peki beni neden öldürmedi? Othello olsaydı öldürürdü beni! Ama Alejandro Othello değil ki, hayır, Othello'daki o hayvanlık, o hırs yok onda. Gözü dönmüş bir zenciydi Othello, zekâsı az? Ale-

jandro ise o şeytanca, o aşağı tabakaya vergi gururun emrinde tamamen; Alejandro'nun muazzam bir zekası var. Hayır bu adamın ilk karısını öldürmesine hiç de lüzum yoktu. Alejandro işi o dereceye getirdi ki kadın kendiliğinden öldü. Alejandro'nun korkusundan öldü. Ya ben? Alejandro beni seviyor mu?"

Ve orada, o akıl hastanesinde Julia; yeni baştan ruhuna, zekasına o yorucu ikilem ile işkence etmiye koyuldu: "Beni seviyor mu, sevmiyor mu?" Sonunda şöyle dedi kendi kendine: "Ben, evet onu seviyorum! Körcesine, delicesine seviyorum!"

Ve sahiden çıldırmaktan korktuğu için, Bordaviella kontuy la olan münasebetleri dedikodusunun, sadece bir kuruntudan ibaret olduğunu bildirmek suretiyle iyileşmiş göründü. Haberi hemen kocasına ulaştırdılar.

Günlerden bir gün Julia bekleme odasına çağrıldı, kocası orda onu bekliyordu. Julia içeri girdi hıçkıra hıçkıra kocasının ayaklarının altına kapandı.

"Beni affet!, Alejandro, beni affet!"

"Ayağa kalk hatun!" Alejandro, karısını ayağa kaldırdı.

"Beni affet!"

"Affetmek de ne? Ne olmuş ki ? Niçin? Bana senin iyileştiğini söylediler, seni kuruntularından kurtardıklarını söylediler..."

Julia, kocasının içine işleyen soğuk bakışlarını korku ile hissetti. Hem korkuyla hem de çılgın bir aşkla. Körlükte korkudan aşağı kalmayan bir aşkla.

"Haklısın Alejandro, haklısın. Çıldırmıştım ben iflah olmaz bir deliydim; ben sırf seni kıskandırmak için, sırf bu yüzden uydurdum bütün bu masalları. Hepsi uydurma idi. Ben

seni hiç aldatabilir miydim?Seni Alejandro? Ben den bunu umar mısın?"

"Hani bana sormuştun Julia," dedi kocası, gayet soğuk. "Vaktiyle ilk karını öldürdüğüm rivayetlerinin doğru olup olmadığını. Ben de bunu başka bir soru ile cevaplandırmıştım, böyle bir şeye inanabilir misin diyerek. Sen o zaman ne dedindi bana?"

"Hayır inanmıyorum, inanamam demiştim."

"Güzel, işte bugün de ben sana diyorum ki senin kendini o Nonoşa kaptırdığına hiç bir zaman inanmadım, aslâ inanamadım. Bu kadarı yeter mi?"

Julia titredi. Kendini çıldırmanın eşiğinde hissediyordu korku ve aşkla karışık bir çıldırmanın eşiğinde.

"Ya şimdi?" Kocasına sarılarak, kocasının kulağına fısıldayarak devam etti zavallı kadın "Şimdi Alejandro, söyle haydi beni seviyor musun?"

Ve zavallı kadın Alejandro'da ilk defa bir şey keşfetti, evvelce hiç görmediği bir şey...

Bu korkunç, ıssız, kapanık ruhta bir uçurum keşfetti; talihi yaver gitmiş bu adamın o âna kadar kıskançlıkla gizlediği bir uçurum. Parlak bir şimşek, bir an için, bu ruhtaki kara geceyi aydınlatıvermiş, bu ruhun derinliklerini ışığıyla nurlandırmıştı sanki.Julia, bu adamın soğuk gözlerinde iki damla yaş gördü, bu yaşların başka zaman bir bıçak gibi keskin o bakışları bulandırdığını gördü. Ve Alejandro, konuşmaya başladı:

"Hiç seni sevmez miyim yavrucuğum? Nasıl olur da sevmem ben seni? Bütün ruhumla, bütün kanımla, bütün varlığımla, canımdan fazla seviyorum. Başlangıçta, evlendiğimiz zamanlar... Hayır o zaman sevmiyordum, ama şimdi, bugün, körcesine, deli gibi. Ben seninim, senin benim oluşundan çok

daha fazla ben seninim."

Ve karısını sıtmalı, sıcak, hayvani bir coşkunlukla deli gibi öperken kekeliyordu: "Julia, Julia, benim melek Julia'm, her şeyim benim!"

Kocasının ruhunu olanca açıklığıyla böyle önünde görünce Julia neredeyse çıldıracağını zannetti. Başını erkeğinin omuzuna yaslayarak, erkeğinin kulağına fısıldadı: "Şu anda ölmek isterdim, Alejandro!"

Bu sözleri duyunca kocası uyandı, derin bir rüyadan kendine geldi sanki. Sanki gözlerinde ışıldayan o iki damla yaşı yutmuşcasına şimdi yine soğuk ve keskin bakıyordu.

"Aramızda böyle bir şey geçmedi değil mi Julia? Anlıyorsun değil mi,söylediklerimi söylememiş olayım...Unut bunları."

"Unutmak mı?"

"Peki sanki hiç bir şey duymamışsın gibi hepsini kendine sakla."

"Susacağım!"

"Hattâ kendinden bile gizle!"

"Olur fakat..."

"Yeter!"

"Fakat Allah aşkına Alejandro, bırak da bir dakikacık... hiç değilse bir dakika... Beni ben olarak mı seviyorsun? Başkasının olsaydım beni yine sever miydin? Yoksa sadece senin malınım diye mi seviyorsun beni?"

"Söyledim ya, unut bunu. Beni daha fazla sıkma, çünkü bu takdirde seni burada bırakırım. Ben buraya seni almaya geldim, ama burdan iyileşmiş olarak çıkmanı istiyorum."

Julia, heyecan içinde: "İyileştim tabii!" dedi.

Ve Alejandro, karısını alıp eve götürdü.

*

Julia akıl hastanesinden kendi evine döndükten bir kaç gün sonra Bordaviella kontu, Alejandro'dan, öğle yemeğini birlikte yemek üzere kendisine gelmesini isteyen bir davetiye, daha doğrusu bir emir aldı.

"Öğrenmiş olacağınız üzere Bay Kont," diye yazıyordu Alejandro. "Karım tamamen iyileşmiş olarak, deliler evinden çıkmıştır. Zavallı, hastalığı esnasında, bir hakaret etme niyeti gözetmemekle beraber, şahsınıza, bir centilmen sıfatıyla aslâ elinizden gelmiyecek bir şerefsizlik yüklemekle, sizi ağır şekilde gücendirmiş olduğundan, size, bir centilmen sıfatıyla hakkınız bulunan özür dileyebilmesi için onun namına ben, sizden öbür gün -perşembe- bize gelmenizi, öğlen yemeğini bizimle birlikte yemenizi rica ediyorum.

Gelmenizi karım rica, bense emretmekteyim. Çünkü ilgili açıklamaları içeren bir özürü kabul etmek üzere o gün gelmeyecek olursanız bu hareketinizin neticelerinden bizzat sorumlu olacaksınız. Neler neler yapabileceğimi pekâlâ bilirsiniz. Alejandro Gomez."

Bordaviella kontu davete boyun eğdi; sararmış, titrek ve perişan, öğlen yemeğine geldi. Yemek sıkıcı bir hava içinde, kasvetli konuşmalarla yendi. Pek sudan şeyler konuşuldu; Alejandro uşakların önünde en bayağı, en çirkin şakalara girişti. Julia da ondan geri kalmıyordu.

Meyva yedikten sonra Alejandro, uşaklardan birine döndü: "Çayı getir!" dedi.

Kont, şaşırmış, sordu: "Ne çayı?"

Çay, Bay Kont!" cevabını verdi ev sahibi. "Karım falan ağrıyor da onun için değil hani; sırf keyfimiz yerine gelsin diye. Centilmenler birbirlerine özür dilerlerken içilecek en iyi şey, çaydır."

Alejandro uşağa döndü, çıkmasını emretti.

Üçü yalnız kaldılar. Kont titriyor, çaya elini sürmeye cesaret edemiyordu.

Alejandro, Julia'ya: "Önce bana koy!" dedi. "Bay Kont, evimde her şeyin müsterih, korkusuz yenip içilebileceğini görmeniz için ben içeyim en önce."

"Ama ya ben..."

"Evet Bay Kont, ben bir centilmen değilim gerçi, ama henüz o kadar da düşmedim doğrusu. Şimdi karım size bir izahta bulunacaktır."

Alejandro, Julia'ya baktı; Julia yavaş, boğuk bir sesle söze başladı. Bu gün olanca güzelliği üstündeydi Julia'nın Gözleri göz kamaştırıcı bir parıltıyla parlıyordu. Kelimeler ağzından soğuk ve yavaş dökülüyor, ama insan bu sözlerin gerisinde eriyen bir ateşin saklı olduğu kanaatine varıyordu.

"Kocama sizi ben davet ettirdim Bay Kont." dedi Julia. "Çünkü size ağır bir hakaret yüzünden özür dilemeliyiz."

"Bana mı, Julia?"

"Bana Julia demeyiniz. Evet, size. Çıldırınca... kocama olan aşkımdan deliye dönüp de ne pahasına olursa olsun onun beni sevip sevmediğinden emin olmak isteyince, kıskançlığını tahrik için sizi bir âlet olarak kullanmaya karar verdim; o çılgınlık içinde sizi, beni baştan çıkarmakla suçlandırdım. Bu benim bile bile yaptığım bir yanlışlıktı; aklım başımda olsaydı benim için bir alçaklık sayılırdı. Mesele böyle değil mi Bay Kont?"

"Çok doğru Donya Julia!"

Alejandro, kontun sözünü düzeltti: "Senyora de Gonez!"

"Size iftira ettiğim için beni affediyor musunuz? O zamanlar ben ve kocam, size nonoş diyorduk."

"Her şey affedilir."

"O zaman sizi suçlandırdığım hareket, sizin gibi bir centilmene yakışmıyacak adi ve alçakça bir hareketti."

"Güzel, çok güzel! diye ilâve etti Alejandro. "Bir centilmene yakışmıyacak adi ve alçakca bir hareket. Çok güzel!"

"Her ne kadar -tekrarlamaya mecburum- o vakitki durumum dolayısıyla yaptığım mazur görülebilirse de olsun, sizden beni affetmenizi rica ediyorum. Affediyor musunuz?"

"Elbette, tabii, affediyorum Donya Julia; bu olup bitenler için sizi, sizleri affediyorum." dedi kont. İçini çekerek, diriden çok ölü gibi, bu evden kurtulacağı dakikayı iple çekerek böyle söyledi.

"Sizleri mi?" diyerek Alejandro, onun sözünü kesti. "Benim neyimi affedeceksiniz?"

"Doğru, doğru!"

"Fakat sakin olun kuzum!" diye devam etti Alejandro. "Bence siz fazla heyecanlısınız. Bir çay daha içmez misiniz? Julia, kontun fincanına çay koy! Yoksa ıhlamur mu istersiniz?"

"Hayır, hayır."

"Peki o halde. Karım size söyleyeceklerini söyledi. Siz onun deliliğini bağışladıktan sonra benim için yapacak bir şu kalıyor: Ziyaretlerinizle bundan böyle de evimizi şereflendirmenizi rica etmek. Bütün bu olaylardan sonra münasebetlerimi-

zi kesecek olursak bunun ne kötü bir tesir bırakacağını takdir edersiniz. Hem karım şimdi gayretlerim sayesinde tamamen iyileştiği için, bize gelmenizde bir tehlike de yok artık. Karımın tamamen iyileştiğinden emin bulunduğumu size ispat etmek üzere şimdi ikinizi yalnız bırakıyorum. Olur a, size söyleyeceği, ben varken söylemekten çekineceği yahut benim işitmem yakışık almaz başka şeyler vardır belki."

Alejandro onları karşı karşıya bırakarak odadan çıktı. Bu hareketin, odada kalan iki kişiden hangisini daha çok şaşırttığı söylenemezdi. "Ne adam!" diye düşündü kont; Julia ise: "Erkek dediğin böyle olur!" dedi içinden.

Sıkıcı bir sessizlik başladı. Julia ile kont, yüz yüze bakmaya cesaret edemiyorlardı. Bordaviella kontu, gözlerini kocasının çıkıp gittiği kapıya dikmişti.

"Hayır!" dedi Julia. "Kapıya bakmayınız böyle. Siz Alejandro'yu bilmezsiniz. Kapı arkasına saklanıp da konuşmamızı dinlemez Alejandro."

"Nasıl emin olabilirim, gidip şahit bile getirir."

"Neden böyle söylüyorsunuz Bay Kont?"

"Siz zannedermisiniz ki ben onun o iki doktoru getirdiği, beni alabildiğine rezil kepaze ettiği, sizin için deli raporu verdirmek soysuzluğunu gösterdiği o korkunç sahneyi unuttum?"

"Ama sahiden de öyle değil miydi, ben hiç delirmemiş olsaydım kont benim âşığım der miydim?"

"Ama..."

"Ne aması Bay Kont?"

"Siz benim delirdiğimi söylemek mi, yoksa beni delirtmek mi istiyorsunuz? İnkâr edebilir misiniz ki Julia..."

"Donya Julia yahut Senyora de Gomez!"

"İnkâr edebilir misiniz Senyora de Gomez, sonunda benim tekliflerimi kabul etmiş olduğunuzu? Yalnız tekliflerimi değil, hattâ aşkımı da..."

"Bay Kont!"

"Sade kabul de değil onları siz kendiniz çağırdınız, hattâ iş o dereceye geldi ki..."

"Size evvelce de söyledim Bay Kont, o zaman delirmiştim ben; bana bunu tekrar ettirmeyiniz!"

"Âşığınız olmak üzere bulunduğumu inkâr mı ediyorsunuz? "

"Bir daha tekrarlıyorum, çıldırmıştım."

"O halde artık bir dakika bile evinizde kalamam."

Kont elini Julia'ya uzattı, Julia bu eli geri çevirir diye korkuyordu, fakat reddetmedi Julia, dedi ki:

"Kocamın size söylediklerini biliyorsunuz. Bize istediğiniz zaman gelebilirsiniz. Çok şükür, Alejandro'nun gayretleri sayesinde hastalığımdan tamamen kurtulduğum, iyileştiğim için ziyaretlerinizi kesmeniz, çok kötü bir tesir bırakır."

"Fakat Julia!"

"Nasıl? Dönüp dolaşıp yine başladığımız noktaya mı geliyorsunuz? O zaman çıldırmış olduğunu söylemedim mi ben size?"

"Sizinle kocanızın daha delirteceğiniz biri varsa o da benim."

"Siz mi? Siz nerde, delirmek nerde? Bu iş bana o kadar kolay görünmüyor."

"Ama tabiî, Nonoş!"

Julia gülmeye başladı. Kont son derece utanmış, perişan bir halde, bu eve bir daha ayak basmamak kararıyla çıkıp gitti.

*

Bu ruhî işkenceler, azaplar: zavallı Julia'nın sıhhatini sarsmıştı. Ağır bir ruh hastalığına tutuldu. Evet bu sefer aklını sahiden oynatıyordu sanki. Sık sık bir sayıklama nöbeti geçiriyor, nöbet başlayınca sıcak, arzulu sözlerle kocasını çağırıyordu, karısının bu ıstıraplı vecitleri kocasına da geçiyor, Alejandro karısını teskin etmeye çalışıyordu.

Karısı boynuna sarılmış kendisini boğmak istercesine kuvvetle bağrında sıkarken Alejandro, onun kulağına fısıldıyordu: "Ben seninim, senin, tamamen senin; ben yalnız seninim!" Alejandro, köyde düzelir ümidiyle onu çiftliğine götürdü. Ama julia'nın hastalığı daha da çoğaldı. Julia'nın ruhunda korkunç bir şey cereyan ediyordu.

Talihin servete boğduğu garkettiği Alejandro; ölümün, kendisini karısının elinden almakla tehdit ettiğini görünce öfkesinden deliye döndü. En iyi doktorları getirtti.

Bunlar ona: "Her şey boşuna!" dediler.

"Kurtarın onu, benim için koruyun onu, ne olursunuz!"

"İmkânsız tamamen imkansız Don Alejandro!"

"Ne pahasına olursa olsun benim için kurtarın onu! Bütün servetimi, milyonlarımın hepsini onun uğruna, onun yaşaması için veriyorum."

"İmkânsız, Don Alejandro, İmkânsız!"

"Hayatımı, onun yerine benim hayatımı alınız. Benim ka-

nımı ona veremez misiniz? Bütün kanımı benden alıp ona naklediniz! Alın benim kanımı, ona verin! Alın benim kanımı!"

"İmkânsız. Don Alejandro, imkânsız!"

"Neden imkânsız? Benim kanım! Benim bütün kanımı alın onun için!"

"Onu ancak Tanrı kurtarabilir."

"Tanrı mı? Nerde Tanrı? Ben onu hiç düşünmedim."

Ve Alejandro, günden güne etrafına daha duru bir güzellik saçan: yaklaşan ölümün daha da nurlandırdığı bir güzellikle parlıyan karısı Julia'ya soruyordu: "Nerde Tanrı, Julia?"

Julia gökyüzüne yukarı bakarak, hemen hemen hiç geri kalmamış iri gözlerini kocasına dikerek incecik bir sesle cevap veriyordu: "İşte orada!"

Alejandro yatağın başucuna asılı haça bakıyor, bu haçı tutuyor, iki eliyle sımsıkı yapışarak: "Onu benim için koru, onu bana alıkoy; neyim var, neyim yok hepsini iste benden: Bütün malımı mülkümü, bütün kanımı varlığımı! Al beni!"

Julia gülümsüyordu. Kocasının bu gözü hiçbir şey görmeyen öfkesi onun ruhunu tadına doyulmaz bir nurla dolduruyordu. İşte ne kadar mesuttu nihayet! Bu adamın kendisini sevdiğinden artık şüphe edebilir miydi.?

Ve zavallı kadın, hayatını damla damla akıtıyordu.

Mermer gibi beyazlaşıp soğuyordu. Kocası onun yanına uzanıyor, güçlü kollarıyla onu sarıyor, zavallının vücudundan azar azar çekilen hareket yerine kendindeki olanca sıcaklığı onunla paylaşmak istiyordu. Ve kendi soluğunu üfliyerek onun vücuduna vermek istiyordu. Aklını bozmuş gibiydi Alejandro,

Julia ise gülümsüyordu.

"Ben ölüyorum Alejandro, ölüyorum!"

"Hayır ölmüyorsun!" diyordu Alejandro. "Sen ölemezsin."

"Sanıyor musun ki senin karın ölemez?"

"Evet, benim karım ölemez. Daha önce ben ölürüm. Gelsin hele ölüm, gelsin hele. Ama bana, bana! Gelsin hele!"

"Ah Alejandro, şimdi her şeyi ıstırabım uğruna verebilirim. Ben ki beni sevdiğinden şüphe ediyordum."

"Doğru. Ben seni sevmedim. Aşk denen şey, sana bunu bin kere söyledim, bir aptallıktır Julia, kitap bilgiçliği. Hayır hayır, ben seni sevmedim, hayır hayır! Aşk... aşk... Aşktan dem vuran o sefil korkaklar karılarının ölmesine göz yumarlar. Hayır, aşk değildir bu. Ben seni sevmiyorum."

Gayet ince, ipince bir sesle sordu Julia: "Nasıl olur?" Ve tekrar eski üzüntülerine kaptırdı kendini.

"Hayır hayır, ben seni sevmiyorum Julia. Ben... Ben... Ben... Ah, bunu ifadeye kelime yok!"

Ve Alejandro kuru bir hıçkırığa; daha çok bir hırıltıyı andıran; korkunç bir acı, çılgın bir aşkla dolu bir hırıltıya benziyen bir hıçkırığa tutuldu.

"Alejandro!"

Ve bu zayıf seslenişte zaferin olanca acı sevinci bulunuyordu..

"Hayır hayır, sen ölmeyeceksin, sen ölemezsin. Ben ölmeni istemiyorum. Beni öldür Julia, sen yaşa. Hadi öldür beni, öldür!"

" Fakat Alejandro, ölüyorum..."

"Ben de seninle beraber!"

"Ya çocuğumuz, Alejandro?"

"O da ölsün varsın; sensiz ne yapayım onu?

"Allahım, sen çıldırmışsın!"

"Evet, hakkın var, çıldırdım, çılgıncasına sana tutuldum. Sana Julia! Evet, ben ben çılgınım! Öldür beni, beni de beraber götür!"

"Elimden gelseydi!"

"Beni öldür de sen yaşa!"

"Ya sen?"

"Ben mi? Ben senin olamadıktan sonra ölümün olayım daha iyi." Ve Alejandro, bırakmamak azmiyle Julia'yı daha kuvvetle bağrına bastı.

"Alejandro! Bana son olarak şunu söyle: Kimsin sen?" diye fısıldadı Julia, kocasının kulağına.

"Ben mi? Sadece senin erkeğin. Senin yarattığın adam."

"Alejandro..."

Karısı tarafından fısıltıyla söylenen ismi; sandal karanlık göl üstünde kayıp giderken, hayatın öte yakasından, ölüm diyarından esip gelen bir mırıltıyı andırıyordu.

Az sonra Alejandro güçlü atlet kollarında artık sadece cansız bir vücut tutmakta olduğunu hissetti. Ruhunda karanlık gece ile keskin bir soğuk hüküm sürüyordu. Ayağa kalktı, katı ve cansız güzelliği seyretti. Onu hiç bu kadar şahane ve pırıl pırıl görmemişti. Sanki nurlarda yunmuş, son gecenin peşindeki

ebedî şafağın ışığında yıkanmıştı Julia. Alejandro hâtıralarda kaybolarak, soğumuş kendi etine bir buz bulutunun temasını: bu bulutun bütün hayatını, herkesten, bilhassa kendi kendinden gizlediği hayatını örtmekte olduğunu hissetti. Korkunç çocukluğunu, babasının insafsız dayakları karşısında dahşetle irkilişini, babasına lânetler edişini, bir akşam öfkeden kudurmuş bir halde köy kilisesindeki bir İsa tasviri önünde yumruklarını sıkışını düşündü.

Sonra odadan çıktı, kapıyı kitledi. Oğlunun yanına gitti. Çocuk üç yaşını sürüyordu. Babası onu alıp bir odaya kapandı; çılgın bir ihtirasla oğlunu bağrına basmaya, öpmeye başladı. Şimdiye kadar babası tarafından hiç öpülmediği için buna alışık olmıyan bu öpüşleri dolduran hoyrat ihtirastan huylanan çocuk, ağlamaya koyuldu.

"Sus yavrum, sus, sus! Şimdi yapacağım şey için beni affedecek misin? Beni affeder misin?"

Çocuk sustu, babasına korkusuzca baktı: Alejandro çocuğun gözlerinde, ağzında, saçlarında Julia'nın gözlerini, ağzını, saçlarını bulmaya çalışıyordu.

"Beni affet oğlum, beni affet!"

Alejandro, vasiyetlerini yazmak için bir müddet odasına çekildi. Sonra yine karısının yanına, bir zamanlar kendi karısı olan cesedin yanına gitti, kapıyı kitleyip onunla baş başa kaldı.

Sanki istiyormuş gibi ona: "Benim karım senin yoluna feda!" dedi. "Ölüm seni benden aldı, aramaya geliyorum."

Bir an. ölünün yüzünden bir gülümseme geçti sanki, Alejandro öyle sandı, sanki gözlerini kımıldatmıştı Julia. Ve Alejandro, Julia'yı çılgın öpücüklere boğdu, sanki onu böylelikle hayata uyandırmak istiyordu; karısını ismiyle çağırdı, ona dinlemesi korkunç sevda cümleleri fısıldadı. Buz gibi soğuktu Julia.

Bir iki saat sonra ölünün olduğu oda kapısını kırıp içeri girdikleri vakit Alejandro'yu kolları karısının vücuduna dolanmış, ölümün soğukluğuyla sarı ve kaskatı, kansız ve kanlar içinde buldular

İKİ ANA

Rachel, zavallı Don Juan'a ne de korkunç yükleniyordu. Kalbi azap içinde bu dul kadın, çocuk doğuramadığını düşündükçe kahrolarak, Don Juan'ı kıskıvrak kendine bağlıyor; onu bu hayata, geçip giden değil, sürüp duran hayata perçinliyordu. Don Juan'da arzu ve özleyişle beraber irade de ölmüştü. Rachel'in gözleriyle elleri, onun bütün ihtiraslarını zayıflatmış, uyuşturmuştu. Ve kanun sınırları dışında birleşip kurdukları bu issiz yuva, sevdalı bir çifti barındıran bir manastır hücresiydi âdeta.

Sevda mı? O, Don Juan; Rachel'e tutkun muydu gerçekten? Yoo, hangi tutkunluk; onunla doluydu. ona kaptırmıştı kendini; ona gömülmüş, bu dul kadında. kadının dulluğunda kaybolup gitmişti. Çünkü Rachel, Don Juan böyle düşünüyordu, her şeyden önce ve birinci plânda bir duldu; hem de çocuğu olmamış bir dul. Rachel sanki dul gelmişti dünyaya. Rachel'in aşkı; aslında ölümün de lezzetini taşıyan, Don Juan'daki benliğin sınırlarını aşarak onun ruhunun ta derinlerinde, bu hayatın ötelerine ait bir şeyler arayan bir kudurganlıktı bir nevi. Ve Don Juan, Rachel tarafından daima daha derine, toprağa çekildiğini hissediyordu. "Bu kadın beni öldürecek!" diyordu ikide bir, böyle derken de şunu düşünüyordu: Rachel gibi bir dul yüzünden öldükten sonra toprağın koynunda ebediyen istirahat edebilmek, kim bilir ne tatlıdır!

Uzun zamandır Rachel, Don Juan'ın evlenmeye karar vermesi için çabalıyor, evlenmesi için Don Juan'ı adamakıllı sıkıştırıyordu; şu var ki kendisiyle değil; buna dünden razıydı Don Juan.

Rachel -Benimle mi evleneceksin? Ama bu pek saçma bir şey yavrucuğum. Niçin? Biz birbirimizle, kilisenin ve medenî kanunun emrettiği şekilde evleneceğiz de ne olacak sanki? İlmihal kitaplarında bize öğretmiyorlar mı; evlilik denen şey, insanlar evlensinler, Tanrının rızasını alsınlar, Tanrıya evlât yetiştirsinler diye kondu. İkimiz evlenelim ha? Ne de güzel bir çift olurduk hani! Tanrı ne de hoşnut olurdu yok mu! Ah, benim küçük sevgilim... (Bu sözleri söylerken bir iğ gibi ince o sağ elinin o gayet narin, zarif parmaklarını Don Juan'ın burnu üstünde gezdiriyordu.) Ne senin, ne de benim üzerime hiç kimse, takdis dilekleriyle Tanrı inayetini indiremiyecektir. Tanrıya evlât yetiştirmek. Tanrıya evlât yetiştirmek!

Bu sözleri söylerken sesi kısılıyor, kirpiklerinde siyah göz bebeklerinin dipsiz gecesini yansıtan gözyaşı incileri titreşiyordu.

Don Juan -Ama sana söyledim Quelina. Bizim için tek çare, tek çıkar yol; Tanrı, insan kanunlarının istediği şekilde birbirimizle evlenmemizdir.

Racel - Tanrının himayesine mi sığınıyorsun yavrucuğum?

Don Juan - Şüphesiz. Kanun dairesinde bir izdivaç yapıp bir evlâtlık alalım.

Rachel - Evlâtlık almak... evlâtlık almak! Piçler yurdundan bir çocuk alalım demediğin kaldı.

Don Juan - Ne münasebet canım! Senin küçük yeğenini meselâ!

Rachel - Sana evvelce de söyledim Juan, daha bundan bahsetme. Bir daha aslâ bunun lâfını etme... Çünkü kız kardeşim... Ne de olsa zenginiz, tabiî kız kardeşim...

Don Juan - Mükemmel, bak, zenginiz dedin...

Rachel - Orası öyle, yalan mı? Yoksa kendin ve bütün varlığın gibi servetinin de benim olduğunu, tamamiyle benim olduğunu bilmiyorum mu sanıyorsun?

Don Juan - Evet, hepsi senin Quelina, her şey senin.

Rachel - Kız kardeşim oğullarından birini bize verir vermesine, bunu biliyorum; sevine sevine verir şüphesiz; ondan bunu almak bana hiçbir şeye mal olmayacağı için böyle bir çocuğa ben kendi çocuğum gözüyle bakamam aslâ. Ah Juan, dünyaya bir çocuk getirememek, kısır olmak, doğururken ölememek öyle korkunç ki!

Don Juan - Üzme kendini sevgilim.

Rachel - Hayır Don Juan, yapma böyle. Bir evlât diye dışardan alınmış bir çocuk; daima sokağa bırakılmış bir çocuk olarak kalır. Sen baba olmalısın Juan. Beni anne yapamadın madem, sen beni anne yapsaydın nikâh kıydırabilirdik; o zaman olurdu. Neden başını önüne eğiyorsun? Utanıyor musun yoksa?

Don Juan - Daha ileri gidersen ağlıyacağım.

Rachel - Ya ben? Rachel - Evet evet, biliyorum; senin bir suçun yok ki. Kocamın da suçu yoktu, bir başka erkeğin de...

Don Juan - Bir başka erkek, yine bundan bahsediyorsun...

Rachel? Sen bana bir evlât verebilirsin. Nasıl mı? Bir başka kadına doğurtmak suretiyle. Kadın istesin, istemesin bunu hemen yapmalısın. Ben istiyorum ya, kâfî.

Don Juan - Ama sen benden bir başka kadını sevmemi nasıl istiyebilirsin?

Rachel - Sevmek mi? Sevmek de nesi? Bir başka kadın sev diye sana kim söyledi? Sen istesen bile artık başka hiçbir kadın sevemeyeceğini ben çok iyi biliyorum. Yoksa daha mı açık konuşayım? Sen onu anne yapacak, bana bir evlât verecceksin...

Don Juan - Buna razı olacak kadın, olsa olsa...

Rachel -Servetimizi Düşün!

Don Juan - Ben hangi kadına böyle bir teklifte bulunabilirim?

Rachel - Ne teklifi?

Don Juan - İşte bu teklif.

Rachel - Ona teklif edeceğin şey, kendisiyle evlenmek olacaktır.

Don Juan - Rachel!

Rachel - Sen ona karın olmasını teklif edeceksin; senin evlenmen lâzım, ben senin için bir kadın bulurum, plânımı gerçekleştirmek ihtimalleri yüzde yüz birisini bulurum... Hem de bana benziyen birisi ne dersin?

Bu sözleri söylerken güldü Rachel, bu gülüş bir ağlayışı andırıyordu.

Rachel - O senin karın olacak karını kıskanacak değilmi ya; bu belli bir şey.

Don Juan - Ama o seni kıskanır.

Rachel - Tabiî, bu da işimizin başarılmasına yarar. Siz evlenecceksiniz, Allahın inayeti yağacak üzerinize, bir çocuk ya-

pacaksınız, en azdan bir tane. Bir çocuk yapacaksınız... benim için; ben de onu dürüst bir insan olarak yetiştireceğim...

Don Juan - Günaha girme.

Rachel - Bilir misin, cennet nedir? Bilir misin, cehennem nedir? Bilir misin, nerdedir cehennem?

Don Juan - Arzın merkezinde diyorlar.

Rachel - Ah, kısır bir vücudun merkezinde demek belki daha doğru.

Don Juan - Rachel, Rachel..

Rachel - Gel, gel bana.

Ve Don Juan, onun kalın dizlerine oturmak zorunda kaldı, Rachel onu bir çocuk gibi bağrına bastı, kuru dudaklarını kulağına yaklaştırarak hafifçe fısıldadı:

Rachel - Ben senin için bir kadın buldum zaten... çocuğumuzun annesi olacak kadını buldum... Benim bu anneyi arayışım kadar dikkatli, hiç kimse yavrusuna bir sütanne aramamıştır.

Don Juan - Kimmiş bu?

Rachel - Matmazel Berta Lapeira... Ama sen neden titredin? Memnun olursun sanmıştım. Nasıl, hoşuna gitmedi mi? Neden sarardın böyle, niçin ağlıyorsun? Eh, ağla, ağla yavrum... benim zavallı Don Juan'ım...

Don Juan - Fakat, Berta...

Rachel - Berta can atar! Paramız için değil haa! Berta sana âşıktır, deli gibi âşık. Sonra, sevdalı bir tazenin cesur kalbini taşıdığı için Berta- bu rolü sevine sevine kabul eder. Seni kurtarmak, seni benden kurtarmak bir vazifedir onun için; çünkü

ona göre ben senin felâketinim, cehennemimim ben senin. Ben bunu biliyorum, biliyorum, Berta'nın sana ne kadar acıdığını biliyorum; ona ne şekilde bir dehşet verdiğimi, benim için neler dediğini biliyorum.

Don Juan - Fakat sanmam ki annesi, babası...

Rachel - Ah, anası babası, sofu hristiyandır onlar. Makuldürler. Sendeki servetin ne demek olduğunu bilirler.

Don Juan - Bizdeki servetin...

Rachel - Herkes gibi onlar da sanıyorlar ki bu servet senindir... Hem kanunen senin değil mi zaten?

Don Juan - Öyle ama...

Rachel - Evet, fakat bunu da halletmemiz lâzım. Onlar, senin ne derece benim olduğunu bilmezler, yavrucuğum; senin ve sana ait her şeyin benim malım olduğunu, yalnız bana ait bulunduğunu bilmezler. Kızlarına kazandıracağın çocuğun benim çocuğum, benim kendi çocuğum olacağını da bilmezler. Çünkü sen ona bir çocuk bağışlıyacaksın elbet. Sevgilim, bu işi nasıl olsa yapacaksın, değil mi?

Konuşurken soluğu, zavallı Don Juan'ın kulağının ta içerilerine işliyor, duyma sinirlerini gıdıklıyor, Don Juan'ın beyninde bir baş dönmesi yapıyordu.

Rachel - Ondan bir çocuğun olmasını isteyeceksin değil mi; ondan bir çocuğun olacak, değil mi?

Don Juan - Sen beni öldüreceksin Rachel.

Rachel - Kim bilir, ama önce sen bana bir çocuk bağışlamalısın. İşitiyor musun? Al onu, al bu meleği, Berta Lapeira'yı al... evet al bu meleği, ha haha.

Don Juan - Ah, sen bir ifritsin!

Ağzından bu sözler dökülürken Don Juan ayağa kalkı, fakat ayakta durabilmesi kolay olmadı.

Rachel - İfrit de bir melektir delikanlım.

Don Juan - Fakat düşmüş bir melek...

Rachel - Sen de Berta'yı düşmüş bir kadın yap... Düşür onu.

Don Juan - Beni öldürüyorsun Quelina, beni mahvediyorsun...

Rachel - Ya benim halim, ölmüşten de beter değil mi?

Sonra Rachel yattı. Çok geçmeden Don Juan onun yanına yatıp da dudaklarını sahibi ve hâkiminin dudaklarıyla birleştirdiği zaman onları çöl kumları gibi kuru ve kızgın buldu.

Rachel - Şimdi rüyanda beni değil, Berta'yı gör... Yahut hayır... hayır... çocuğumuzu gör.

Şu var ki zavallı Don Juan, rüya göremedi.

2

Don Juan'a, Berta Lapeira'yı nikâhlayıp almasını teklif etmek; Rachel'in aklına nasıl da gelmişti? Berta'nın Don Juan'a âşık olduğunu değil de, Don Juan'ın; uyuyup Rachel'in iradesinden kurtulunca, rüyalarında bu melek kızın, kendi yardımına koşmasını, kendisini kurtarmasını düşündüğünü Rachel nasıl da keşfetmişti. Yoksa bu düşüncede yakın bir aşkın tohumunu buluyor da Rachel, Berta'nın kendi hesabına, kısır dul

hesabına annc olmasını sağlamak için, onları birbirleriyle evlendirmek suretiyle bu tohumu ezmeyi mi kuruyordu?

Berta'yı çocukluğundan beri tanırdı Don Juan. İki aile birbirlerine gidip gelir görüşürlerdi. Küçük yaşta öksüz, yetim ve hayatta bir başına kalmış olan Don Juan'ın anası babası; Don Pedro Lapeira ve karısıyla canciğer dosttular. Lapeira'lar Don Juan'a daima göz kulak olmuşlar, onun macera düşkünü kadınlarla düşüp kalktığını gördükçe bundan üzüntü duymuşlardı. Bu yüzdendir ki aşkta değil, aşk ticaretlerinde gemisini karaya oturtan zavallı Don Juan, kısır dulun açtığı emin limana demirleyince pek sevinmişler, bu limanın bir azap limanı olabileceğini hatırlarından geçirmiyerek bunu, dostlarının oğulları için bir büyük mutluluk diye karşılamışlardı.

Çünkü Don Juan'ın kendi görüşü aksine Lapeira'lar, sağduyulu, soğukkanlı anlayışlarıyla Don Juan'la Rachel arasındaki bağın evliliğe benzer bir durum yarattığını, Don Juan'ın irade zayıflığını âdeta telâfi için kendisine söz geçirecek kuvvetli bir iradeye muhtaç olduğunu, hele bir de çocukları olursa dostlarının oğlunun kurtulacağını düşünmüşlerdi.Sofrada, gündelik konuşmalarda; kızlarını melek Berta'yı hiç düşünmeden hep bundan, şehrin bu acıklı-gülünç olayından bahsetmişler, böylelikle Berta'nın Don Juan'a karşı bir alâka duymaya başlamasına zemin hazırlamışlardı.

Ve sonra Berta, Don Juan'ın Rachel'e çocuk yaptıramadığından; bu tesadüfi birleşmenin nerdeyse Tanrı ve toplum kanunlarının, daha doğrusu teokratik ve demokratik kanunların takdisinden geçecek ebedi bir bağlılık haline gelmek üzere olduğundan; annesinin, babasının sızlandıklarını işittikçe, gönlünde böyle bir işe mani olmak arzusunun uyandığını hisseder olmuştu. Yalnız kaldıkça aşk ticaretinde gemisini kayalara çarpmış bu kazazedenin kurtarıcı meleği olmayı, onu azap limanından çekip çıkarmayı hayal ediyordu.

Nasıl oluyordu da Don Juan'la Berta, aynı hayale aynı zamanda dalıyorlardı? Nitekim Don Juan'ın, Lapeira'lann evine sık sık yaptığı ziyaretlerde; Don Juan'la Berta'nın bakışlan karşılaştıkça yahut el sıkışırken; arada bir bu gizli arzu, onlann gönlünde uyanıyordu. daha öyle pek gerilerde kalmamış bir zamanda Berta çocukluğunun oyun arkadaşını kabul eder, büyükler neden sonra gözüktükleri için ikisi bir müddet tek başlanna kalırlardı.

Don Juan tehlikeyi önceden gördü; tamamen kendi iradesi olan Rachel'in iradesine tâbi bulunduğu için Lapeira'lann evine gittikçe daha seyrek uğramaya başladı. Kan koca Lapeira'lar bu çekilmenin sebebini sezdiler Don Juan'ı amma da avucunun içine almıştı bu kadın! Dünyadan ayınyor tamamen diyorlardı. Ve kızları melek Berta, gökten düşmüş o küçük melek; gecenin sessizliğinde olsun. kalbinin derinliklerinden hafif bir sesin kendisine şunlan fısıldadığını duyuyordu:"Don Juan senden korkuyor... "

Şimdiyse Don Juan'ı Berta'nın kucağına iten Rachel oluyordu, Rachel'in ta kendisi... Kucağına mı acaba?

Zavallı Don Juan, geçmişteki o gelgeç aşk maceralannın vahşi dalgalannı âdeta özlüyor; çünkü Rachel'in kendisini ölümün kollanna ittiğini şimdiden seziyordu. İçinde zerre kadar baba olmak arzusu duymadığına göre dünyaya niçin, çocukluğundaki kendisi gibi ikinci bir yaratık getirecekti.

Fakat ne yapabilirdi?

Ve Rachel tarafından sıkıştınldığı, onun tesirinden kurtulamadığı için Lapeira'lann evine tekrar gitmeye başladı. Bu ziyaretleri; hem Berta'da, hem kızın annesiyle babasında büyük bir sevinç, memnunluk yarattı; Don Juan'ın niyeti sezilince bu memnunluk daha da çoğaldı; çünkü içinde yaşadığı büyülenmişlikten ötürü ona acımaya başlamışlardı. Don Pedro ile Don Martha ikide bir bunu konuşuyorlardı.

Don Pedro -Zavallı genç! Ne acılar çektiği halinden belli.

Donya Martha -Boşuna da değil Pedro, az şey mi bu!

Don Pedro -Hatırlar mısın Martha bizim Tomasa olsaydı, işin içinde sevda iksiri var, derdi mutlaka.

Donya Martha -Evet, sevda iksiri lâfından pek hoşlanırdı. Biçare, bir kere aynaya bakıversevdi...

Don Pedro -Bakıversevdi de görsevdi dokuz çocuk doğurduktan, o zor işlerde yıprandıktan sonra ne hale girdiğini. Bir de ötekine alıcı gözüyle baksaydı...

Donya Martha -Böylesinizdir siz erkekler. Domuzsunuz hepiniz.

Don Pedro -Hepimiz mi?

Donya Martha -Pardon Pedro, sen değil. Sen...

Don Pedro -Ama olup bitenlere bakarsan anlaşılıyor ki bu dulun sevda iksiri...

Donya Martha -Seni gidi çapkın seni, yani demek istiyorsun ki...

Don Pedro -Ama gözlerim ne güne duruyor Martha, hem gözler daima genç kalır...

Donya Martha -Bizden çok daha genç...

Don Pedro -Peki, ya bu delikanlı ne yapacak şimdi

Donya Martha -Bekleyelim hele, zira görüyorum ki galiba yakında...

Don Pedro -Bende öyle hissediyorum. Ya Rachel?

Donya Martha -Ben kendisine gider, onu bu işe hazırlarım; çünkü olur a...

Don Pedro -Ya aralarındaki münasebet?

Donya Martha -Ama görmüyor musun ki Don Juan bu münasebeti kesmeye can atmaktadır? Farkında değil misin?

Don Pedro -Şüphesiz. Fakat böyle bir ayrılma, kurban vermeden de olur mu ya?

Donya Martha -Farzet ki öyle... Don Juan çok zengindir, servetinden bir kısmını gözünden çıkarması gerekse bile bu onun için...

Don Pedro -Haha, haklısın...

Donya Martha -Onu kurtarmalıyız Pedro, anası babası bizden bunu ister...

Don Pedro - Kızımızın da bizden bunu istemesini sağlamalıyız.

Ama beri yanda kızları, Don Juan'ı kurtarmaktan daha şiddetli bir istek duymuyordu ki zaten. Don Juan'ımı, yoksa kendisini mi acaba? Berta şöyle diyordu içinden: "O kadının elinden bu adamı çekip almak, bu adamın onun erkeği olduğunu. Don Juan'ın Ruhuyla, vücuduyla Rachel'in kulu kölesi olduğunu bilmek, Don Juan'ı bu hale sokan kadının Rachel olduğunu bilmek... Rachel ona neler öğretmiştir ki! Benim zavallı Don Juan'ım neler bilmez neler! Don Juan, beni de o kadın gibi yapacaktır."

Berta'nın âşık olduğu, varsa yoksa deli divane olduğu insan, Rachel'di. Rachel'e tapıyordu Berta.

3

Juan'lığını nerdeyse kaybetmek üzere olan zavallı Don Juan; iki kadın arasında, kurtarıcı meleğiyle ifriti arasında, birinden öbürüne titreyip sallanıp duruyordu. Arkasında Rachel vardı, önünde Berta; ikisi de onu ileri itiyorlar, kakışıyorlar, mahmuzluyorlardı. Nereye? Hangi istikamete? Don Juan onların kendisini felakete sürüklediklerini, uçurumdan aşağı yuvarlamak istediklerini seziyordu. Don Juan onlarda yok olacak, onlarda mahvolacaktı. İkisi tarafından bir o yana, bir bu yana çekiştirildiğini hissediyor ellerinde parçalanmaktan korkuyordu. Hazreti Süleyman'ın tahtı önünde birbirleri ile çekişen iki ana arasında kalmış çocuk gibiydi sanki. Yalnız bilmiyordu. İkisinden hangisi, Rachel mi, Berta mı, onu sağ salim almak, öbürünün elinden kurtarmak, ikisinden hangisi onu parçalatmak, ölüsünü görmek istiyordu. Berta'nın dipsiz, bucaksız bir denize benzeyen duru mavi genç kız gözleri onu derinlere çekiyor; Berta'nın gerisinde, yahut daha doğrusu yanında, daima bitişiğinde Rachel'in, dulun, uçsuz bucaksız,yıldızsız bir gece gibi kendisini kuşatan, aynı uçuruma doğru iten karanlık, siyah gözlerini görüyordu.

Berta -Fakat neyin var Juan? Bana derdini döksene! Ben senin arkadaşın, çocukluğunun oyun arkadaşı, âdeta kardeşin değil miyim?

Don Juan -Kardeş... Kardeş

Berta -Nasıl? Yoksa bu söz hoşuna gitmiyor mu?

Don Juan -Benim hiç kardeşim olmadı, ben annemi de bilmedim gibi bir şey. Ben kadının ne olduğunu biliyorum bile diyemem.

Berta -Nasıl imkânı mı var?

Don Juan -Kadınları belki, ama kadını? Kadın denen şeyi bilmiyorum, hayır.

Berta -Ya şu dul kadın Rachel'i

Berta; Bu kelimenin, sesi hiç titremeden böyle kolay ve mukavemetsiz, ağzından çıkıvermesine, Juan'ın kendisini böyle sakin dinlemiş olmasına pek çok hayret etti.

Don Juan -O kadın Berta , beni kurtardı. Beni kadınlardan kurtardı.

Berta -Sana inanıyorum, ama şimdi...

Don Juan -Şimdi mi Şimdi de ben kendimi ondan kurtarmalıyım.

Bu sözleri söylerken Don Juan ,Rachel'in bakışlarını üzerinde durduğunu hissetti ve o kadın tarafından her zamankinden daha zorlu ve kuvvetli ileri itildiğini sandı.

Berta -Sana bu işte benim de bir yardımım dokunabilir mi?

Don Juan -Ah Berta , Berta .

Berta -Bak bana öyle geliyor ki sen âdeta benim açılmamı bekliyorsun...

Don Juan - Fakat Berta !

Berta -Ne zaman nihayet erkek olduğunu duyacaksın Juan; bir irade sahibi olduğunu ne zaman göstereceksin?

Don Juan -Peki öyleyse, beni kurtarmak ister misin?

Berta -Bunu ne şekilde yapabilirim?

Don Juan -Benimle evlenerek.

Berta -Yani karın olmamı istiyorsun öyle mi?

Don Juan -Öyle ya!

Berta -Bu iş bana pek karanlık görüldü. Yani benimle evlenmek mi istiyorsun?

Don Juan -Evet.

Berta -Bu senin kendi isteğin mi?

Juan önünde, kızın o duru mavi gözlerinde açılan siyah uçurumları düşündükçe titriyordu. "İşin iç yüzünü sezmiş olmasın sakın?" diyordu içinden ve geri çekilmek istiyordu; fakat dulun siyah gözleri onu sanki ileriye itiyor, ona sanki şöyle diyordu: "İçinden ne geliyorsa ona söyle, yalanı bırak?"

Don Juan -Evet, benim kendi isteğim.

Berta -Fakat senin de kendi iraden var mı Juan.

Don Juan -Seninle evlenmek istediğime göre var her halde.

Berta -Peki? Sonra?

Don Juan -Sonra mı Ne sonrası?

Berta -Ötekini bırakmaya hazır mısın?

Don Juan -Berta! Berta!

Berta -Eh, madem istemiyorsun, daha bundan bahsetmiyelim. Çünkü bütün bunlar, bu kadından kurtulabilmen için senin endini gayet âciz hissettiğini, seni ondan benim kurtarmam gerektiğini gösterir. Yoksa acaba yanılıyor muyum?

Don Juan -Yok, haklısın, doğru.

Ve Don Juan başını önüne eğdi.

Berta - Sana, sende bulunmayan iradeden biraz vermemi istiyorsun demek ki...

Don Juan -Evet, öyle...

Berta -Ve onun iradesiyle çarpışmamı...

Don Juan -Evet.

Berta -Kabul, öyle olsun!

Don Juan -Ah Berta, Berta...

Berta -Sakin ol, yüzüme bak, fakat dokunma bana. Annemle babam her an gözükebilirler.

Don Juan -Ya Rachel, Berta?

Berta -Fakat Juan, bu kadar saf mısın sen? Bütün bunları bizim önceden görüp aramızda konuştuğumuzu anlamıyor musun?

Don Juan -Sonra?

Berta -Sonrası hepimiz sana yardıma gelecek seni kurtaracağız.

4

Berta ile evlenmesi hazırlıkları, zavallı Don Juan'ın ruhunu en derin noktalarına kadar zehirliyordu. Berta'nın ailesi Laperia'lar; kızlarının istikbalini garantilemek, hesapta olmayan durumlara karşı onu mali bakımlardan emniyet altına almak için canla başla çalışıyorlardı. Ama bu noktada biraz da kendilerini düşünüyorlardı ihtimal. Çünkü Berta, bazılarının zannettiği gibi onların biricik evlâtları değildi; genç yaşta Amerika'ya gitmiş adı sanı hattâ baba evinde bile pek anılmaz olmuş bir de oğulları vardı onların. Laperia'lar, Don Juan'dan, evlenmeden

önce Berta'ya Bir drohama vermesini istiyorlar, ama beri yanda kendileri servetleri hakkında müstakbel damatlarına bir açıklamada bulunmayı reddediyorlardı. Fakat Don Juan da güçlükler çıkarıyor, isteklerini yerine getirip Berta'ya böyle bir servet devretmeye hiç yanaşmıyordu. Daha çok düğünün hemen peşinden bir vasiyetname hazırlayacağını, Rachel'e küçük bir servet ayırdıktan sonra -müstakbel kaynana, kaynata buna tamamen razıydılar- karısını tek mirasçısı olarak göstereceğini söyleyip duruyordu.

Rachel böylelikle ne Laperia'lar, ne de kızları için bir engel teşkil etmiyordu. Onunla Don Juan'ın kurtarılmasına bir bakıma emeği geçmiş tanıdık ve zeki bir kadın görüşür gibi görüşmekte devam etmeye karar verdiler. Çünkü Berta da anasının babasının düşündüğünü düşünüyor, kocasının kalbini tatlılık ve kurnazlıkla bütün bütün kendine bağlayacağına, Rachel'in ise kari koca saadetlerini pekiştirmekte faydalı olacağına emin bulunuyordu. Tabii dulun durumunu paraca sağlamak, ona kibar dürüst kimselere gösterilen saygıyı göstermek şartıyla. Çünkü netice itibarıyla Rachel, ne rasgele bir macera düşkünüydü, ne de vücudunu artıranlara satan bir kadın. Don Juan'la olan aşk macerası şüphesiz temiz bir ihtirasa dayanıyordu, Hattâ belki de bir merhametten doğmuştu; hiç değilse Laperia'lar böyle düşünüyor, yahut da kendilerini buna inandırmaya çalışıyorlardı.

Bu çatışmanın asıl ağırlık noktası; ne melek Berta 'nın ana ve babasının, ne de şehirde bir başka kimsenin bilmediği taraf - bir de dulu bildiklerini iddia ederlerdi- Rachel'in Don Juan'a bir senet imzalatmış olmasıydı. Bu senette Don Juan bütün gayrimenkul mallarını para karşılığında Rachel'e sattığını tasdik ediyor, bu senede göre Don Juan'ın bütün diğer serveti de Rachel 'in üstüne geçmiş bulunuyordu. Zavallı Don Juan şimdilik Rachel'in vekili rolünü oynuyordu. Kurnaz kadın bunu herkesten gizlemesini bilmiş, ama beri yanda Laperia'ların mali durumları hakkında herkesten daha iyi bilgi edinmişti.

Rachel -Bak Don Juan , yakında, belkide hattâ evlenmenizden önce, olmazsa evlenmenizin hemen peşinden, Berta'lann, müstakbel zevcenin... zeveen, öyle ya, karın değil zeveen... müstakbel zevcenin annesinin, babasının küçük serveti benim... yani bizim olacak,

Don Juan -Bizim mi olacak?

Rachel -Evet, yani çocuğumuzun; zevcenin bize bir çocuk doğurması şartıyla... Doğurmadığı takdirde...

Don Juan -Sen beni öldürüyorsun Quelina.

Rachel -Sus, sakin ol yavrucuğum. Ben bu servete çoktan el koydum. Onların borçlarını ve ipoteklerini üstüme çevirteceğim... Ah, senin Rachel'in her şey bir yana mert bir kadındır; tepeden tırnağa kibar bir kadındır; kızımızın kocasını, ihtiyarlığımızın yoksulluk ve mihnetlerinde kurtaracak olacak adamı düşünür de ondan. Ve böyle de olacak, dikkat et, olacak. Hem niçin olmasın?

Don Juan -Rachel,Rachel!

Rachel -Böyle ah vah etme Juan kesilmeye götürülen bir kuzu gibi ne inlersin?

Don Juan -Ama tıpkı öyle değil mi?

Rachel -Yoo, hiç de değil. Ben seni adam etmek istiyorum. Evet, seni evlât sahibi edeceğim.

Don Juan -Sen mi?

Rachel -Evet ben Juan, ben Rachel ...

Juan olanca kuvvetini yitirdiği hissine kapıldı.

Don Juan -Söyle bana Quelino, söyle haydi...(Bunları söylerken sanki hıçkırmak istiyordu.) Sen niçin yalnız bana âşık

oldun? Kemiklerimdeki bütün iliği, benim bütün irademi neden sömürdün? Neden beni böyle aptal, âciz haline koydun? Neden beni eski hayatımı yaşamaya bırakmadın?

Rachel -Mahvolurdun, sefalet ve yoksulluk içinde ölüp giderdin.

Don Juan -Daha iyi olurdu Rachel ! Daha iyi olurdu. Bu sefalet değil mi, sanki bu yoksulluk değil de başka bir şey mi? Sanki ben kendime sahip miyim? Sanki bir insan mıyım ben, bir varlık, bir şahsiyet miyim? Niçin vücudumu, ruhumu çaldın benim?

Zavallı Don Juan sarsıla sarsıla hıçkırıyor, nerdeyse boğulacak gibi oluyordu.

Evvelce çok kere yaptığı şekilde Rachel onu yine bir anne gibi kollarına aldı, dizlerine oturttu, kucakladı; bağrına, kızıl kanla dolu, ak süt olamayan kanla dolu kısır memelerine bastırdı. Başını Don Juan 'ın başına eğerek; dağınık, karışık saçları Don Juan'ın kulaklarına dökülmüş, ona yaslanarak şiddetli hıçkırıklarla ağladı. Ve ona şöyle dedi:

Rachel -Oğlum, oğlum, sevgili oğlum. Seni ben çalmadım, seni ben kaçırmadım; sen benim ruhumu çaldın, sen, sen, sen; benim vücudumu benden sen kaçırdın. Oğul, oğlum, sevgili oğul... Gördüm ki mahvolmuşsun, mahvolmuş bitmişsin. Gördüm ki olmayan bir şeyi arıyorsun... Bense bir oğul özlüyordum... Onu senin şahsında bulduğumu sandım, hasretiyle yanıp tutuştuğum bu çocuğu bana sen vereceksin sandım... İşte şimdi onu bana vermeni istiyorum.

Don Juan -Fakat Quelina, o senin olamaz ki!

Rachel -Hayır benim olacaktır, benim, benim, benim... Tıpkı senin benim olduğun gibi. Ben senin kanın değil miyim?

Don Juan -Elbette kanımsın.

Rachel - Berta ise senin zevcen olacak... zevce! Ah, yalnız kundura tamircileri böyle der, zevcem... Zevcem... Ben senin annen olacağım ... çocuğumuzun annesi.

Don Juan -Ya çocuğumuz olmazsa?

Rachel -Sus Juan, sus. Çocuğunuz olmaz mı, Berta bize bir çocuk doğurmazsa mı? Ah, o zaman ben bilirim yapacağımı...

Don Juan -Sus Rachel, sus. Sesinin sert edası beni ürpertiyor.

Rachel -Evet, o zaman benim yapacağım şey, seni bir başkası ile evlendirmektir.

Don Juan -Ya o benim bileceğim bir şeyse?

Rachel sert bir hareketle Don Juan'ı itti, bir darbe yemiş gibi yerinden fırladı, delip geçen bir bakışla gözlerini Don Juan'a dikti; kollarını açtı, erkeğe seslendi:

Rachel -Hayır, gel gel Juan, gel benim oğlum, benim sevgili oğlum. Senden gayri bir evlât benim neme gerek? Sen benim oğlum değil misin?

Ve Rachel, baygın ateşler içindeki Don Juan'ı götürüp yatağına yatırmak zorunda kaldı.

5

Hayır, Berta ile Berta'nın ana ve babasının arzularına aykırı olarak Rachel'in düğünde bulunmak istemiyor, gerçekten hasta olduğu için de bir hastalık bahane etmeye lüzum görmüyordu.

Rachel -Onların buna dünden razı olacakları aklıma gelmezdi Juan. Gerek kızın, gerek anasıyla babasının ne kadar onurlu, ne kadar kendilerini beğenmiş olduklarını bilmez değildim; ama toplum geleneklerini hiçe saymak ellerinden gelmez sanırdım.. Aramızdaki bağlılık, hiç de edebe aykırı değildi şüphesiz; çünkü dalaleme görünmedik, hayatımızı teşhir etmedik. Ama yine de bütün şehrin bildiği bir şey. Şayet Laperialar, senin beni düğüne çağırmanda ısrar ediyorlarsa bu yalnız bir tek istekten doğar: Kızlarının zaferini elegüne göstermek. Ne aptal şeyler! Ya Berta ne yapıyor zeveen?

Don Juan -Allah aşkına Rachel, anlamıyor musun...

Rachel -Neyi? Nasılsınız, anınız nasıl? Teklifsizlik başladı mı bari? Kadınlardan öğrendiklerini öğrettin mi ona? Çünkü benim öğrettiklerimin hiçbirini, ona nasıl olsa öğretemezsin. Söylesene, karın ne âlemde? Çünkü sen, sen onun değilsin.

Don Juan -Doğru, ben kendimin bile değilim.

Rachel -Benimsin sen, benim; sen benim sevgili yavrumsun... Ve şimdi biliyorsun değil mi, beraberce ne yapacağımızı? Makul olun, bizim eve mümkün mertebe az uğrayın.

Don Juan -Fakat Rachel !

Rachel -Artık Rachel bir tarafa; sen şimdi kanna borçlu olduğun şeyi düşün. Artık ona hizmet edeceksin.

Don Juan -Fakat o kendisi, arasıra sana uğramamı söylüyor.

Rachel -Biliyorum, o aptal hattâ beni taklide yelteniyor, değil mi?

Don Juan -Tabii; her hususta, giyinişinde saç tuvaletinde, halinde tavrında, elinden geldiği kadar sana benzemek istiyor.

Rachel -Evet, ilk resmi ziyareti yapmak üzere beraberce bize geldiğiniz vakit, beni etüd ettiğinini farkına vardım zaten.

Don Juan -Hattâ diyorki, aslında pek yakın, âdeta komşu oturuyoruz ama, birbirimizi daha sık, daha teklifsiz gidip gelelim.

Rachel -Bu onun takdiği. Benim yerim tutmak istiyor; istiyor ki sen kendisini ve beni mümkün mertebe çok, yan yana göresin de ikimizi mukayese edesin.

Don Juan -Bence iş başka türlü

Rachel -Ne gibi?

Don Juan - O sana âşık, onu tamamen hükmün altına aldın sen.

Rachel gözlerini yere eğdi, birdenbire bembeyaz kesildi, göğsünde nefesini kesen bir saplanış duyuyormuş gibi ellerini memelerine bastırdı ve dedi ki:

Rachel -Bütün bunlardan istifade etmek lâzım.

Ve Don Juan, bir ayrılış öpücüğü almak üzere kendisine yaklaşınca Rachel, yavaş bir hareketle, dolgun ıslak dudaklarını Juan'ın ağzına yapıştırarak onu tekrar tekrar öptü. Ama

sonra dul kadın, Juan'ı geri itti ve haykırdı:

Rachel -Hayır, yeter artık, bu öpüşleri ona vermeni istemiyorum, onu bundan mahrum edeceğim.

Don Juan -Kıskanıyor musun?

Rachel -Kıskanmak mı? Ah seni gidi budala! Ben ki senin karınım; benim, senin zevceni, nikâhlını kıskanabileceğime sahiden inanıyor musun? Evlendiniz izdivacınız mübarek olsun, çocuk yapınız, çocuklarınızı büyütünüz; Tanrı için, benim için...

Don Juan -Sen benim cennetimsin...

Rachel -İkide bir cehennemin olduğumu söylüyordun.

Don Juan -Doğru!

Rachel - Gel, gel buraya oğul, bak...

Rachel , Don Juan 'ın başını avuçlarına aldı; alnına sıcak, kuru bir öpücük kondurdu; ayrılırken şunu söyledi:

Rachel -Hadi şimdi git de ona olan vazifeni yap, ikiniz bana olan vazifenizi yapınız. Aksi takdirde, bilirsin elimden gelir...

6

Sahiden de Berta, Rachel'den, onun, kocasını elde etmekte kullandığı usulü; aynı zamanda kendi şahsiyetini bulmak tamamen kendi kendisi, tamamen kadın olmak sanatını etüd ediyordu. Böylelikle Don Juan'a hâkim kadının bütün bütün esiri oldu; kendi benliğini o kadında, o kadın vasıtasıyla keşfetti.

Günün birinde Berta, Rachel'in kuvvetine artık daha fazla karşı koyamaz oldu. Bir gün Rachel'le Berta, ikisi de Don Juan'ı başlarından savmışlar, bir av partisine gitmesine sebep olmuşlardı ki genç zevce Berta, dul Rachel'in evine çıkageldi.

Berta -Beni böyle karşınızda tek başıma görmek görmek, sizi sıkar belki de...

Rachel -Yoo, neden sıkılayım! Gelmenizi bekliyordum hattâ!

Berta -Bekliyor muydunuz?

Rachel -Evet, bekliyordum. Ne de olsa, kocanıza Juan'cığımıza benim de emeğim geçmiştir, buna inanıyorum; hattâ belki de bu evlenme...

Berta -Biliyorum, biliyorum. Eğer siz onu, dostluk gösterip kadınlardan kurtarmamış olsaydınız...

Rachel -Haha; kadınlardan...

Berta - Âlicenaplık mı? Niçin? Ne gibi? Ah, öyle ya, evet, anlıyorum, ama yok canım! Ben onu hiç kendime, kendi kaderime bağlayabilir miydim? Çünkü hakikaten, o muhakkak benimle evlenmek istiyordu...

Berta - Bunu anlıyorum.

Rachel - Ama biz deneme kabilinden evli gibiydik zaten. Nikâhımızı kıyacak, izdivacımıza Tanrının inayetini niyaz edecek bile olsa papazın takdisi; bizi çocuk yetiştirecek, bu çocukları dürüst insanlar olarak büyütecek duruma sokmazdı ki... Niçin yüzünüz kızardı, Berta? Dertleşmemiz, hiç çekinmeden konuşmamız için gelmediniz mi?

Berta - Evet evet Rachel, konuşalım!

Rachel - Ben onu kendi bencilliğime feda edemezdim ki.

Benim erişemediğim şeye varsın o erişsin!

Berta - Ah, teşekkür ederim size çok teşekkür ederim.

Rachel - Teşekkür mü? Ne teşekkürü; ben bunu onun için yaptım.

Berta- Ben de onun için yaptınız diye teşekkür ediyorum. Sağ olun.

Rachel - Ah!

Berta - Bu sizi üzüyor mu?

Rachel - Hayır, üzmüyor. Ama şunu da öğrenmeniz gerekir ki...

Berta - Neyi? İki yüzlü olmayı mı?

Rachel - Hayır, samimî olmayı.

Berta - Ben samimî değil miyim, sanıyorsunuz?

Rachel - İkiyüzlülüğün bir çeşidi vardır ki gayet samimîdir. Evlilik işte bize bunu öğreten bir okuldur.

Berta - Siz nasıl olur da...

Rachel - Bende evliydim vaktiyle!

Berta - Ha, öyle ya siz duldunuz!

Rachel - Dul... dul... daima duldum ben. Şuna inanıyorum ki ben dul olarak doğdum... Benim asıl kocam daha ben doğmadan öldü... Fakat bırakalım bu saçmaları... Peki. Juan'la anlaşıyor musunuz?

Berta - Erkekler...

Rachel - Hayır... Erkek, tek erkek! Juan bana kendisini ka-

dınlardan kurtardığımı söylediği zaman ben omuz silkmiştim. Şimdiyse size şunu söylüyorum Berta, erkeğe, erkeğinize dikkat ediniz; onun benliğindeki erkeği keşfetmeye çalışınız.

Berta - Uğraşıyorum, ama...

Rachel - Aması nc?

Berta - Ondan irade namına bir şey göremiyorum...

Rachel - Yoksa bu iradeyi burada bende bulmak üzere mi bana geldiniz?

Berta - A, yoo, yoo, fakat...

Rachel - Böyle şayetli, fakatlı konuşursanız olduğunuz yerde kalırsınız.

Berta - Nereye gitmem lâzım?

Rachel - Nereye mi? Söyleyeyim mi, nereye?

Berta sarardı, ürpermeye başladı, Rachel'in çelik gibi sert gözleri sessizliği deliyordu sanki. Nihayet konuştu Berta:

Berta - Söyleyin, nereye?

Rachel - Anne olmaya doğru gitmelisiniz. Bu sizin vazifenizdir. Ben olamadım madem siz olun!

Yeniden başlayan ezici sessizliği Berta yüksek sesle parçaladı:

Berta - Evet, olacağım!

Rachel - Çok şükür! Buraya Juan'ın arzusunu öğrenmek üzere mi geldiniz, diye sordumdu değil mi? İşte söylüyorum, Don Juan'ın, kocanızın arzusu, baba olmaktır.

Berta - Bu onun arzusu mu?

Rachel - Evet, onun arzusu, Onun... çünkü benim arzumdur.

Berta - Âlicenaplığınıza şimdi her zamankinden çok hayranım.

Rachel - Âlicenaplığınıza mı? Yoo, hayır... Benim kuvvetli ve sadık dostluğuma her zaman güvenebilirsiniz, çünkü ben size henüz faydalı olabilirim.

Berta - Bunda şüphem yok.

Rachel onu kapıya kadar götürdü, ayrılırken ona dedi ki:

Rachel - Annenize, babanıza yakında kendilerinizi ziyarete geleceğimi söyleyin.

Berta - Annemle babama mı geleceksiniz?

Rachel - Evet, bir iş dolayısıyla... Dulluğumda oyalanmak için paralı işlere girişiyorum...Ve kapıyı kapadıktan sonra mırıldandı: Zavallı zevce!

7

Nihayet bir sonbahar sabahı Berta, kocasına, yakında baba olacağını haber verdiği zaman Don Juan, kendisini saran zincirlerin, işkence çeken ruhu üstündeki etleri kesmekte olduğu hissine kapıldı.

Ve ölü iradesinin bütün ağırlığını duymaya başladı. Büyük savaş başlıyordu. Bu çocuk sahiden kendisinin olacak mıydı? Çocuğun babası kendisi mi olacaktı? Ne demekti baba olmak?

Beri yanda Berta, uzaklarda kaybolmuş gibi bir his duyuyordu içinde. Rachel'i yenmişti! Ama bir yenilmeye benziyordu bu yenme. Dul kadının sözlerini, bu sözleri söylerken ki, bir sfenkse benziyen bakışlarını hatırlıyordu.

Juan bu sevinçli haberi verdiği vakit Rachel sapsarı oldu. Nefesi kesildi, sonra yüzü alev alev yandı, soluduğu duyuluyordu, alnında ter damlaları belirdi, oturmak zorunda kaldı, sonra bir rüyada gibi mırıldandı:

Rachel - Nihayat tamamen benimsin, Juan!

Ve Juan'ı kucakladı, onu titriyerek ve azgın bir ihtirasla bağrına bastı, gözlerinden ağzından öptü, sonra onu biraz geri itti, bir parça uzağından durdu, ellerini onun yanaklarına koydu, gözlerine baktı, minicik hayalini aksettiren gözbebeklerinde kendini seyretti, sonra yeni baştan onu sıcak öpücüklere boğmaya başladı. Juan'ın gözlerindeki kendi küçük hayaline merakla bakıyordu; deli gibi ve kısık bir sesle mırıldandı: "Öpeyim seni!" Ve Juan'ın gözlerini ateşli öpüşlerle örttü. Juan, aklım Allaha emanet, diye düşündü.

Rachel - Şimdi, şimdi eskisinden daha sık gelebilirsin... Artık ona o kadar ihtiyacın kalmadı.

Don Juan - Evet ama asıl şimdi, mümkün olduğu kadar çok yanında durayım istiyor.

Rachel - Olabilir... Evet, evet, her şey yoluna girdi demektir. Doğru, zavallıyı şefkatinle sarıp sarmalaman lâzım... Fakat senden bıkacaktır yakında... Ayağına dolaşacaksın onun.

Rachel'ın dediği çıktı. İlk aylarda Berta, onu hep yanında görmek, Don Juan tarafından el üstünde tutulmak istedi. Don Juan 'lıyla başbaşa sakin saatler geçiriyordu. Elleri onun ellerinde dinleniyor, gözlerini kocasından ayırmıyor, durup dururken ona Rachel 'den bahsediyordu.

Berta -Bu işe Rachel ne diyor?

Don Juan -Öğrenince çok sevindi.

Berta -Sen buna inanıyor musun?

Don Juan -Neden inanmıyayım?

Berta -O sana, sevda iksiri olarak ne içirdi Juan?

Don Juan -Bırak bu lâfları.

Berta -Ama artık benim olacaksın, yalnız benim.

Don Juan düşünüyordu: "Benim... benim! İkisi de bunu söylüyor."

Berta -Gidip onu ziyaret edelim mi?

Don Juan -Şimdi mi?

Berta -Evet şimdi, neden olmasın?

Don Juan -Biz onu görmeye mi, yoksa o seni görsün diye mi gidiyoruz?

Berta -Onu görmeye mi? O beni görsün diye! Bana nasıl bakacağını görmek için.

Ve Berta , Juan'ını beraberinde sokağa çıkıyor, koluna girip caddelerde yürüyor, gelip geçenlerin bakışlarını üzerine çekmeye çalışıyordu. Ama bir kaç ay sonra kolay, rahat yürümek zorlaşınca Rachel 'in dediği çıktı: Juan, Berta 'yı sıkmaya, Berta yalnızlık aramaya başladı. Berta kadınların baş dönmesi, korku, mide bulantısı duydukları devreye girmişti. Bir gün Don Juan 'a şöyle dedi: "Ne yaparsın bilmem ki herif, işin ne burada? Git, çık sokağa, beni yalnız bırak. Ah, ah, bütün bu dertler siz erkeklerin başına gelmiyor, ne yazık! Gözüm görmesin herif, git, sıkıyorsun beni! Sen hiç rahat duramaz mısın?

Bırak o sandalyeyi elinden! Hiç beni halime koymaz mısın sen? Git, çık git, hemencecik de dönüp gelme; yatmak istiyorum. Git, çık git, ona git, çektiğim acıları git konuş onunla... Biliyorum onunla evlenecektin sen; onun seni kocalığa neden kabul etmediğini de biliyorum... "

Don Juan -Neler söylüyorsun Berta?

Berta -Ama bana bunu kendisi söyledi, neticede o benim gibi bir kadın...

Don Juan - Senin gibi mi? Nerde!

Berta -Benim gibi değil, hayır. Benim çektiğim acıları o çekmedi ki... Siz erkekler toptan domuzsunuz. Git, çık git, duluna git!

Ve Juan, Rachel 'e gidip de karısının söylediklerini bir bir anlattığı vakit dul kadın, sevinçten yarı çılgına dönüyor, Don Juan 'ın gözlerini tekrar tekrar öpücüklere gömüyordu. Juan'ı evinde alıkoyuyor, bazan bütün gece yanından bırakmıyor, sabahleyin salıvermek üzere kapıyı açınca onu son bir defa daha öperek şöyle diyordu: "O artık seni beklemiyor, ama sen git de, güzel sözlerle kendisini teselli et... Ona de ki: Kendisini unutmadım ve ümidediyorum... "

8

Juan, evinin odalarını deli gibi dört dönüyordu. Öldürücü bir boşluğun kafasına ve kalbine yüklendiğini, kendisini ezdiğini hissediyordu. Berta 'nın iniltilerini, sızlanışları bir başka dünyadan gelir gibi ona kadar geliyordu. Karanlık bir köşede oturmuş torununun doğmasını bekleyen kaynatası Lapeira'yı gözü görmüyordu. Ve zavallı Don Juan rüya gördüğünü sandı-

ğı için, kapı açılıp da içeri Rachel'in girdiğini farkettiği vakit, hayret etmedi zerre kadar.

Don Pedro : "Siz ha?" diye bağırıp yerinden fırladı.

Rachel -Evet, benim. Burada herhangi bir şekilde yardımım dokunamaz mı, öğrenmeye geldim.

Don Pedro -Siz, siz, siz mi yardım edeceksiniz? Bu durumda mı?

Rachel -Evet, olur a birisini, bir şey alıp getirmek icabeder... ne bileyim... benim bir dul olduğumu unutmayın Don Pedro!

Don Pedro - Dul! Şüphesiz, fakat...

Rachel - Fakatı ne? Geldim işte.

Don Pedro -Peki, şu halde gidip karıma haber vereyim.

Az sonra Rachel 'in Donya Martha ile konuştuğu duyuldu.

Donya Martha -Ama allahaşkına Senyora...

Rachel -Nasıl, yoksa ben aile dostu değil miyim?

Donya Martha -Şüphesiz, ama Berta'nın bilmesi duyması doğru değil...

Rachel -Duyarsa ne çıkar?

Donya Martha -Allah aşkına Senyora, yavaş; sesinizi duymamalı, yavaş konuşun.

O dakika yürekler paralayan bir çığlık duyuldu. Donya Martha kızının yatağına koştu, bu çığlığı takibeden sessizlik boyunca Rachel merakla kulak kabarttı.

Sonra oturdu. Oturmuştu ki Juan içeri, yanına geldi; Rac-

hcl onun koluna sarıldı, bu kolu sımsıkı tuttu, korkuyla sordu: "Nc haber?"

Don Juan -Bir kız...

Rachel -İsmi Rachel olacak!

Ve dul kadın, çıktı gitti.

9

Kaynana va kaynatasını, yeni doğmuş küçük kızın ninesiyle dedesini ziyaretı esnasında Juan; dul kadının, sırtından doğru kalbini deliyor gibi olan bakışlarının takibi altında ve korka korka, kızına Rachel isminin konmasını çıtlattığı vakit Laperia'lar buna zerre kadar itiraz etmediklerini görünce adamakıllı şaşırdı. Lapeira'lar çok perişan görünüyorlardı. Bunlara ne olmuştu böyle?

Donya Martha -Evet, evet, bu kadına çok şey borçluyuz. Hem ne de olsa o sana ikinci bir anne oldu.

Don Juan -Doğru...

Donya Martha -Bana kalırsa daha fazlasını yapmalıyız. Ondan, küçüğün vaftiz annesi olmasını da rica etsek...

Don Pedro -Çok münasip, hem böylelikle halkın dedikodusuna bir nihayet vermiş oluruz.

Don Juan -Artık çenelerini kaparlar... iyidir...

Don Pedro -Yok canım, halkın dedikodusuna dayatmak lâzım, hele bu dedikodu yalan yanlış tahminlere dayanıyorsa! Sen yoksa sokakta başın dik, düzgün yürüyemiyor musun?

Don Juan -Ne münasebet, bunda şüphen mi var?

Don Pedro -Şu halde insanın vicdanı müsterih olsun, kâfi!

Don Pedro derin bir hikmet yumurtlamış, kendisini en iyi tanıması gereken bi şahsın nazarında yüceltmesine yarayacak bir vecize söylemiş biri gibi karısına baktı.

Fakat doğurduğu çocuğun ismini koymak vaftiz annesi olmak işini Rachel 'e havale teklifine, karısı Berta'nın sadece mahzun mahzun: "Nasıl isterseniz öyle olsun!" diye cevap vermesi karşısında Don Juan'ın duyduğu şaşkınlık -öyle bir şaşkınlık ki nerdeyse korku şekline giriyordu- son derece büyük oldu. Ama biçare Berta, fazla kan kaybetmek yüzünden bir rüyâ aleminde uzaklara çekilmişti sanki. Başında sürekli bi uğultu duyuyor, her şeyi sanki bir sis içindeymiş gibi görüyordu.

Çok geçmeden vaftiz annesi Rachel eve yerleşti, evi dilediği gibi çekip çevirmeye başladı. Genç anne onun geldiğini gördü ona bir başka dünyadan gelmiş bir havale bakar gibi baktı. Dul kadının gözleri bir yeni ışıkla parıldıyordu. Rachel yavrunun üzerine eğiliyor: ona, yavaşlığına rağmen bütün evde yankıyan bir öpücük konduruyordu.. Berta, uykularında işkencelerle dolu bir rüyanın parça parça ölümlerini yaşadığını sanıyordu. Dul kadının bir âmir, bir despot, sesiyle kuvvetli ve emin konuştuğunu duyuyordu:

Rachel -Şimdi bir sütanne bulmalıyız. Çünkü bu durumda çocuğu sizin emzirmeniz, bence sakat bir iş. Bu iki kişinin hayatını tehlikeye sokmak demektir...

Berta 'nın gözleri yaşla doldu.

Rachel -Evet anlıyorum. Bu gayet tabii. Bir an nenin ne demek olduğunu bilirim, ama her şeyden önce makul olmak lazım. İnsan kendni başka fırsatlar için korumalıdır...

Berta -Fakat Rachel, ya ölürse...

Rachel -Kim? Çocuk mu Quelina'm mı? Hayır, hayır...

Ve Rachel kızın yanına gidiyor, bebeği kollarına alıyor, kundaklamaya başlıyor, sonra vahşi, çılgın bir ihtirasla öpüyor, öylesine öpüyordu ki genç anne, göğsünde kalbinin eridiğini sanıyordu. Ve artık bu kabusu tahammül edemez olduğu için içini çekiyordu.

Berta -Yeter, yeter, Rachel , yeter. Çocuğu hırpalama. Çocuğun ihtiyacı şimdi uykudur... uyku...

Rachel , bebeği pışpışlamaya, kucaklamaya; Berta 'nın ailesinin, Juan'ın hiç bilmedikleri bir dilde o garip ninnilerini söylemeye başlıyordu. Neler söylüyordu çocuğa? Ve çepçevre her şeyin üzerine, uzak bir alemden geliyora benziyen bu ninnilerin etrafına derin, ezici bir sessizliktir çöküyordu. Ve Juan bu ninnileri işittikçe bir uykuya, öldürücü bir uykuya, öldürücü bir uykuya tutulduğu hissine kapılıyor, çoraklaşmış kalbini çılgınca bir korku dolduruyordu. Neydi bu? Neydi bütün bunlar? Neydi bütün ömrünün mânası?

10

Bir müddet sonra Berta, iyileşerek, doğum yapmanın ıstıraplı rüyasından uyanmaya başlayıp da Rachel'le Rachel'in bulup getirdiği, her hususta Rachel'e itaat eden sütannenin, kendisini, yavrusundan, Quelina'sından ayırdıklarını görünce savaşa hazırlandı. Nihayet işte şimdi içine düştüğü uçuruma apaçık görüyor, işte şimdi içine düştüğü uçurumu apaçık görüyor, işte şimdi kime ve niçin feda edildiğini anlıyordu. Bu demekti ki yine de her şeyi görmüyordu, çünkü her şeyi göremezdi ki. Dul kadında öyle uçurumlar vardı ki Berta bunların içine inemezdi... inmeye de kalkışmıyordu zaten; çünkü eğilmesiyle bir baş dönmesine yakalanması bir oluyordu. Üstelik şu tamamen yabancısı olduğu dildeki bu ninniler...

Berta -Nedir sizin bu söylediklerıniz?

Rachel -Ah onlar benim çocukluğuma ait hatıralar...

Berta -Ne gibi?

Rachel -Fazlasını öğrenmek istemeyiniz Berta ...

Hem neye yarardı? Hayır, Berta fazlasını bilmeyi istemezdi. Fazlasıyla biliyordu zaten. Ah ne olurdu, bu kadar çok şey bilmeseydi! Yılların ayartmalarına uymasaydı da iyiyi kötüden ayırtetme ağacının meyvasından yememiş olsaydı! Anası babası o zavallılar, evden büsbütün kaçmış, kayıplara karışmış gibiydiler. Görsünler diye küçük torunlarını ayaklarına götürmek gerekti. Küçüğü onlara sütanne götürdü.

O vakit Berta, göğsünde kocası, zavallı Don Juan'ı için mahvedici bir merhametin yanıp tutuştuğunu duydu. Onu gizli bir düşmandan korkunç bir tehlikeden korumak istiyormuş gibi zayıf kollarına aldı; saçları darmadağın, terli başını kocasının omzuna dayadı ve ağladı, ağladı, durmadan ağladı. Göğsü şiddetli hıçkırıklarla sarsılıyor, kalbi zavallı Don Juan'ın acıyla çırpınan kalbine karşı hızlı hızlı atıyordu. Bir zevce ve bir anne sıfatıyla birden: "oğlum, oğul, oğul!" diye inleyince, Don Juan 'ın ölü beyazlığındaki yüzünde ürperen müthiş azap karşısında öldürücü bir korkuya kapıldı.

Berta -Bu halin ne oğul? Neyin var?

Don Juan -Sus, Quelina, sus, beni öldürüyorsun...

Berta -Fakat benim yanımdasın Juan, benim yanımda, Berta'cığının yanında...

Don Juan -Nerdeyim, bilmiyorum...

Berta -Fakat ne oldu sana, yavrucuğum?

Don Juan -Böyle konuşma, benimle böyle konuşma...

Berta kocasını eriten azabı tamamen anlamıştı. Şimdi onu sırf kendisi için elde etmeye, onu kurtarmıya ahdetti. Bu iş ona çocuğunu bırakmaya, gözden çıkarmaya mal olsa bile! Kocasını seviyordu! Kocasını!

Beri yanda kocası, Don Juan, kendisini gitgide daha çok koca, babadan ziyade bir koca olarak hissediyordu. Hissediyordu ki Rachel için sadece bir alet, bir vasıta olmuştur. Bir vasıta... Neyin vasıtası? Rachel'deki anneliğe karşı olan vahşi açlığı gidermenin vasıtası mı? Yoksa daha çok acayip bir intikam, bir başka âleme ait bir kısasa kısas susuzluğu muydu bu? Rachel'in bilinmeyen bir dille Quelina'sına evlâtlığına değil evlâdına, kendi öz çocuğuna söylediği o garip ninniler; belki tatlı bir öçalmanın, bizi uyutan bir zehir gibi hoş ve gevşetici bir telâfinin dilini konuşuyorlardı. Ya şimdi Rachel'in Don Juan'a karşı tavrı! Rachel artık eskisi gibi, Don Juan 'ın yanında olmasını istemiyordu.

Don Juan'a gelişleri, Don Juan'la karşılaşmaları, eski buluşmalardan farklı değildi gerçi; ama bunlar şimdi gitgide daha üzüntülü, daha ıstıraplı bir hal alıyordu.

Rachel bir gün Don Juan'a şöyle dedi:

Rachel -Sen artık daha çok karının, Berta'nın olmalısın; kendini ona vermelisin. Ona bir evlât bağışlamalısın, bunu hak etti. Çünkü beriki, Quelina benimdir, benim, benim. Bilirsin ki ben onu kendime borçluyum, bizzat kendime Berta'yı, Berta'mızı, Kitab-ı Mukaddeste yazılı olduğu gibi dizlerimde, kucağımda doğurtmuyorum az daha. İşte böyle, hadi git, kendini Berta 'ya vakfet, yavrucuğum!

Don Juan -Beni öldürüyorsun Rachel !

Rachel -Bak Juan, bu kaçıncı oluyor, hep bu terancyi tekrarlıyorsun. Eminim ki aynı şeyi karına da söyledin. Eğer sen kendini öldürmek istiyorsan var git, öldür; ama lütfen bundan

biz sorumlu olmayalım. Fakat bence sen yaşamalısın, çünkü Berta'nın sana çok ihtiyacı var, burda, bu dünya da...

Ve Juan olanca kuvvetini toplayıp kendini Rachel'in güçlü kollarından kurtarmaya çalışırken beriki, onu daha sıkı kavrıyor, şöyle diyordu:

Rachel -Evet farkındayım... Varsın bizi bir arada görsün, ne çıkar?

O anda Berta odaya girdi.

Rachel -Seni gördüm Berta . (Seni kelimesini vurgulu söylemişti.) Geldiğini gördüm.

Ve elini bir boyunduruk gibi Don Juan'ın ensesine koydu, biraz geri çekildi, sonra devam etti:

Rachel -Sen ise... Ben seni kocana, onu da sana kazandırmak istedim. Kocana diyordum ki Berta'nın ol, tamamen onun ol. Onu sana bırakıyorum, çünkü o beni anne yaptı, şimdi aynı şekilde seni anne yapması lâzım. Ona hiç çekinmeden, açıkça oğlum diyebilirsin. Böyle diyoruz diye zannettiği gibi onu öldürecek değiliz ya! Hazreti Süleyman'a başvuran, ikisi de ondan aynı çocuğun kendisine teslim edilmesini isteyen iki ananın hikâyesini bilirsin? İşte çocuk, öteden beri bildiğimiz Don Juan! Ben onu iki parça etmemiz, yani kendisinin dediği gibi öldürmemiz fikrinde değilim. Don Juan 'ı olduğu gibi sen al.

Berta -Yani bu demektir ki sen...

Rachel -Burada hakiki anne benim. Ben.

Berta çılgına döndü, ses çıkarmayan kocasının ensesinden Rachel'in boyunduruğunu indirdi, Rachel'in önüne dikildi ve bağırdı:

Berta -Hayır, aslâ. Benim anne, ben ben... Çocuğum da ol-

duğu gibi benimdir, ona senden çok ben sahip olmak istiyorum. Sen istersen al Juan'ı, öldür! Ama bana kızım ver, kızımı bana geri ver!

Rachel -Hangi kızını?

Berta -A... a... a...

İsim, Berta 'nın dudaklarını yakıyordu.

Rachel -Quelina'm! Öz varlığım, kendi benliğimdir o benim... Kendine benzetesin, bir ikinci Berta Lapeira, sizinkilerden biri yapasın diye mi Quelina'mı, kendimi Rachel'i sana teslim edeceğim? Kendiniz gibi, siz namuslu karı koca gibi birisi yapasınız diye mi? Ah, vaktiyle ben de bir zevce idim, zevce, ben de pekâlâ bilirim ki...

Berta -Şurdaki şu adamın benimle, benim onunla başardığımız şeyi ne kocan, ne de daha sonra Juan seninle yapmamışlarsa bundan ben mi suçluyum?

Rachel -Peki, ya sen Juan, yavrucuğum, kendini iki parça ettinmek mi istersin, yoksa yalnız karının mı olmak?

Juan ikisini de orda bırakıp kaçtı.

11

Juan iki kadını da bırakıp kaçtı, hattâ daha da fazlasını yaptı. Bu iş nasıl olmuştu? Sadece otomobile atlayıp dağlara bir gezintiye gittiği, onu ölüm halinde eve getirdikleri, bir daha da kendine gelemeden ruhunu teslim ettiği öğrenildi. Ne şöför, ne de kendisine yol arkadaşlığı eden bir dostu bu işin nasıl olduğunu izah edemiyorlardı. Bir tepeyi döndükleri sırada Juan'ın arabadan birdenbire kayıp gittiğini görmüşlerdi - düşmüş müydü, yoksa kendini dışarı mı atmıştı; bilemiyorlardı.-

Hâsılı, bir bayırdan aşağı yuvarlandığını, aşağı inip de kaldırdıkları zaman paramparça olduğunu görmüşlerdi, o kadar. Kafatası parçalanmış, bütün vücudu şekilsiz bir yığın haline gelmişti.

Juan'ın sapsarı, hareketsiz, kaskatı uzanmış cesedi önünde titriyerek karşı karşıya geldikleri vakit Rachel 'le Berta'nın birbirlerine nasıl baktıklarını görmeliydi.

Berta -Şimdi çocuğun, kızımın ne olacağı meselesi var, ama belli bir şey ki...

Rachel -Belli mi? Peki ne ile yaşayacak? Ona kim, hangi para ile bakacak? Onu kim büyütecek? Ne şekilde? Sen mi Ya ben ne ile geçineceksin? Annen baban ne ile geçinecekler?

Berta -Juan'ın serveti?

Rachel -Juan miras bırakmıyor. Burada gördüklerinin hepsi benim malımdır! Şayet öğren işte!

Berta -Hırsız! Hırsız! Hırsız

Rachel -Boş lâf bunlar; burda kimin kimden ne çaldığını bilmiyorsun sen. Belki de sensin hırsız... siz hırsızsınız, siz ve sizin soyunuz... İstemiyorum benim Quelina'mı da kendiniz gibi bir hırsız yapmanızı... Sen şimdi git de annenle babanla güzelce düşün bu işi. Düşünün, bir dilenci hayatı mı yaşamak istersiniz, yoksa hırsızla birlikte rahatça bir ömür sürmek mi?

Berta -Rahatça mı?

Rachel -Elegüne karşı hiç değilse. Rahatça...

Berta durumu anasıyla, babasıyla, Laperia'larla uzun uzun, inceden inceye görüştü. Her üçü çok tanınmış, itibarda bir avukatla beraber Don Juan'ın vasiyatnamesini incelediklerse de umduklarını bulamadılar. Don Juan 'ın bütün servetinin Rachel'e

geçmiş olduğu anlaşıldı. Böylece sonunda, yapılan teklife boyun eğdiler. Rachel onların geçimini temin edecek, buna karşılık Laperia'lar çocuğu Rachel'e bırakacaklardı.

Berta 'nın bir ikinci defa anne olmak ihtimali, biricik tesellilerini teşkil ediyor; Rachel'in, Juan'ın, babasının ölümünden sonra doğacak oğul veya kızına küçük bir servet ayırması ümidine bel bağlıyorlardı. Fakat bu bahtsız yavru nasıl büyüyecek, onu kim yetiştirecekti?

Rachel -Eğer yeniden evlenecek olursan Berta, çeyizini sana ben veririm; düşün bu işi. Dul kalmak iyi değil.

LUMBRİA MARKİSİ

Lumbria Markisi'nin malikânesi, veya gamlı, kasvetli Lumbria şehrinin verdiği isimle "konak"; dilsiz, esrarlı hâtıralar dolabını andırıyordu. İçinde oturanlar olduğu halde, sokağa bakan pencere ve balkonları hep kapalı dururdu. Çok eski Lumbria soyunun armasını taşıyan cephe; güneye barok tarzında muazzam katedralin yükseldiği bir meydana bakıyordu. Ama bina hemen hemen bütün gün, güneşin kızgın ışıkları ile yıkandığı ve Lorenzo'da sisli günler pek olmadığı için, bütün kapı ve pencereler kapalı bulunurdu; ve sonra Lumbria Markisi Dona Drigo Suarez de Tejeda cenapları, gün ışığı ve temiz hava karşısında gerçek bir dehşet hissediyordu. "Sokağın tozu ve güneşin ışığı" derdi, "sadece mobilyaları sararttır, odayı harap eder, üstelik sinekler..." Az önce belki hırpani bir dilenciye, hatta belki bir cüzzamlıya konmuş sineklerden, markinin ödü kopuyordu. O türlü türlü ve ayak takımı hastalıkları, markiyi titretiyordu. Lorenzo halkı öyle pisti ki. Konak, arkada, ırmağa hakim, kocaman, sarp bir yamaca bakıyordu. Bu yüzde bir sarmaşık örtüsü, konağın muazzam duvarlarını kaplıyor ve sarmaşıklar fareler ve diğer küçük kemirici hayvanlar için bir barınak olsa da, bir soy geleneği teşkil etmelerinden ötürü

marki, bu sarmaşıklara dokunmuyordu. Ve ne güneşin, ne sineklerin giremediği bu loş konakta marki, balkona çıkar; dar yatağında gürleyerek akan ve azgın azgın köpürüp yamacın kayaları arasından kendine bir yol açmaya savaşan ırmağın şırıltılarını tatlı tatlı dinler, okumakla vakit geçirirdi.

Lumbria markisi cenapları; konakta, büyüğünün ismi Carolina, küçüğünün adı Luisa olan iki kızıyla, ve eğer uyumuyorsa daima bir şeyden, hele en başta gürültüden şikâyet eden uyuşuk ve donuk ruhlu ikinci karısı Donya Vicenta ile birlikte oturuyordu. Marki nasıl güneşten korkuyorsa, karısı da gürültüden öyle korkardı; ve marki, yaz ikindilerinde sarmaşıklarla örtülü loş balkonunda, ırmağın yüz yıllık şarkısını dinliyerek okumasına dalarken karısı, ötede salonda kalır; eski, atlas kaplı, hiçbir güneş ışığının değmediği bir koltukta katedral meydanının sessizliğiyle okşanarak istirahat ederdi.

Lumbria markisinin erkek evlâdı olmamıştı; ve hayatının en ızdıraplı noktası da buydu işte. Karısı ölür ölmez, ikinci defa, bu sefer, şimdiki karısı Donya Vicenta ile, sırf bu yüzden evlenmişti zaten; ama Donya Vicenta kısır çıkmıştı. Markinin ömrü kayaların dibindeki ırmağın şırıltısı gibi, kilisede rahiplerin ibadeti gibi monoton ve harcıâlem, nasıl alışıldıysa öyle, tekdüze geçiyordu. Kimi zaman şöylece uğrayıverdiği emlâk ve arazisini idare ediyor ve akşamları ailenin dostu ve danışmanı olan bir günah çıkarıcıya, kilise geliriyle geçinen bir başka kişiyle ve bir emlâk müfettişiyle bir parti préférence oynuyordu. Hepsi, üstünde İsanın kutsal kalbinin resmini ve bildiğimiz: "Ben İspanya'da hüküm süreceğim ve her yerden çok orada kutsanacağım." ibaresini taşıyan biri tabelânın bulunduğu büyük kapıdan geçerek belli saatlte gözüküyorlardı. Küçük bir masa, kişim hep hazır bir mangalı bulunan açılır kapanır bir masa dolayına oturuyorlardı. Saat onu çalınca kurulu bir saat dezeniyle kalıyorlar ve oyun daha bitmemiş olsa bile, ertesi gün yine buluşmak üzere misafirler evlerine gidiyorlardı. Bütün bunlar olurken markiz uyuklar, markinin kızları elişi işlerler ve

imanlarını kuvvetlendirecek, yahut gizli gizli ele geçirdikleri başka kitaplar okurlar ve çekişip dururlardı.

Daima kapalı salondan, güneşe sineklere hatta, sarmaşık kaplı duvarlara geçen tiksinti ve bıkkınlıktan kurtulmak ister gibi, Carolina ve Luisa, birbirleriyle hep kavga halinde bulunurlardı. Büyüğü, Carolina; babası gibi güneşten nefret ediyor, sert davranıyor ve konağın geleneklerine titizlikle göz kulak oluyordu. Küçüğü Luisa ise şarkı söylemekten hoşlanır, pencereye dayanır, balkonlardan eğilir ve özel bir sevgiyle balkonlara çiçek saksıları dizerdi: Markinin fikrince adi insanlara mahsus bir meşguliyetti bu. Binde bir uğradıkları, konağın küçük bahçesini göstererek: "Bahçe ne güne duruyor?" derdi. Ama Luisa, Katedral meydanına yakın bir sokağa bakan yatak odasının balkonuna saksılar sıralamaktan, onlara bakmaktan ve bu arada parmaklığa dayanıp aşağıda geçen olayları seyretmekten ayrı bir zevk duyuyordu. "Ne fena tabiat, bizi ilgilendirmiyen şeyleri merak etmek", derdi babası, ve ablası Carolina bilhassa ilâve ederdi: "Hayır, bilâkis, havadis avına çıkmak" onun da bu lâfları Luisa'yı küplere bindiriyordu.

Ve balkondan sarkmak ve çiçekleri sulamak, boşuna olmadı. Lorenza şehrinin en kibar ve en eski ailelerinden birine, eski bir soya mensup Tristan İbanyez de Gamonal, kuvvetli bir temayülle Lumbria markisinin küçük kızına gönlünü kaptırdığını hissetti. Kızın, yatak odasındaki balkonun çiçekleri gerisinden, menekşe gözleriyle ve yakut ağzıyla kendisine gülümsediğini gördü. Ve derken günün birinde Tristan, sokaktan geçtiği sırada, sulanan çiçeklerden taşmış bir parça su, gencin üzerine döküldü. Ve Luisa: "Ah, affedersiniz, Tristan" diye seslendiği zaman beriki, büyülü bir sarayda hapsedilmiş ve kendisini imdada çağıran bir prensesin acıklı sesini duyuyorum sandı.

*

"Bu gibi şeyler ciddî görüşülür ve mutlak halledilir," dedi babası "çocukluklara tahammül edemem."

"Fakat bu da ne demek baba!" dedi Luisa.

"Carolina sana söyler."

Luisa ablasına baktı, ve ablası izah etti.

"Bana öyle geliyor ki kardeşim, biz, Lumbria markisinin kızları, kendimizi seyre çıkarmaktan; delikanlılarla balkondan doğru işvebâzlık etmekten, işçi kadınları gibi kendimizle flört ettirmekten başka şeyler yapmalıyız. Çiçeklerin hikmeti buydu demek."

Babaları: "Delikanlı bize buyursun" karşılığını verdi. "Şahsen onda bulduğum bir kusur yok. Mesele niçin memnunluk verecek bir şekilde neticelenmesin? Bu hususta fikrin nedir, Carolina."

"Buna benim de bir diyeceğim yok" dedi Carolina.

Ve Tristan'a, markinin konağını ziyaretle, kendisini Luisa'nın talibi olarak takdim etmesi imkânı hazırlandı, Evin hanımını, olup bitenlerden, ancak neden sonra haberdar ettiler.

Préférence partileri seyrinde devam ederken markiz, salonun bir köşesinde uyukluyor; Carolina ise Luisa, onun yanı başında oturmuş tentene işliyorlar, örgü örüyorlar ve Tristan'la hafifden fısıldaşıyorlardı; Tristan'ın Luisa ile hiç yalnız kalmamasına inceden inceye önem veriliyordu: Ablası, hep yanlarında bulunmalıydı. Bu noktada babaları, sıkıcı bir uyanıklık gösteriyordu. Evet, hattâ Carolina'nın enistesini yalnız başına kabul etmesine müsaade ettiği halde -Çünkü Carolina, konağın âdet ve geleneklerine onu daha iyi alıştırabilirdi.

*

Tristan, küçük kızın nişanlısı sıfatıyle konağa alındıktan az sonra, konaktaki sır yüzünden tedirgin, préférence partisi oyuncuları, konağın hizmetçileri, hatta halk; hiyeratik ailedeki manevî havanın farkedilir derecede ağırlaşıp karardığını gördüler. markinin sessizliği daha da çoğaldı, markiz gürültüden her zamankinden çok şikâyet eder oldu. Çünkü iki kız kardeş arasındaki gerginlik ve geçimsizlikler, şiddet ve amansızlıktan yana artmakla beraber gürültülü boşalmalar, öncekine oranla bindebir patlak veriyordu. Koridorda karşılaştılar mı biri ötekinin kolunu çimdikliyor, yahut incitici lâflar söyleşiyorlardı; ama hepsi fısıltı halinde. Her sesli feryat ve şikâyet, baskı altına girmişti. Yalnız bir seferinde ihtiyar oda hizmetçisi Mariana, Luisa'nın bağırdığını işitti: "Varsın, bütün şehir duysun, evet bütün şehir duysun. Katedral meydanına bakan balkona çıkıp bunu dünyaya haykıracağım." Mariana, markinin sesinin "sus" diye inlemesine kulak verdi, ve sonra bu odalarda hiç işitilmedik şekilde öyle bir söz söylendi ki Mariana, durup dinlediği kapının önünden, korkup kaçtı.

Bundan bir kaç gün sonra marki, büyük kızı Carolina ile birlikte Lorenza'dan ayrıldı. İkisinin de yok olduğu günlerde Tristan konakta gözükmedi. Sonra, marki, tek başına geri döndüğü vakit, préférence arkadaşlarına izahat vermeye kendini mecbur hissetti. Sırdaşına dikkatle bakarak: "Zavallı kız, kendini iyi bulmuyordu" dedi. Midesi bulanıyor. Ne olacak, sinir. Kardeşiyle arasındaki şu bitmez tükenmez çekişme ve anlaşmazlıkların neticesi olmalı, kardeşi onun için deli olur halbuki. Bu yüzden bir parça düzelsin diye onu buradan uzaklaştırdım." Bunun üzerine kimse ağzını açmadı.

Bundan bir kaç gün sonra tam bir sessizlik içinde ve en dar bir aile çemberinde Lumbria markisi cenablarının küçük kızıyla Tristan İbanyez del Gamonalin düğünleri yapıldı. Dışardan davetli olarak yalnız annesiyle préférence partisine gelen erkekler çağrılmıştı.

Tristan, bundan böyle kaynatası yanında oturuyordu, ve konaktaki hava, şimdi daha bulanık ve ümitsiz bir hal almıştı. Yeni evli kızın yatak odası balkonundaki çiçekler, artık bakan eden kalmadığı için solmaya başladılar. Markiz evvelkinden daha çok uyukluyordu, ve konağın efendisi sımsıkı kaplı duran ve içine hâlâ hiç bir gün ışığının girmediği salonda sessiz ve başı eğik, bir hayalet gibi geziniyordu. Marki, hayatının azar azar sızıp aktığını duyuyor ve hayata hırsla sarılıyordu. Préférence partilerini tamamıyle bıraktı, ve bu şayet eski hayatına yaşamak denirse, dünyadan el etek çekmek demek oldu. Sırdaşına: "Manevî kuvvetlerim, artık iskambil oyununa kâfî gelmiyor" diyordu. "Ben hep dalgınım ve oyun şimdi beni ilgilendirmi- yor. Yapacak tek şeyim kaldı: efendice ölüme hazırlanmak."

Günün birinde bir inme ile uyandı. Bir şeyi güçbelâ hatırlıyabiliyordu. Ama tekrar iyileşince hayata büsbütün hırslı ve ümitsiz sarıldığını zannetti.

"Hayır, hayır, meselenin nasıl çözüleceğini görmeden ölemem." Ve yemeğini yatağına getiren... kızına, korkarak sordu: "Ne haber, uzun sürecek mi?"

"Hayır, baba, uzun sürmez."

"Küçük markiyi görmeden ölemem. Mutlak oğlan olmalı! Oğlan! Buraya bir erkek lâzım, Suarez de Tejeda olmazsa bari bir Rodrigo ve bir Lumbria markisi olsun."

"Bu benim elimde değil, baba."

"Bir bu eksikti, kızım" -ve bunu söylerken sesi titriyordu-, "Bu düşüncesiz adamı evimize aldıktan sonra bize bir marki bahşetmemesi eksikti. Elinden gelir ve..."

Zavallı Luisa ağlıyordu. Ve Tristan, bir suçlu, aynı zamanda bir uşak rolü oynar gibiydi.

Kızının doğurmak üzere olduğunu haber alınca biçare markinin heyecanı, en yüksek dereceyi buldu. Yaklaşan olayı düşünürken, bütün varlığını ateşli bir telâştır kaplıyordu.

"Bakım ve gözetmeye anadan çok marki muhtaç" fikrini öne sürdü doktor.

Marki, damadına: "Luisa doğururşa" diyordu, "oğlan olursa, bir marki olursa hemen bana getir, göreyim de rahat rahat öleyim. Sen kendin getir."

Sonra marki, malûm çığlığı duyduğu zaman yatağa uzandı ve sakin bir merak ve bekleyiş içinde gözlerini kapıya dikti. Çok geçmeden Tristan, bitkin içeri girdi. İtina ile kundağa sarılmış çocuğu kollarında taşıyordu.

İhtiyar: "Marki mi?" diye seslendi...

"Evet."

Ve marki, biraz doğruldu ve yavruyu iyice görebilmek için vücudunu bir parça öne eğdi, titrek ve anlaşılmaz sözler kekeliyerek çocuğa bir öpücük ölüm öpücüğü kondurdu ve damadına bir kere bile bakmaya tenezzül etmeden ağır ağır yastıklara yıkıldı. Kendisini terkeden şuuruna bir daha kavuşamadan bir kaç gün sonra öldü.

Konağın ön yüzündeki armayı kara bir yas tülüyle örttüler. Ama tülün koyu siyahlığı, rengini çabuk atmaya başladı; çünkü güneş, yakıcı ışıklarıyle onun bütün gün kavuruyordu. Ve yeni doğan çocuğun bile sevinç ışığı sokamadığı bu evin üstüne bir yas bulutu alçalıyor gibiydi.

Doğum, anne olan zavallı Luisa'yı çok sarsmıştı. İlkin çocuğa kendisi meme vermeyi düşündü ama hemen vaz geçmek zorunda kaldı. "Ah, bu esirlik" diye sızlanıyor, kocasına, boyuna: "şimdi bu markiyi büyütmeli, Tristan" diyordu.

Tristan, anlaşılabilir bir üzüntüye kapılmıştı ve müthiş ihtiyarladığını duyuyordu"Bu evin sadece bir eşyasıyım sanki, âdeta bir mobilyası" diyordu içinden. Ve sokaktan, Luisa'nın yatak odasına ait ve artık hiç bir çiçek saksısının süslenmediği balkona bakıyordu.

Bir gün karısına: "Balkona yine çiçek koysak" demeye kalktı. "Burada markiden başka çiçek olmaz" cevabını aldı.

Zavallı adam, oğlundan ancak marki kelimesiyle bahsedilmesine çok üzülüyordu. Evden kaçıyor, sık sık katedrale sığınıyordu. Yahut nereye gideceğini bilmeden sokağa çıkıyordu. Ve karısının nereye gittiğini sormayı, bir kere olsun aklına getirmeyişi, ona en fazla azap veren şey oluyordu. Luisa, ölüme mahkûm olduğu ve hayatının damla damla aktığı hissi içindeydi.

"İnececik bir su şeridi gibi ömrüm akıyor," diyordu, "kanımın hafiflediğini duyuyorum, hep beynim uğulduyor; eğer hâlâ yaşıyorsam, azar azar eriyorum da ondan. Bundan acı çekiyor ve buna esef ediyorsam, sırf onun için, küçük için... Bu güneşsiz evde yaşamak ne de üzüntülü. Tristan, bana güneş hürriyet ve sevinç getireceksin diye düşünmüştüm, ama hayır, bana küçük markiden başka birşey bahşetmedin. Gel, ver onu bana."

Ve çocuğu öpücüklere boğuyor, uzun uzun, ateşli ateşli öpüyor ve bu sırada bütün vücudu titriyordu. Ve birbirleriyle konuşuyorlardı, ama karı koca arasına buzdan bir sükût duvarı inmişti. Kalplerini ve ruhlarını en çok kıvrandıran ve işkenceye sokan şeyden bahsetmiyorlardı hiç.

Luisa son saatinin çalmak üzere olduğunu hissedince buz gibi elini çocuğun, küçük Rodrigo'nun alnına koydu ve çocuğun babasına: "Markiye iyi bak. Kendini marki için feda et. Kardeşime de söyle onu affediyorum." dedi.

Tristan: "Ya beni?" diye inledi.

"Seni mi? Seni affetmeye lüzum görmüyorum!" Kelimeler, korkunç bir idam hükmü gibi, zavallı Tristan'ın üzerine çöktü. Konuşmalarından az sonra Tristan'ın karısı öldü.

*

Karısından genç yaşında dul kalmış, oğlu markiye ait önemli bir servetin sahibi ve güneş ışığının hiç girmediği bu kasvetli evin bir mahpusu Tristan, ancak bir kaç sene öncesine gittiği halde, kendisine sonsuz uzaklarda bulunduğu hissini veren hâtıraların takibine uğradı. Ölü saatlerini, konağın arka tarafındaki balkonda, sarmaşıklığa dalarak, kendini, ırmağın sınırlısına bırakarak geçiriyordu. Çok geçmeden tekrar préférence gecelerini açtı; söylendiğine göre ölen markinin evrakına bakmak ve bıraktığı vasiyetnameyi gözden geçirmek için aile sırdaşıyle birlikte uzun zaman bir odaya kapanıp kalıyordu.

Derken günün birinde bütün Lorenza şehrinin hararetle konuştuğu Olay; Tristan'ın birkaç günlük bir kaybolmadan sonra ansızın baldızı ve artık yeni karısıyle birlikte konağa dönüşü oldu. Baldızı için rahibe oldu dememişler miydi? O halde bu dört yılı nerede ve nasıl geçirmişti?

Carolina pek küstahlaşmıştı şimdi. Bakışlarında çok vakit anlaşılmadık bir mâna parlıyordu, meydan okuyan bir şey vardı. Gelir gelmez ilk önce armanın üstündeki siyah tülü kaldırttı.

"Güneş görsün," diye bağırıyordu, "güneş görsün. sineklerin gelip üstüne konması için bal sıvatmayı pek isterim."

Çok geçmeden sarmaşıkları da söktürdü.

Tristan: "Ama Carolina," diye yalvarıyordu, "bu eski şeylere dokunma."

Çocuk, küçük marki, yeni annesinin şahsındaki düşmanı hemen hissetti. Babasının bütün ricalarına rağmen ona "Anne" demeye bir türlü karar veremiyordu. Hep "Teyze" diyordu, Carolina: "Teyzesi olduğumu ona kim söyledi?" diye soruyordu. "Acaba Mariana mı?"

Tristan: "Bilmiyorum, hanım bilmiyorum" cevabını veriyordu. "Burada, bu evde bilinmez nasıl, her şey aşikârdır."

"Her şey mi?"

"Evet, her şey. Bu ev, bütün sırları açığa vurur."

"Eh, öyleyse susalım."

Konağın içindeki hayat, muazzam ve doymuş bir gerginlikle doluydu. Carolina'nın Tristan'ı alıkoyduğu odadan karı koca, birdebir dışarı çıkıyorlardı. Bu aralık küçük marki, hiçmetçilerin ve okuyup yazmanın temellerini öğretmek üzere her gün eve gelen ve çocuğa dinî bir terbiye vermeye gayret eden bir öğretmenin eline bırakıldı.

Ve yine préférence akşamları başladı; Carolina kocasının yanına oturuyor, oyununa yakından gözcü oluyor ve onu idare ediyordu. Ve oradakiler,elini kocasının eli üstüne koymak için onun, nasıl daima bir fırsat kolladığını ve nasıl boyuna kocasının koluna dayandığını görüyorlardı. Doğurmasına az kala Carolina ona: "Tristan," dedi, "vakit geldi." Artık yalnız erkeğiyle beraber dışarı çıkıyor, meydan okuyan bir bakışla sokaklarda gezinirken kocası, onu koltuğundan tutuyordu.

*

Carolina'nın doğurması gayet azaplı oldu. Olaya karşı

isyan eder gibiydi. Çocuk doğunca görmek istemedi. Bir kız, biçare, cılız bir mahlûk olduğunu söyledikleri vakit, gayret hissiz: "Evet, bu bizim cezamız." dedi sade. Zavallı mahlûk, çok geçmeden ağır hastalanıp da ölüm döşeğine düşünce annesi: "Evet, evet, yaşayacağına!" dedi.

Bundan bir kaç sene sonra Carolina, yeğeni küçük markiye: "Pek yalnızsın," dedi. "Sana bir arkadaş lâzım. Bunun için babanla ben eve bir yeğen, anasız babasız bir çocuk, bir yetim getirmeye karar verdik."

Bu sırada artık on yaşında bulunan ve olgunluğunu erken idrak etmiş melânkolik ve hastalıklı bir çocuk olan marki, düşüncelere daldı.

Sonra öteki, o rahatını kaçıran yetim, sahneye çıkınca küçük marki, derhal müdafaaya geçti ve bütün Lorenza şehri, uzun zaman bu olağanüstü olaydan başka bir şeyin lâfını etmedi. Herkes, dünyaya erkek evlât getiremiyen Carolina'nın öbür çocuğu kardeşinin çocuğunu ezmek ve üzmek için bir evlâtlık aldığı kanatini besliyordu.

İki çocuk, ilk andan itibaren birbirlerini düşman bildiler, çünkü biri, sesini biraz yükseltti mi öbürü ondan aşağı kalmıyordu. Pedrito, Rodriguin'e: "Yoksa markiyim diye benden çok hükmün olacağını mı sanıyorsun?... Daha canımı sıkarsan giderim, yalnız kalırsın" diyordu.

"Beni yalnız bırak, ben de bunu istiyorum zaten, kendi evine git."

Ama bu anda Carolina içeri giriyor ve ikisinin de susmasını, sessiz sessiz birbirlerine bakışmaları için "Çocuklar!" demesi kâfi geliyordu.

Bir gün Pedrito, Tristan'a: "Dayı," dedi (ona hep dayı diyordu), "buradan gitmek istiyorum. teyzelerime gideceğim,

Rodriguen'e artık tahammül edemiyorum. Bana hep, uşağı olmam için burada bulunduğumu duyurmak istiyor."

"Sabret, Pedrin, sabret, bak, ben de sabırlı olmalı değil miyim?" Ve çocuğun başını ellerine aldı, dudaklarına götürdü ve ağladı, içinden uzun uzun ve sessiz sessiz ağladı.

Çocuk, bu yaşların merhamet yaşları olduğunu galiba hissetti ve o da küçük markinin zavallı babasına, biçare adama derin bir acıma duydu.

Ağlamayan biri varsa Carolina'dır.

*

Ve günün birinde kan koca, birbirlerine yaslanmış birbirlerine sarılmış, sedirde oturdukları ve odanın loş boşluğuna daldıkları bir sırada, dışarıda bir kavgadan çıkmışa benzeyen bir gürültü duydular. Derken iki çocuk, heyecan ve kan ter içinde odaya girdiler. Pedrito: "Gidiyorum, gidiyorum" diye bağırıyordu.

"Git, git, gelme bir daha evime" diyordu Rodriguin.

Carolina, Pedrito'nun kanayan burnunu görünce dişi bir aslan gibi yerinden fırladı ve: "Oğlum oğlum!" diye haykırarak ona doğru koştu. Sonra küçük markiye döndü ve yüzüne tükürür gibi:

"Kardeş katili!" diye bağırdı.

Olanca kuvvetiyle gözlerini açarak küçük marki: "Kardeş katili mi? O behim kardeşim mi?" diye sordu.

Carolina bir an durakladı, sonra eliyle kalbini tuttu ve kısık bir sesle: "Benim oğlum." dedi.

Kocası: "Carolina" diye inledi.

"Öyle ya," diye küçük marki devam etti,"oğlun olduğunu sezmiştim. Zaten herkes de bunu söylüyor. Bilmediğimiz şey; babasının kim olduğu, hem acaba babası var mı?" Bu sözleri duyunca Carolina doğruldu, gözleri alev saçıyor, dudakları titriyordu. Oğlu Pedrito'yu kolundan tuttu, kendine çekti, dizleri arasına aldı, hızla bağrına bastı, kocasına sert sert baktı ve haykırdı:

"Babası mı? Markinin babası olan sen, söyle, Luisa'nın oğluna, kardeşimin oğluna, Lumbria markisi Don Rodrigo Suarez de Tejeda'nın torununa söyle; Pedrito'nun babasının kim olduğunu söyle. Söyle ona, duyuyor musun, söyle ona, çünkü bunu ona sen söylemezsen ben söylerim. Ona söyle."

Tristan, gözlerinde yaşlar, yalvarırcasına: "Carolina" dedi.

"Ona söyle, asıl Lumbri markisinin kim olduğunu ona söyle."

"Bana söylemesine lüzum yok!" didi çocuk.

"İyi öyleyse, işte budur marki, sen değil bu; senden önce doğan, hakikî vâris olan, benim doğurduğum ve senin babanın evet senin babanın dölü bu çocuk, kendi çocuğum... Armaya gelince, armayı indirteceğim, marki olarak kendi oğlumu kabul ettireceğim."

Sonra hizmetçilere seslendi ve yerinde oturup, ikinci bir çocukluğun uyuşukluğunda yaşıyor gibi uyuklayan markizi de çağırdı ve hepsini karşısına toplayınca ikişer ikişer bütün balkon kapılarını açtırdı ve sonra yüksek bir sesle emin ve sakin konuştu:

"Marki budur, asıl Lumbria markisi,'hakikî vâris. Benim oğlumdur, kız Kardeşimle evlenmelerinden bir ay sonra Tristan'dan, şimdi saklanarak ağlayan Tristan'dan olan oğlum. Pederim Lumbria markisi cenapları, beni prensiplerine kurban etti; benim gibi belki kardeşimin de şerefi lekelendi."

"Carolina!" diye inliyordu kocası."

"Sus, çünkü bugün her şey açığa çıkmalıdır. Senin oğlun, sizin oğlunuz, oğlumuzun mavi kanını, hayır, kırmızı kanını (x) oğlumuzun, kendi oğlumun kırmızı kanını çaldı."

Odanın bir köşesinde bir koltuğa büzülen kalmış markiz, şikâyetli bir sesle: "Allah aşkına, bu ne gürültü!" dedi.

"Ve şimdi," hizmetçilere dönerek, Carolina devam etti, "şimdi gidin de burada olup bitenleri bütün şehre anlatın; bütün meydanlarda, avlularda, çeşme başlarında burada işittiklerinizi ilân edin. Bunu herkes bilsin, herkes armamızın üstündeki lekeyi öğrensin."

"Şehir biliyor zaten..." diye Mariana mırıldandı.

"Nasıl?" Carolina, bağırdı.

"Evet hanımcığım, elbette, herkes bundan bahsediyor..."

Bilinen bir sırrı saklamak, hiç kimse için muamma olmayan bir muammayı gizlemek, zevahiri kurtarmak için mi böyle yaşadık, Tristan? Ne sefalet, ne büyük sefalet, işte olup olacağı. Çabuk açın bu balkonları, ışıklar, sokağın tozu ve sinekler içeri dolsun; yarın da armayı kaldırsınlar. Bütün balkonlar çiçek saksılarıyle süslensin, büyük bir eğlenti düzenleyelim de bütün şehir halkını, asıl halkı çağıralım. Ama durum -asıl günah öbür çocuğun senin oğlun kabul etmek olduğu halde, babamın sırdaşının günah çocuğu adını taktığı kendi oğlumun, senin oğlunun, yani bizim oğlumuzun Lumbria markisi tanınacağı günde olsun bu eğlenti."

Zavallı Rodriguin'i, salonun bir köşesinde yerden kaldırdılar. Sıtmadan sarsılmış gibi solgundu gayet ve babasıyla kardeşini görmek istemedi.

"Onu bir okutma yurduna koyalım." diye karar verdi Carolina.

(x)Mavi kan asalet anlamına gelir. Kırmızı kan deyimiyle de asaletsizlik, soysuzluk kastediliyor.(B.N.)

Bütün Lorenza şehrinde yalnız, Carolina'nın plânlarını gerçekleştirmesini mümkün kılan cidden erkekçe enerjisi konuşuluyordu. Carolina, her gün kocasının kolunda sokağa çıkıyor ve kocasını yanında bir esir gibi sürüklüyordu. Öbür tarafında, elinden tuttuğu, gençliğinin çocuğu gidiyordu. Konaktaki bütün balkon kapılarının ardına kadar açık olmasına dikkat ediyordu, ve güneş, koltukların atlasını solduruyor ve ışıkları, hattâ duvarda asılı atalarının tablolarına düşüyordu. Her akşam, davetini reddetmiye cesaret gösteremiyen préférence partisi misafirlerinin ziyaretlerini kabul ediyor ve kocası Tristan'ın yanında otırarak onu kâğıtlariyle oynuyordu. Ve misafirlerin yanında onu okşuyor, yavaşça yanağına vuruyor ve: "Ne biçare adamsın, Tristan!" diyordu. Ve ötekilere dönerek devam edi- yordu: "Zavallı kocam, yalnız oynayamaz ki!" Ve onlar gidince kocasına: "Tristan," diyordu, "şu fena... Günah çocuğu oydu asıl, Pedrin'imiz değil... Ama ne yapalım, Pedrin'e bir marki terbiyesi vermeliyiz."

Carolina işi o kadar ileri götürdü ki kocası, Pedrin'i evlenmeden önce yaptığı bu çocuğu hakiki oğlu olarak kabul etdi ve Carolina, daha da ileri gitti, oğlu Pedrin'e marki ünvanını verdirdi. Bütün bunlar olurken Rodriguin, öbür çocuk, bir okulun yurdunda acı ve hiddetten kendini yiyip bitiriyordu.

"En iyisi," diyordu Carolina, "rahiplik mesleğine girsin. Hiç bunu düşündü mü. Tristan. Çünkü sen daha çok rahiplik için yaratılmışsın gibime geliyor, âdeta."

Kocası, yalvaran bir sesle: "Bunu da söylüyorsun, demek Carolina?" diye itiraza kalkıştı.

"Evet, elbet, söylüyorum, Tristan. Bu olayı, babamın sırdaşının, günahımız: marki pedermin, armamızın lekesi dediği şeyi düşünüp te kahretmeye kalkma."

"Günahımız mı diyorsun?"

"Senin günahın değil, Tristan, senin günahın değil. Seni baştan çıkaran ben oldum, ben. O, ıtırlarıyla, saksılarının suyuyla şapkanı ıslatan o, seni bu eve getirdi; ama seni bağlayan ben oldum. Düşün hele, markinin anası ben olmak isterdim; yalnız, ötekini hesaba katmamıştım. Ve öteki kuvvetliydi, benden daha kuvvetli. İstedim ki ona karşı kendini müdafaa edesin, ama yapamadın: ona karşı kendini koruyamadın..."

"Fakat Carolina..."

"Evet, evet, olayın nasıl cereyan ettiği biliyorum; biliyorum: etin çok zayıftı daima. Ve senin günahın kendini, onunla evlenmeye terketmek oldu. Günahın buydu senin. Ne acılar çektim, senin yüzünden! Ama biliyordum ki Luisa, kardeşim, senin ihanetini, senin rezaletini kaldıramıyacaktır. Ve bekledim, oğlumu büyütürken sakin, bekledim. Çocukla benim aramada bu korkunç sır varken çocuğu büyütmek, ne demektir, bilirsin. Evet, onu öç almak için büyüttüm. Ve onun, sana, babasına..."

"Lânet etmesi için."

"Hayır, lânet değil, acaba ben sana lânet mi ediyorum?"

"Başka ne yapıyorsun?"

"Sana acıyorum. Sen benim etimi, onunla beraber bende veraset hakkına schip olmanın gururunu uyandırdın. Ve bir erkek, düpedüz, babamın aracılığı olmadan bana yaklaşamadığı için... Çünkü ben, kardeşim gibi balkona dayanamaz ve gülümseyerek sokağa bakamazdım ki... Ve eve kabasaba köylü ve çiftçilerden, kalpleri bakımından kaza köylü olan şu préférence partisi efendilerinden başka erkek gelmediği için... Ve sen gelince sana duyurdum ki ben kardeşim değil ben, dişiyim. Nasıl düştüğümüzü sana hatırlatayım mı?"

"Hayır, Carolina, Allah aşkına, hayır."

"Evet, sana bunu hatırlatmamak, galiba daha iyi; çünkü sen düşmüş bir adamsın Neden rahiplik için yaratılmış dediğimi anlıyor musun şimdi? Ama yok, sen beni, Don Pedro İbanyez del Gamonel Suarez de Tejeda'nın anası yapmak için yaratıldın. Bu çocuktan ben, bir adam yaratacağım. Ve ben, taştan değil bronzdan bir anma yaptıracağım. Taş olanı indirip bronzdan bir başkasını koyduracağım. Üzerinde kırmızı bir leke olacak; kardeşinin üvey kardeşinin, senin ikinci oğlunun, zillet çocuğunun, günah çocuğunun akıttığı al kan gibi kırmızı bir leke, akıttığı kan gibi benim kendi kanım gibi, senin akıttığın kan gibi kırmızı. Üzülme "-ve bunu söylerken elini kocasının başına koydu." Kahırlanma, Tristan, kocacığım... Buraya bak, babamın tablosuna bak ve söyle, onu ölürken görmüştün sen; babam, ikinci torununu, Markiyi görseydi, ne derdi acaba? Ve sana oğlumu, Luisa'nın oğlu yerine kendi oğlumu buraya getirttim. Ve bronz armaya bir yakut koyduracağım; güneşte parıldıyacak bir yakut. Bu evde taze kan, kızıl kan olmaz mı sanıyordunuz, yalnız mavi kan mı olur? Şimdi, Tristan oğlumuz marki kızıl kanla uyusun biz de yatalım, haydi."

Tristan, yüzyılların yükü altındaymış gibi başını önüne eğdi.

AŞKIN HÜCUMU

Bu kadar lâfı edilen, şairlerin hemen biricik konusu olan aşk nedir acaba? diye düşünüyordu Anastasio. Çünkü o, âşıkların aşk dediklerine benzer bir şey hissetmemişti ömründe. Sadece bir kuruntu muydu aşk, yoksa zayıf kimselerin hayatlarındaki boşluğa veya kaçınılmaz can sıkıntısına karşı korunmak için kullandıkları itibarî bir yalan mı? Anastasio'nun duygusuna göre hayattan daha boş, daha sıkıntılı, daha anlamsız, daha saçma bir şey olamazdı çünkü.

Zavallı Anastasio acımacak bir hayat sürüyordu; bomboş ve gayesiz bir hayat sürüyordu ve içinde zayıf bir ümit, zayıflığına rağmen bütün hayat kırıklıklarına meydan okuyan bir ümit taşımayıp da sonunda elbet bir gün aşkın kendisine geleceğinden emin olmasaydı şimdiye kadar yüz kere canına kıyardı şüphesiz. Ve Anastasio boyuna seyahate çıkıyor, aşkı aramaya yollara düşüyor, bir yol kavşağında ansızın aşkın hücumuna uğrayacağına inanıyordu âdeta.

Mütevazi, ama ona yetip de artan bir servetin sahibi olduğu için ne para, ne şöhret, ne şeref hırsı taşıyor, ne de mevki, ikbal peşinde koşuyordu. İnsanları, kuvvetlerinin geliştirilmesine sevkeden nedenlerden hiçbiri ona kendi enerjisini dağıtmaya değer görünmüyor; ne bilimde, sanatta, ne de siyaset hayatında öldürücü can sıkıntılarına en ufak bir teselli bulamıyordu. Ve

Anastasio, geçireceği son tecrübeyi, aşkı beklerken "Davud oğlu Vaiz'in Sözleri" ni okuyordu.

İsim yapmış erotik yazarların hepsini, seksüel aşk çözümleyicilerini incelemek gelmişti aklına; aşk romanı namına her ne varsa hepsini okuduktan sonra henüz tam erkek olmamışlarla, bir bakıma artık erkek olmaktan çıkmışlar için yazılmış o pek biçare eserlere kadar indi; baldırbacak edebiyatının en azgın örneklerine kadar alçaldı. Tabii bütün bunlarda aşk adına bulduğu şey, hemen hemen bir hiçten ibaret kaldı.

Ve Anastasio'nun eti kanı günahta yüzde yüz bir erkekten başka türlü olduğu da sanılmasın hani! Başka erkekler nasılsa o da öyleydi işte; ama aşkı hissetmemişti, aradaki fark işte buydu sadece. Heyecanın temeli olan kadına ait hemen hiçbir hâtıranın kalmadığı gelip geçici bir kan tazyikine aşk diyebilmek imkânsızdı doğrusu. Bu heyecandan korkunç bir intikam Tanrısı, bir hayat tesellisi, her şeye kadir bir gönül Tanrıçası yaratmak Anastasio'ya bir cürümden farksız görünüyordu. Ona göre oburluğa bir kudsiyet vermekten ayrı bir şey değildi bu. Hazım hakkında bir şiir, küfür değil de nedir?

Hayır, zavallı Anastasio için şu dünyada aşk yoktu hâsılı. Anastasio, Tristan'la Isolde efsanesini okudu, bir daha okudu. Portekizli Camilo Castello Branco'nun o korkunç romanı "A mulher fatal" Anastasio'yu derin derin düşündürdü. "Ben de mi böyle olacağım?" diye düşündü. "Meşum kadın, aşkı hiç düşünmediğim bir anda peşinden mi sürükleyecek beni?" Ve Anastasio, bu kaderi aramaya seyahat üstüne seyahate çıktı.

"Bir gün gelecek ki," divordu içinden. "Aşkı bulacağım diye beslediğim o cılız ümit de sönüp gidecek bir gün! Ya gençliğimi yahut hiç değilse olgunluk çağımı anlayıp tadamadan ihtiyarlık gelip çatarsa nice olur benim halim? Ya gün gelip de ne yaşadım, ne de bundan sonra yaşayabileceğim demem gerekirse? Ben korkunç bir şanssızlığın mı kurbanıyım, yoksa

bütün insanlar birlik olmuşlar da yalan mı söylüyorlar?" Ve Anastasio, kötümser oldu.

O güne kadar ne bir kadın onun gönlünde bir aşk uyandırmıştı, ne de o bir kadının gönlünde bir aşk uyandırmış olduğunu biliyordu. Ona göre işin asıl korkunç tarafı, sevilmemiş olmaktan çok sevememiş olmaktı şüphesiz; aşk şairlerin terennüm ettikleri şeyse şayet! Peki, Anastasio, o güne kadar bir kadın kalbinde bir gizli sevda ateşi tutuşturmamış olduğunu nerden biliyordu? Güzel bir heykel de aşkı tahrik edebilirdi pekâlâ! Bir heykel olarak bakılırsa cidden güzeldi Anastasio. İçerinde esrarlı bir ateş yanan o siyah gözleri, arzuyla dolu bir can sıkıntısının bezgin derinliklerinden bakıyor gibiydi. Acıklı bir susuzluk duyuyormuşçasına hafif aralıktı, ağzı. Halinde tavrında korkunç kaderine karşı bir ürperiş vardı âdeta.

Ve Anastasio ümitsiz, perişan boyuna seyahat ediyor, ordan oraya kaçıyordu. Tabiatın sanatın harikalarına bir göz atıp geçiyor, sanki şöyle demek istiyordu: "Bütün bunlar neye yarar?"

Sonbaharda aydınlık, sessiz bir öğle üstü. Sararmış yapraklar ağaçlardan kopup ılık, hafif rüzgârda çayırlardaki çimenlerin arasına düşüyordu. Güneş yavaş yavaş kopup parçalanan bir bulut kümesi gerisine gizlenmişti. Anastasio, pencereden kayıp giden tepeleri seyrediyordu. Trenin bir öğlen yemeği yemeye yetecek kadar oyalandığı Aliseda'da vagondan indi; bavullar, valizlerle dolu istasyonun yemek salonuna gitti.

Dalgın dalgın oturdu, çorbayı bekledi. Başını kaldırıp da bakışlarını yolcu dizlerinde üstünkörü gezdirince bir kadın gördü; kadın o sırada büyücek, terütaze ağzına bir elma dilimi götürüyordu. İkisi de göz göze geldiler ve sarardılar. Karşılıklı sarardıkları görünce daha da sarardılar. Göğüsleri kalkıp kalkıp iniyordu. Anastasio, vücudunun ağırlaştığını duyuyor, uzuvlarını saran soğuk bir karıncalanmadan rahatsız oluyordu.

Kadın, başını sağ omuzuna dayamıştı, bir baş dönmesine tutulmuş gibiydi âdeta. Çevresinde olan şeyler içinde artık bir onu gören, yemek salonunda başka her ne varsa gözlerinden silinip gittiğini hisseden Anastasio ayağa kalktı, titriyerek ona yaklaştı; kurumuş, susuzluktan kavuşulmuş, titrek bir sesle kadının kulağına fısıldadı:

"Neniz var? Rahatsız mısınız?"

"Bir şeyim yok, hayır, teşekkür ederim... Bir şey değil!"

"Müsaade buyurun!" Ve Anastasio, titreyen parmaklarıyla, nabzına bakmak için, genç kadının bileğini tuttu.

O anda birinden ötekine bir ateş seli boşandı sanki. Birbirlerinin sıcaklığını hissettiler. Yanakları alev gibi yanıyordu.

"Ateşiniz var..." diye kekeledi Anastasio, ancak işitilebilir bir fısıltı halinde.

Bir başka dünyadan, geliyora benzeyen bir sesle, cevap verdi kadın: "Ateş bana senden geçti!"

Anastasio oturmak zorunda kaldı. Çılgınca çarpan kalbinin ağırlığı altında dizlerinde derman kalmamıştı.

Adeta otomatik bir sesle: "Yolculuğa devam edemezsiniz." dedi Anastasio.

"Evet, ben burda kalacağım!" cevabını verdi kadın.

"Biz burada kalacağız!" diye düzeltti Anastasio.

"Evet, biz... Ve ben sana anlatacağım! Her şeyi anlatacağım!" diye ilâve etti kadın.

Valizlerini aldılar, bir arabaya bindiler, istasyona beş kilometre uzaktaki Aliseda'ya gittiler. Ve arabada karşı karşıya oturmuş, diz dize sıkışmış, bakışları iç içe geçmiş bir halde

kadın, Anastasio'nun ellerini avuçlarına aldı ve ona kendi hikayesini anlattı. Bu Anastasio'nun kendi hikâyesiydi, tıpatıp aynı hikâye! Kadın da aşka seyahat ediyordu. Kadın da aşkı itibarî bir yalan, hayatın sıkıntısını gidermek için bulunmuş bir çare olarak görüyordu.

Karşılıklı itiraflarda bulundular; birbirlerine içlerini döktükçe kalbleri o nisbette sükûna kavuştu. İlk ânın acıklı perişanlığını kurtuluşa benzer bir büyük gönül rahatlığı takibetti. Birbirlerini çoktan beri, daha doğmadan önce tanıyorlardı sanki; ama bir taraftan da geçmiş günlere ait bütün hâtıralar hâfızalarından silinmişti; zamansız, ebedî bir "şimdi" içinde yaşıyor gibiydiler.

"Ah ben seni neden daha önce görmedim, Eleuteria!" dedi Anastasio.

"Niçin böyle söylüyorsun Anastasio?" diye cevap verdi Eleuteria. "Birbirimizi daha önce görmemiş olmamız, daha iyi!"

"Ya kaybettiğimiz zaman?"

"Birbirimizi aramakta harcadığımız, beklemekle, özlemekle geçirdiğimiz zaman, sence kaybolmuş bir zaman mı?"

"Ben seni bulmaktan yana bütün ümidimi kesmiştim artık..."

"Hayır! Ümidini sahiden kesmiş olsaydın intihar ederdin."

"Doğru!"

"Ben de aynı şeyi yapardım."

"Ama şimdi Eleuteria, bu günden itibaren..."

"Gelecekten bahsetme Anastasio, sana şimdi kâfî değil mi?"

İkisi de sustular. Sarıldıkları büyü içinde dipsiz derinliklerde akan suların garip şırıltısı işitiliyordu. Acıklı, durgun satıhta yüzen şey ne bir sevinçti, ne de bir haz.

"Geleceği düşünmeyelim!" diye söze başladı kadın, yeniden. "Geçmişi de kaza. İkisini de unutalım daha iyi. Birbirimizi bulduk, aşkı bulduk, bu yeter bize. Ece Anastasio, şairler hakkında düşünceen nedir şimdi?"

"Onlar yalancıymışlar Eleuteria, hepsi de yalancı. Fakat eskiden zannettiğim gibi değil, bir başka şekilde yalancı hepsi. Ne olursa olsun hepsi de yalancı! Aşk onların terennüm ettikleri şey değil..."

"haklısın Anastasio! Aşkın terennüm edilemeyeceğini ben şimdi hissediyorum."

Tekrar bir sessizlik başladı, uzun süren bir sessizlik; el ele tutuşmuş, kaderlerindeki esrarı derinlerde arıyormuşçasına göz göze bakışarak bu sessizliği yaşadılar. Sonra titremiye başladılar.

"Titriyorsun Anastasio?"

"Ya sen, Eleuteria?"

"İkimiz de titriyoruz."

"Neden."

"Saadetten."

"Evet, bu saadet korkunç bir şey; ben bunu dayanabilecek miyim acaba?"

"Daha iyi ya! Bu demektir ki saadetimiz bizden daha kuvvetli."

Dermeçatma bir otelin küflü bir odasına kapandılar. Ertesi

günün tamamını, daha ertesi günün bir kısmını bu odada geçirdiler. Sağ mıdırlar, öldüler mi, dışarıya ses seda sızmıyordu. sonunda otelci huylandı, vuruşlarına bir cevap alamayınca kapılarını kırıp odalarına girdi. Otelci onları yan yana, soğuk ve kar gibi beyaz, yatakta çıplak yatar buldu. Çağırdığı doktor intihar etmediklerini, kalp sektesinden öldüklerini söyledi.

"Nasıl, ikisi de mi?" diye haykırdı otelci.

"İkisi de!" diye cevap verdi doktor.

"Demek bulaşıcı..." Ve otelci, kalbinin bulunduğunu tahmin ettiği sol göğüsünü tuttu. Otelinin adı kötüye çıkmasın diye olayı örtbas etmeye çalıştı ve her ihtimale karşı odayı tütsülemelerini emretti.

Her iki ölünün kimlikleri tesbit edilemedi. İkisini de mezarlığa götürdüler, nasıl buldularsa öyle, çıplak ve beraber, bir mezara gömdüler; üzerlerini toprakla örttüler. Bu topraktan otlar bitti, bu otlara yağmur düştü. Onları ölüme sürükleyen gökyüzü, mezarları başında ağlıyan tek kişi oldu.

Aliseda otelcisi, bu inanılmaz olay karşısında çeşitli tahminler yürüttü: "Yaşadığımız şu hayatta neler olmuyor, neler!" dedi, sosyal-sıhhî bir karakter taşıyan şu sonuca vardı: "Ah bu balaylan! İki kalp hastasının evlenmesini yasak etmeli, yasak!"

SESSİZLİK MAĞARASI

Uzak bir krallığın ortasında büyük ve gür bir orman vardı; o her zaman yeşil, sık yaprakların süsleri içinde daima pırıl pırıl, cins ağaçlarla dolu bir orman. Sonbahar onları hiçbir zaman sarıya boyamadığı için, bu yaprakların, ilkbaharlarda yeni bir açıkyeşile bürünmelerine de gerek kalmıyordu. Toprağı örten çimenleri ısıtmaya, sık fidanlar arasından yol bulup da geçemiyordu güneş; ağaçların yaprakları bu derece iç içe girmişti. Vahşi hayvanlardan yana tehlikesiz olan bu ormanda sayısız dereler akardı. Bu derelerin yanısıra, gelip geçenlerin açtıkları, hemen hepsi de bu derelerin yönünde giden birçok patikalar uzanır, bütün bu yollar ormanın ortasındaki bir alana çıkardı.

Bu ormana hiç yağmur yağdığını hatırlayan bulunmadığı gibi, gayet yaygın, halkın hâfızasında devamlı olarak yaşayan çok eski bir rivayete göre bu alanın hakikaten tek yağmur damlasıyla ıslandığı da olmamıştı. Hattâ fırtına koptuğu zaman -o memlekette fırtına bindebir olur.- bu esrarengiz alanın gökyüzü yağmuruyla ıslanmaması için, üzerindeki kara, korkunç bulutlarda birdenbire bir delik beliriyordu sanki... İşte bu alanın ortasında bir mağara vardı.

Bir kaya ağzıydı bu mağara, taştan bir oyuk. Dar, çok dik fakat rahat bir patikadan gidiliyordu bu mağaraya. Patika kıvrıla kıvrıla aşağılara iniyor, mağaraya şöyle böyle iki yüz adım kala bir kavis çizerek dışarı fırlamış, kocaman bir kayayı dönüyor, sonra da derinlerde kayboluyordu.

Dönemecin ötesinede, uçurumun dibinde ne olduğunu kimse bilmediği gibi bilmezdi de! Bu yolu yürüyenlerden hiçbiri, ne bir daha geri gelmiş, ne de sonlarını tahmine yarayacak bir ipucu, bir nişan bırakmıştı. Çocuklar, gençler, güçlü kuvvetli erkekler bu patikadan aşağı inmişlerdi; kadınlar, ihtiyarlar, akıllılar, deliler, yaslılar, sevinçliler inmişlerdi; ama hiçbirinden içerde, mağarada ne olup ne bittiği hakkında bir ses, bir haber alınamamıştı. Dönemecin başladığı yeri geçer geçmez hepsi kayıplara karışmışlardı. Ne bir düşme gürültüsü, ne bir feryat, ne bir inilti yahut ne de bir iç çekiş, onların başlarına gelenleri açığa vurmamış; mutlak, tam bir sessizlik içinde eriyip gitmişlerdi.

Fakat mağarayı kuşatan bu sessizlik, dindirilemez bir özleyişle oraya çekilen varlığı, mağaranın içine aldıktan sonra başlıyordu. Öteki mevsimlerde değil de bilhassa sonbaharda belli günlerde, hattâ belli saatlerde, gün kavuşurken, mağaranın derinliklerinden doğru etrafa esrarengiz bir musiki yayılıyor; duyulan bu seslerden aynı zamanda uyuşturucu bir koku, bir başka âlemin soluğu yükseliyordu. Uzun bir kafile halinde yapılan bir katolik ayininin uzaktan uzağa ilâhileri duyuluyordu sanki; bir büyük insan kalabalığının uzatılarak söylenen, mahzun ve şikâyetli ilâhileri! Bu uzak, makamlı sızlanışlar, gayet tatlı, yatıştırıcı bir melânkoliyle doluydu şu var ki.. Mağaranın dolaylarında durmadan kaynaşan topluluktan birçokları, bu esrarengiz musikiyi duydular mı onun büyüsüne kapıldıklarını hissediyor, uçurumdan aşağı iniyorlardı.

Mağaradaki sırrı sözmek maksadıyla birçok tecrübeler yapılmıştı. Adamın biri beline bir halat bağlatmış, aşağıya inin-

ce halatı çekerek yukardakilere bir işaret vermeyi düşünmüştü. Ama ne zaman bu tecrübe yapılmak istense sonunda yukarıya ucu bomboş sallanan halat çekiliyor, halatın sonunda ne deminki bağlı insan, ne de ondan bir nişan bulunuyordu. Bir başka sefer birisi beline kalın bir demir kuşak perçinletti; çelik bir zincire kenetlenmişti kuşak; ama zincirle kuşağı yukarı çektikleri vakit kuşağın içinde kimseyi bulamadılar. Adamın böyle ansızın kuşaktan sıyrıla kadem basıp gitmesi, hiç olacak şey miydi? Yine bir başka sefer adamın biri bir dostunun cesedini sırtlayarak uçuruma indi. -Mağaranın, ölüleri kabul edip etmeyeceğini anlamak istiyorlardı.- Fakat ceset ertesi gün, dönemecinin başladığı yerde bulundu, cesedi götürenin ise yerinde yeller esiyordu; her zaman olduğu gibi bu defa da hiçbir haber alınamadı gidenden. Bu olaydan sonra, mağaranın yalnız dirileri kabul ettiğinde kimsenin şüphesi kalmadı.

Bir başka tecrübe daha yapıldı, mağaraya hayvanlar sürüldü. Fakat bu hayvanlar çok geçmeden geri geldiler. Pek ürkmüş, çok sarsılmışa benziyorlardı; yaşadıkları müddetçe bu hayvanların ne bir ses ettikleri, ne de bağırdıkları görüldü. Aşağıdan dilsiz dönmüşlerdi. Mağaradan dönüp gelen bir hayvan ömrü boyunca artık havlamıyor, miyavlamıyor, böğürmüyor, bağırmıyor, gıdaklamıyordu. Bir kurbağanın, bir farenin, bir kertenkelenin, bir sincek veya sivrisineğin mağaraya girdiği görülmüş şey değildi kendiliğinden.

Sık sık bir başka tecrübeye daha başvurulmuştu. Birçok kimseler el ele tutuşmuşlar, mağaraya bu şekilde yaklaşmışlardı. O zaman da şöyle oluyordu: Birinci adam dönemece varıp da dönemeci geçince, sırada ikinci onun elini ne kadar sımsıkı tutarsa tutsun arkadaşından ansızın kopup ayrılıyor, sessizce uçurumda kaybolup gidiyordu. Bazan da bütün o insan zinciri, uçurumda hep birden gözden siliniyordu.

Bu esrarengiz ve yankılı mağaraya her cinsten insan dalmıştı. Bir keresinde mağaradaki sırra mağlûp olarak, bir aile

babası, aşağıya inmişti. Az sonra oyuğun üzerine çocukları eğilmişler, "Baba, baba!" diye seslenmişler, sonra babaları gibi çocuklar da gözden kaybolmuşlardı. Fakat kralı ve bütün krallığı endişeye en çok sevkeden durum; özellikle sık sık, nişanlı gençlerin, yeni evlilerin mağarada kayboluşlarıydı şüphesiz. Bu mağara, düğün seyahatine çıkmışlar için özellikle rağbet gören bir hedefti aslında; ama aslâ dönüşü yoktu bu yolculuğun. Ve krallık çok genişti, on taneden az çocuklu aileler tek tüktü gerçi, fakat genç çiftlerin durmadan yitirilmesi, devleti idare edenleri bir hayli telâşa düşürüyordu.

Derin bir saygı ve çekinme duygusu, bu memleketin krallarını, mağarayı ziyaret yasağı çıkarmaktan, o güne kadar alıkoymuştu. Hattâ bir seferinde şöyle olmuş, kralın biri mağaraya dalıp gitmiş, ondan sonra da bir ikincisi daha oraya yanaşmamıştı. Ama bu esrarengiz tılsım, zamanla öylesine büyüdü ki sonunda ister istemez mağaraya inen geçide, mağaraya yaklaşacak kimseyi aşağı bırakmamak için zor kullanacak bir nöbetçi dikilmesine karar verildi. Ne çare ki bu tedbir daima, sonunda şeytana uyduğu için, nöbetçinin uçurumda kaybolmasıyla sonuçlanıyor, nöbetçilerle birlikte mağaradan içeri girilmesine engel olmak isteyen başkaları da hep birden ortadan silinip gidiyorlardı.

İntihar edenlerin başına gelenler de garipti gayet. Aslında bakılırsa bu krallıkta kendi canına kendi kıyanların bulunmaması gerekirdi. Çünkü yaşamaktan iğrenen veya korkanlar, kendilerini öldürecekleri yerde uçuruma aşağı iniversinlerdi, kâfi. Fakat hiç de böyle değildi bu iş. Daha çok; bağrında esrarengiz mağarayı barındıran o memlekette intiharların sayısı büyük bir yekûn tutuyor, bu intiharların çoğu da mağaraya inen geçidin hemen başında meydana geliyordu. Evet, hattâ intihar edenlerin genellikle, mağaraya inmeye niyetlenip de sonradan netameli geçide birkaç adım kala dönmüş insanlar oldukları görülmüştü. Bir defasında çok azaplı, müzmin bir hastalık çeken, acılara artık dayanamaz hale gelen fakir bir adam, kendi

canına kıymıştı. Geriye bir mektup bırakmış, mektubunda mağaraya inmemişse bunun, acılarının orda da devam edeceği korkusundan ileri geldiğini, ebedî ceza endişesiyle orada kendini öldürebilmek imkânını da bulamayacağını yazmıştı. Hükümet bu mağarayı ölüme mahkûm suçluların idamında kullanıyordu. İdam mahkûmlarını asacakları yerde mağaraya inmeye mecbur ediyorlar, mahkûmlar da bunu güle oynaya kabul ediyorlardı. Ama hepsine göre değildi bu. Öyleleri de vardı ki saygıyla karışık bir korkuya kapılıyorlar; geçit başına, mağaraya girmek istemedikleri takdirde, kendilerini ölümle tehdit eden bir sürü okçu konulmuş olmasına rağmen aşağı inmeyi reddediyorlardı. Birkaç kere böyle bir idam mahkûmunun cesedini geçit başından kaldırmaları gerekmiş, mahkûm mağaraya inmektense öldürülmeyi tercih etmişti.

Günün birinde bu krallığa; uzak, bilinmez bir yerden; hakkında varlığından başka bir şey bilinmiyen uzak bir diyardan, bir çocuğun yedeğinde yaşlı ve kör bir dilenci geldi. İhtiyar sadece, krallık halkının zerre kadar ne bildiği, ne bir şey anladığı bir dille, kendi memleketinin diliyle konuşuyordu. Genç rehberiyle konuştuğu zamanlar, söyleştikleri lâflar ne kadar kısa olursa olsun, hiç kimse bunlardan bir mâna çıkaramıyor; çocuk ise krallığın konuştuğu dilde birkaç kelimeyi zorbelâ sökebiliyordu. Arasıra ihtiyar kendi kendine bir şeyler terennüm ediyor; söylediklerini, sonbahar akşamlarında mağaranın içinden yükselen, âdeta uyuşturucu bir kokuyla, bir başka âlemin soluğuyla sarılı bulunan o uzak ve esrarlı seslere benzediği görülüyordu. Mira ve Martha'nın kardeşi Lazarus'un, Hazreti İsa tarafından diriltildikten sonra ikinci hayattaki işine koyulurken söylediği ilâhiyi işitir işitmez ormana gitme, alana varıp mağaraya dalmak için içlerinde şiddetli bir arzu duyuyorlardı.

Derken şöyle oldu: Kör dilenci çocuğun yedeğinde ormandan tarafa yürüdü, alana vardı, buradan da mağaraya giden yola saptı. Kalabalık bir insan yığını arasından kendine bir yol açarak, eli çocuğun elinde, ilerledi; İlâhiler okuyarak uçuruma

aşağı indi. Bir daha geri dönmedi çocuk; köre gelince kör tekrar gün ışığına çıktı. Yüzyıllardan beri geri dönen tek adamdı o. Görmek, hayret etmek için millet etrafını almıştı. Mağaraya girmeden önce nasılsa öyle, yine kör olarak geri dönmüştü. Sözlerinden hiç kimse bir şey anlamıyordu. Ne ses, ne jest, ne de hali tavrı, mağarada neler gördüğü hakkında en ufak bir ipucu vermiyordu. Ormanın gür çalılıları arasında kayboldu, bir daha da onun ne olduğunu kimseciklер öğrenemedi. Fakat dönüşü, bu ilk ve tek hâdise, bir insanın mağaraya girip de geri gelişi; halkın hâfızasında silinmez bir tesir bırakmıştı.

O krallıkta bütün hayat, mağarayı saran sırrın baskısı altındaydı tamamen. Bütün sanat ve bilim, edebiyat, hükümet ve siyaset hep bu sırrın etrafında dönüyordu. Sonra, bu memleket halkının, başka memleketlerin halkı gibi ölmedikleri sanılmasın. Hayır, nüfusun çoğu tıpkı öbür memleketlerin insanları gibi ölüyorlardı; yani aynı hastalıklardan, acılardan, tesadüflerden ve tamamıyle aynı şekilde ölüyorlardı.

Mağaranın yakınlarında ve geçit başında her zaman için bir yığın insan bulunuyordu; mağaranın esrarengiz büyüsüne yakalanmış olan bu insanlar bütün saatlarini, günlerini, aylarını, yıllarını, hattâ içlerinden bazıları bütün ömürlerini mağarayı seyretmekle geçiriyorlardı. O uzak, yumuşak, melânkolik koro, mağaranın derinlerinden yükselmeye başlayınca geçit başına, bu garip musiki ile birlikte musiki kadar garip o kokuyla mest olmak isteyen bir insan topluluğu birikiyordu. Bu zavallıların çoğu mağaraya girmeyi göze alamıyorlar, mağaranın gizlediği sırrın merakı içinde mağara önünde sefil, perişan ölüyorlardı. Ormana yakın bir koruda sayısız barakalar, çadırlar görülüyor. o bedbaht büyülenmişler buralarda yaşıyorlardı. İçlerinden biri sonunda aşağı inmeye karar verdi mi geride kalanlar onu dehşet ve kıskançlıkla seyrediyorlar, durmadan yenilenen aldanışlara rağmen ayrılış esnasında ona tekrar tekrar: "Aşağıda ne olduğunu bize bildir, seslendiğimiz zaman bize cevap ver!" diyorlardı. Ama aşağı inenlerden bir cevap aldıkla-

n yoktu hiçbir zaman.

Krallıkta sayısız insanlar da vardı ki -hattâ bu gibiler, çoğunluğu oluşturuyorlardı- uçuruma aslâ yaklaşmamışlar, uçurumun bulunduğu ormana bile ayak basmamışlardı. Ama bunlar da o esrarengiz mağaranın büyüsüne kapılmaktan yana, ötekilerden geri mi kalıyorlardı sanki? Bazıları da vardı ki -onların sayısı da epeyce bir yekûn tutuyordu- bu mesele üzerinde bu derece durulmasına pek çok içerliyorlardı. Ama mağarayı belki de en fazla düşünenlerdi bunlar. Parmakla sayılacak kadar az ada olsa, aslında mağara falan diye bir şey olmadığını iddia edenler de çıkıyordu. O krallıkta bütün felsefe, bütün sanat ve bilim, keza edebiyat; evvelce de söylediğimiz gibi, mağaradaki esrarla doygun hale gelmişti; bütün felsefe, bilim; bütün sanat, edebiyat, bu muammayı kesin olarak inkâra yeltendiği ölçüde onunla doluyordu. Bu esrar, üzerinde ne kadar az konuşulursa, meseleyi sükûtla geçiştirmek isteyenlerin kafasını o derece fazla meşgul ediyordu.

Krallıktaki fikir adamları arasında -başka türlü olmasına imkân var mıydı?- mağaradaki esrar üzerine bir yığın hipotez ve teori yayılmıştı. Bazı kimseler de mühendislik sanatı yardımıyla bir tünel açarak mağaraya bir başka yoldan girmek tecrübesinde bulunulmasını teklif etmişlerdi; fakat ilk kazmayı vurmaya gönüllü bir işçi hiçbir zaman bulunamıyordu ki! Bir kıralın vaktiyle, duvar çekmelerini emrederek mağaranın geçidini kapatmak sevdasına düştüğü de söyleniyordu. Ama daha işe başlanır başlanmaz işçilerden bir kısmı işi yüzüstü bırakıp mağaraya inmişler, geri kalanlarsa çok geçmeden ölmüşlerdi. Bugün yapılan iş ertesi sabah bozulmuş, harap bir halde bulunmuş. böylelikle sonunda bu plânın tatbikinden bütün bütüne vazgeçilmişti.

Mağaralı krallığa komşu milletler arasında bu mağaradaki esrar, daimî bir alay vesilesi oluyor, ama bu alaya tabiî az çok bir korku da karışıyordu. Muammayı çözmek üzere krallığa

gelen bütün yabancılar ya hiçbir netice alamıyorlar, yahut da kendi yurtlarına dönüp gördüklerini anlatmak imkânından mahrum kalıyorlardı. Ya aynı şekilde onlar da mağaradaki garip büyüye kapılarak mağaraya iniyorlar veya daha ormana varmadan geri dönüp geliyorlardı. Ormana girip de hiç yağmur yüzü görmeyen o alanda kadar ilerliyen bir yabancı, daima ve hiç şaşmadan uçurumun derinliklerinde buluyordu kendini; istisnasız bir kaide idi bu.

Ormana girmeyi göze alamayan yabancılarla -çünkü bu orman onları öylesine dehşete düşürüyordu- mağaraya ait bütün bildikleri, keza ormana ayak basmamışların anlatıp söylediklerinden ibaret kalan kimseler, kimi meseleyi ciddîye almaz davranıyor, kimisi de sembolik bir şekilde izaha yelteniyorlardı.

Şu var ki bu izahlar, yani bu sembolik ve alegorik izahlar; isterse ormanın bir parçası olsun, hiç değilse bir şeycik görmüş olanların öyle pek hoşuna gitmiyordu. Çünkü burada cidden bir sembol değil, aksine reel, gayet gerçek bir şeydi bahse konu olan.

Ne münasebet; ne bir sembol, ne bir alegori vardı bu işlde. Burada somut bir şekil içinde yahut alegorik bir kılığa bürünmüş soyut bir fikir veya sosyolojik bir düşüncenin lâfı olamazdı. Hayır...

*

Dün, 8 Eylülde, yumuşaklık ve tatlılık dolu bir ayda Bask dağlarında dolaştım; aynı adı taşıyan ırmak boyunca yürüyerek Butron şatosuna kadar uzandım. Gorliz kıyılarını kuşatan kayalar arasından etrafı seyrettim, önümde genişleyen denize baktım. Sonra Bilbao'ya, Bilbao'ma döndüm, çocukluğumu geçirdiğim odada yatağa yattım. Uzun zaman uyuyamadım. Bir

huzursuzluk içinde boyuna sağa sola dönüyor; birkaç gün sonra, genç yaşta ölen bedbaht heykeltraş Nemesio Mogrovejo'nun mezarı başında yapacağım bir konuşmada neler söyleyeceğimi düşünüyordum.

Mogrovejo'nun eserleri arasında, kont Ugolino'nun çektiği ölüm azaplarını, Dante'nin İlâhi Komedya'sında plâstik bir şekilde tasvir ettiği gibi canlandıran bir de kabartma vardı. Rahatsız, defalarca sağa sola döndükten sonra İlâhi Komedya'yı düşünerek uyumuşum.

Gece yarısı şiddetli bir gök gürültüsüyle uyandım, peşimden sağnak halinde bir yağmur başladı. Uykum dağıldığı vakit bu mağaradaki esrar hikâyesini buldum hayalimde. Tamamen âni, öncü bir olay olmaksızın, izahsız, sembolsüz, bütün iç çelişkileriyle duruyordu. Bütünlüğü ve bütün ayrıntılarıyla. Lâmbayı yaktım; yazmaya, birisi dikte ediyormuş gibi yazmaya başladım.

Dikte mi ediyordu... kim? Bilmiyorum. Bu hikâye bana nerden geliyordu. Söylemesi kudretimin dışında. Benim bildiğim tek şey; onun bir sembol, bir alegori olmadığı, göründüğünden başka bir şey olduğudur. Bunu bana biri söyledi, fakat bilmiyorum kim olduğunu. Ve bu Biri'nin anlattığı şekilde ben de burda anlattım işte.

İÇİNDEKİLER

MİGUEL DE UNAMUNO 5
YAMAN ADAM 9
İKİ ANA 66
LUMBRİA MARKİSİ 105
AŞKIN HÜCUMU 122

KNUT HAMSUN

UÇARI

ÇEVİREN BEHÇET NECATİGİL

1920 yılında Nobel edebiyat ödülünü alan Knut Hamsun'un bu romanı Behçet Necatigil'in çevirisiyle ayrı bir değer kazanmıştır.

Türkiye'de ilk kez yayınlanan UÇARI'yı büyük bir zevkle okuyacaksınız.

ARMA YAYINLARI

LÜTFİ FİKRİ BEY'İN GÜNLÜĞÜ

Mütâreke Dönemi'nin en önemli muhaliflerinden Dersim Mebusu ve Baro Başkanı Lütfi Fikri Bey'in 1913 yılının kanlı ve sarsıntılı günlerinde kaleme aldığı ve şimdiye kadar **Hiçbir yerde** yayınlanmamış **günlüğü.**

ARMA YAYINLARI

ARBA YAYINLARI

Ahmet Rasim'in Bütün Eserleri

Dünkü İstanbul'da Hovardalık (fuhşi-atik)

Hamamcı Ülfet

Gecelerim

Falaka

Romanya Mektupları

İki Güzel Günahkar

Ciddiyet ve Mizah

Ramazan Karşılaması

TARİH/ANI DİZİSİ

Anadolu İnkilabı Ayıcı Arif Bey'in Anıları.

İbrahim Temo'nun İttihad Ve Terakki Anıları

Ahmed Rıza Bey'in Anıları

Mahmud Şevket Paşa'nın Günlüğü

Anadolu Ve Bağdat Demir Yolları Dr. *Murat Özyüksel*

Anadolu'daki Amerika "19. Yy"da Osmanlı İmparatorluğu'ndaki Amerikan Misyoner Okulları" Dr. *Uygur Kocabaşoğlu*

Abdülhamid'in Haremi *Nahit Sıtkı Örik*

Doğmayan Hürriyet "bir Devrin İçyüzü 1908-1918" *Hasan Amca*

BAĞIMSIZ DİZİ

İnsan Derisiyle Kaplı Anayasa Dr. *Tarık Z. Tunaya*

Türk Ceza Kanunu Dr. *Timur Demirbaş*

Osmanlıda Kadınlığın Durumu *Salahattin Asım*

Beşir Fuad'ın Mektupları

Abdül Hamid'ın Mirası Dr. *Cemil Koçak*

Görüşleriyle Uygulamalarıyla Muhsin Ertuğrul Dr. *Efdal Sevinçli*

Hüseyin Rahmi Gürpınar İnceleme Dr. *Efdal Sevinçli*

Nasrettin Hoca *Kaya Erginer*

ŞİİR DİZİSİ

Söylen Şiirleri *Hilmi Yavuz*

"Büyük bir aşkın tabii neticesi ölümdür. Aşk aldanışın kızı, hayal kırıklığının annesidir. Aşk gerçek bir ihtirasla sevilen erkekte, o erkeğin çok uzağında bulunan birşeyler arar, bulamayınca da ümitsizliğe kapılır."

Miguel de UNAMUNO